

Veger

Kovara sîyasî, çandî, hunerî, dîrokî û lekolînî ya Kurden Anatoliya Navîn

KONYA - KOLİK (Kâhta) “Koçberiya Kurdên Anatoliya Navîn”

3

Veger

Kovara Kurden Anatoliya Navin

Genel Yayın Yönetmeni:
Murat Alpavut

Redaksiyon:
Abdullah Kaya, Ali Fuat Gürsel,
Murat Alpavut, Roni Yıldırım,
Şoreş Reşî, Kadir Çelik

Adres / Navnışan
Murat Alpavut
Friedhof Str. 3
47877 Willich / Deutschland
Tel.&Fax: 0049 (2154) 814598
e-mail: alpavut@t-online.de
www.vegerdergisi.com
e-mail: M@ilvegerdergisi

Temsilcilikler:

Nederland: R. Yıldırım
Duindoorn Str. 19-1
1032 cm Aden

Östereich: H. Aktan
Leuzenhof Gasse 17
8020 Graz

Denmark: F. Durukan
Saven C-2 1.DOR 1 HOYE
2630 Taastrup

Swissre: İ. Candan
Ringstr. 7 · 3052 Zollikofen Bern

Sveden: Yusuf Özden
Weşanxane Medya
Box 226 · 14202 Trångsund

Buha / Fiyatı
5,- Euro

Konto:
Deutsche Bank Krefeld
Konto Nr.: 7104953
BLZ: 32070024

Veger'de yayınlanan yazılar
Redaksiyon Kurulu tarafından
bellirlenir. Yazıların sorumluluğu
yazarlarına aittir.

Her nivîskar berpirsiyare
nivîsa xwe ye. Mafê Redaksiyone
heye ku nivîsen ji Vegere
re ten, serrast û kurt bike.
Nivîsen ku ji Vegere re ten,
ger îcap nebin ji li xwedî
nayen vegerandin.

Naverok / İçindekiler

❑ Pêşgotin	3
❑ Nameyên ji Xwendevanan	6
❑ Konya - Kolik Şoreş Reşî	10
❑ Burda halk var Abdullah Kaya	20
❑ "Artık alternatifsiz değiliz"	
Mustafa Görkem	24
❑ Îdık zavê mın	26
❑ Bilim nereye gidiyor Brusk Baran	28
❑ Rastîya me pêşeroja me Dilşad Nûdem	30
❑ Kululu Osman'la söyleşi Ahmet Türkmen	34
❑ Bûk û stunê malê Hesar / Qulek	37
❑ "Kürt tarihini yok sayanlar
türkülerden utansın" Bilal Ercan	38
❑ Dağ taş kimyon kokuyordu...	
Rebeni Celikan	40
❑ Xe Avit Ser Oxê	43
❑ Urfa, tarih, kültür ve uygarlığın beşiğidir	44
Dr. Cemşid Bender	
❑ Çume Qeynarê	50
❑ Uyuşturucu yaşamı zehirliyor	52
Çeviren: Naciye Biçen	
❑ Hesreta min Xizan Şılan	58
❑ Celep Kasabası Mehmet Tiftikçi	59
❑ Orta Anadolu'nun yağız delikanlısı:
Faik Candan	62
İbrahim Candan	
❑ Tu jî here Dilşad Nûdem	65
❑ Çîroka Torim	66
Amadekar: Ali Fikri Bayraklı	
❑ Çocuklar ilgi ister Dilek Akat	68
❑ İç Anadolu'lu şampiyon: Ömer Yüce	71
Murat Alpavut	
❑ Fêrkirine zimanê Kurdî Çeto Özel	73
❑ Ödüllü Bulmaca	84
❑ Dema li ba te Dilşad Nûdem	87

Pêşgotin

Em pir kêf xweşin ku careka din û bi hejmareka têr û tijî ya kovara we Vegerê bi hev re ne! Emê çawa kêfxweş nebin? Ji hezaran bi sal şûnde em li dîroka xwe digerin; kilam, çîrok û motîfên çanda me ku bi wendabûnê re rû bi rû mane derdixin holê; xortên me êdî dest diawêjin pê-nûs û li her cîhekî ketine qidişma lêkolînan û dinivîsinine. Gelê me bi eleqeyeka mezin Vegerê dişopîne û bi pêşwazîdike. Tiştê herî girîng jî Veger mîsyona xwe tîne cîh û ev jî me hîn zêde bextîyar û serbilind dîke!

Di hejmarên derketî de kêmasiyên me jî hebûn: Bi taybetî jî di warê rastnivîsandina Kurdî de gelek kêmasî û

şaşîti çêbûn; lewma, em ji xwendewanên xwe leborîne dixwazin û hewl didin ku careka din ev kêmasî çênebin. Hevalê me Kadîr Çelîk (Dilşad Nûdem) ev kar girte ser milên xwe û ji vir û ûnde ewê hîn zedê wext bide xebata di warê rast nivîsandinê de. Mamosteyê hêja Çeto Özer jî ji me tevan re bûye dibistanekê û hemî hevalên me hewl didin ku Kurdî ya xwe baştir bikin.

Di dema derbasbûyî de kompûtûrên me hemîyan hatin sapote kirin. Dîyare ku karê em dikin: çî jî hundir, çî jî derve tê şopandin û her dîsa wer xuya dîke ku hebûna me hîn kesan an jî der û doran nerehet dîke. Lê belê em bi mafdarîya xwe û bi pêwîstîya xwe ba-

werin. Emê ji îroj pêve jî bi biryardarî bixebitin û ew kerwan wê hîn di gelek rîyên dûr û dirêj re derbas bibe.

Bê gûman, bûyerên pîroz jî çêdibin û ew jî me gelek şa dike. Pir xwendawanên me daxwazên xwe yên hevkarîyê ji me re dîyar kirine; dixwazin bi nîvîs, dîtîn û fikrên xwe bibin alîkar û rê li ber me fireh bikin. Em niha hîn baş dîbînin ku me deriyê avbendekê vekiriyê! Yek ji wan nîvîsên herî balkêş ya birêz Y. Karadag ê ku ji me re hatîye. Karadag bi xwe ji warê serhildana Koçgîrîyê, lê li Anqarê dijî. Bi rîya wî hevalî kovara me VEGER, di navbera Kurdên li Qonya, Polatli, Haymanê, Akşehîr, Aqsaray û cîhen din dijîn de û bi yên li Koçgîrîyê dijîn pirrek çêkir. Ji xwe, ji armancên Vegerê yek jî eve. Ji bo wê VEGER mîsyona xwe gav bi gav bi cîh tîne! Têkîlîyeka bi vî rengî di navbera me û Semsûrê de jî çebû! Xeyalê me yê sed salan kovara we VEGER bi rast digêrîne û ev jî me bê hempa serbilind dike.”

Pêşveçûnen ku me gelek kefxweş dikin jî hene: Di “Pêşbirka edebîyatê ya bi navê Çalakîyên edebîyatê yên Huseyîn Çelebî” ya 10 mîn de hevalê me yî hêja, xebatkare VEGER’e Dilşad Nûdem di ware helbesta kurdî de xelata yêkemîn girt! Em di serî de hevalê xwe pîroz dikin û berdewamîya serkeftina wî dixwazin! Wekî tê zanîn pêşbirka Huseyîn Çelebî hersal ji aliyê Yekîtiya Xwandawanên Kurdistanê vê li Almanya tê li darxistin. Îsal jî 224 berhem bêsdarî pêşbirke bûn û hevalê me

Nûdem di bêşa helbesta kurdî de xelata yêkemîn bi şîra “Dema li ba te” girt. Bawerîya me eve ku ev yeka tenê destpêkê... Em li wir dixwazin bînin bîra xwandawanên xwe ku hevalê me Abdullah Kaya (Ahmet) jî di sala 1999’an de bi çîroka xwe ya bi navê “Gozluk”; di sala 2000’î de jî bi çîroka xwe bi navê “Xezal île Ceylan” di pêşbirka H. Çelebî de xelatên sêyemîn girtibûn. Ev herdû penûsên ku serê me bilind dikin; ji bo xortên me û ji bo dîrokê mînakên başin. Ku: Yekî, piştî sedan salan di warê zimanê xwe yî zikmakî de xelata yêkemîn û yên din jî di zimanê tirkî de xelata sêyemîn girtiyê û îro jî di VEGERê de ji wê re dinivîsînine...

VEGER di çapemenîye de jî bû nûçe: bi derketina hêjmara düyem re rojnâme rojane Özgür Politika ku li Ewropa diweşe û li Tirkîyê jî di rojnameyan de û li Awûstûrya di radyoya Mezopotamya de bû xeber. Dîsa niqaşên germ yên ku di nav xelkê de VEGER bûye sebeb bala rojnameyan Memet Şeker kişand û bi hevalê me Şoreş Reşî re roportajek pêk anî û di O. Polîtîka de du rojan hate weşand. Her wûsa tekoşer û rewşenbîra delal Evîn AYDAR di derbarî xebata (lêkolîn) xwe ya li ser eşîrên Kurdistanê de dixwaze kovara me VEGER ê wekî çavkanî bi kar bîne û ji xebatên me îstîfade bike.

Wekî tê zanîn di 3. mijdarê li Tirkîyê hilibijartin li dar ketin. Dema kovara VEGER di çape de bû encamên hilibijartinê eşkere bûn. Wekî di hêjmara yêkemîn de jî me dîyar kiribû, xeta Vege-

rê zelal û berçave û me xwest kovereka tenê li ser hilbijartinê biweşînin, lê mixabin em bi ser neketin. Lewma; kesên ku li ser HADEP, DEHAP û Enîya Ked, Aştî û Demokrasiye nivîsan ji me re bîşînin hemîyan bi rengekî aktîf di nav xebata hilbijartinê de cîh digirtin. Di vê encamê de me nikarî bi kesî re têkîliyan deynin da ku em li ser hilbijartinan hejmareka taybetî derxînin. Lê dîsa jî em di nav xebatan de bûn, bi telefonan, bi e-meil, daxûyanî, belovok û mektûban gîhêştin cîhên pêvîst û di nav gelek civîn û xebatên cûr be cûrda bûn. Hewldan ji bo serkeftina DEHAPê bû. Lê mixabin ev xebatên me û gelek kesên din têrî benda sîstema Tirkîyê nekir û DEHAP bi 6,2 procenta di bin bendê de ma. Sîstemê dîsa îrada gelê Kurd bi her avayî asteng kir û ev ji alî herkesî ve tê zanîn. Lê ev sîstema hilbijartinê ya antî demokratîk îrada piranîya gelên Anadolê jî li dervayî parlamenê hîşt. Temsîla di parlamenê de tenê % 45 û piranîya xelkê li dervayî temsîla demokratîk ma. Herçiyes AKP bi tenê bû îktîdar jî, pirsgirekên Tirkîye yên esasî gelekî û ev zîhnîyeta jî nikarê wan çareser bike. Ji bo çareseriyê îttîfaqa Ked-Aştî û Demokrasiyê firsendeka baş bû; lê hilbijartineka zûdem û hilbijartinên beledîyan jî ne dûrin. Ji bo wê pêwîste em ji her demê zêdetir bixebitin û îktîdara gel ya demokratîk pêk bînin. Di hilbijartinê de hat xûyakin ku gel partiyên sîstemê hemî li derveyî jîyana siyasî ya aktîv hîştin. Xelk gûhartinê daxwaz dike; ewên ku ji

vê yekê re astenga derdixin û di sîyaseta kevn de israr dikin, zû an dereng mahkûmî têkçûneka wûsane... Pêwîste ev rastî ji hêla AKP ve jî neyê ji bîrkirin DEHAP ê bi milyon xelk li meydana komkir û bingehê baş avêt. Di hilbijartinên pêş de jî namzeta îktîdarêye. Lewra mentelîta kevnepêrest ji gelên Kurd, Tirk, Çerkez, Ereb, Laz re nabe bersîv. Ji bo pirsgirêken hemî gelan, kedkaran û hemî kesên li dijî sîstemê re tenê ramanên nûjen dikarin bibin bersîv; ev jî DEHAP ê.

Wek redaksiyona VEGER e em dîsa tînin bîra gelê xwe ku dest bavêjin qelem û kilam, çîrok, serpêhatî, pêkenok û motîfên me yên çandî binivîsin; dokumente û arşîv bikin. Bi taybetî jî, ji mirovên me yên kal-pîr îstîfade bikin. Mirovên me, her yek ji wan kanîya hûner û zanebûnen mezin û girînge ev tomar û arşîv bibin. Ev xezîna me ye Piştî demekê jî emê bi hev re bibînin ku çawa kultureka me ya dewlemend bi qasî behr û çeman heye lê em jê bexeber mane...

Şîyara me eve: ji her gundekî kîtêbeka kilama, yêka çîrokan, yêka pêkenokan û hvd. Em bi hevra derxin û çapbikin.

Heta hêjmareka din bimînin di xêr û xweşiyê de û pêşketin para we be.

Mijdar 2002

Veger

NAMEYÊN JÎ XWENDEVANAN OKUR MEKTUPLARI

Değerli arkadaşlar;

Başlamadan sizlere en içten ve sıcak duygularıyla selam ve sevgilerimi sunuyor, yayın hayatınızda başarılarınızın sürekliliğini temenni ediyorum.

Bir süre önce Gündem gazetesinde derginiz hakkında çıkan yazı doğrultusunda sizlere yazmaya karar verdim. Daha öncesi zaman diliminde yazmak istedim, ancak iletişim kurabileceğim kurum ve kişi adresini bilemediğimden dolayı bir türlü ulaşamadım. Bunun sebebidе cezaevinde bulunmamızdan dolayı idi. İletişimimizin kısıtlı ve sınırlı olması da bunlara eklenince çabalarımızın sonuçsuz kaldığını söyleyebilirim.

Ve bu durumumuzu anlayışla karşılayacağınızı ümit ediyorum.

Ben şu an sizlere, dört duvar arasında, yaşamı beton ve demir parmaklıkların karanlığına gömülmüş, aydınlığa küskün, fakat aydınlıklarla dolu yaşamı olan, doğanın gizemliliğinden, dağların esrarengizliğinden, rengârenk bozkırlarından uzak sadece hayat dolu küçük bir nefese ve de soluklanmaya hasret yüreğimle bu mektubumu yazmış bulunmaktayım.

Sizlere yazmamın temel etkeni, daha çok bulunduğumuz cezaevinin özgül koşullarından kaynaklanan kitap konusunda yaşadığımız sıkıntıların ve zorlukların olmasındandır.

Kitap ihtiyacımızı karşılamakta çok güçlük çekiyoruz.

Bu anlamda Veger dergisi ve onun aracılığı ile duyarlı insanlara bir nebze de olsa bize yardımcı olacaklarını dü-

şünerek arkadaşlarım adına büyük umutlarla yazıyorum.

Genelde kitaplarımız kısıtlı ve az olduğundan ötürü yararlanma durumumuz olmuyor.

Ekonomik anlamda da uzun süre cezaevinde olmamızdan dolayı kitap satın alma konusunda kısıtlı imkanlara sahibiz.

Bundan dolayı uygun görürseniz sizlerden bizlere kitap göndermenizi istiyoruz.

Bizlere göstereceğiniz yakın ilgi ve alakadan dolayı ben ve arkadaşlarım şimdiden teşekkürlerimizi sunuyoruz.

İlk mektubumun diyalogumuzun sürekli, olmasına bir vesile olacağı inancıyla bizden hepimize sıcak duygularla selam ve sevgilerimizi sunuyoruz.

Osman Özekinci

E Tipi Cezaevi

B-10 SİİRT

Veger'in notu: Arkadaşlarımızın isteklerine Veger olarak gereken duyarlılığı göstereceğiz.

Başta okurlarımız olmak üzere bütün duyarlı insanların da aynı duyarlılığı göstereceklerini umut ediyoruz.

Nave min Mustafa Demiraslan e. Ez ji bajare Konya ye ji herema Cihanbeyli ji gunde Beşqawaxa mezin (Büyük Beşkavak) im. Ez niha li Elman-ye ye bajare Bonn e diminim. Kem u zede 12 salen li virim, mezile min 27 e.

Beriya her tişti ji hemu xebatkaren "VEGER" re pateyen xwe yen hur ü germ vere dikim. Bi rasti ji bi derketina kovara "VEGER" ez geleki kefxweş ü dilşad bum. Daku, Kurden Anatoliya Navin ev derfeta bi dest xwe xistin u kovara duyemîn jî hanîn hole, le mixa-

bin rexneyen min li ser nivisa Kurdî ya di kovare da hatîye nivisandin hene. Niviskar dive di nivisa de biceki baldar be, u xwe devoken heremî şunde bikişîne. Jî berku, Kurdî heta niha li Tirkîye bi fermînehatiye ferkinin. Meriv nikara gotinek cawa ji dev derkeve u wîha binivisîne. Ew tişt a mîna genîme, ku tu jî nav xwali u xabare derxînî, heman wîha ye.

Di kovare de, jîyana pak u nujen, hezkirin u gîramî, xwepewerdeyî û peşketin û li ser jîyana Ewropa, li Kurdistan û Tirkîye li ser mijaren wîsa pe-wîste pir bihen sekînanandin.

Bimînîn xwerî û xweşîye de.

Bi pateyen hur û germ.

Ez ve helbeste xwe jî kovara VEGER de dîyar dikim. Bi pateyen xweş û rez.

HELBEST

CI BIKIM EZ RE NIZANIM

Re vebuye li ewropa
Qurbetdarim îro dîsa
Ez be mal û hem bewarim
Çi bikim ez re nizanîm.

Malen wan me danîn serhev
Gotinen wan me danîn berhev
Me xew nakir bi ro bi şev
Çi bikim ez re nizanîm.

Çare sere xwe bîbînîm
Heta ez xwe bi rexînîm
Çend meh çend salan bîmînîm
Umre'm here ez namînîm

Çend salen jî te dur mame
Por li sere min nemaye
Eze warim bo xatire te
Çi bikim ez re nizanîm.

Mustafa Demiraslan

Sevgili Veger çalışanları;

Bugün elime aldığım Veger in ikinci baskısını okumaktan aldığım mutluluğu inanın ki kelimelere sığdıramamanın zorluğunu çekmekteyim.

Bence bir insanın kendi kimliğini, dilini, örf ve adetlerini, kim olduklarını, nereden geldiklerini bilmemesi en büyük eksikliktir.

Ayrıca beni ve tüm iç Anadolu'daki sürgün Kültürleri böylesine yakından böylesine güzel ve net bir şekilde anlatıp yazmanız bizim için ayrı bir sevinçtir.

Ben kendim yirmi yaşında bir genç olmama rağmen kendi yöremizin tarihini türkülerini, şiirlerini, hikayelerini ve kaval ile çalınan yüzlerce yıllık uzun havaların (loki bire, hawar, komo, kemişi edil, horbi dıl, delegur, miha rış, Fote kese, Omera Osmen, Hase Xofe) gibi nice öykülerin anlamlarını, senaryolarını, ve bunları kavalla çalmak, yaşatmak benim görevimdir.

Ve son olarak şunu söylemek istiyorum:

Tüm Kürt gençliğinin birazcık olsun kendi tarihine, kendi diline yönelik önem göstermesini kalpten isterim.

Veger'e çalışmalarında başarılar dilerim.

Saygılarımla...

Navemın

Haçku Jı Gude
Xalke Dondurma,
(Gölyazı kasabası)

Graz / Avusturya

Veger Dergisi'ne;

Derginizin ikinci sayısında Şoreş Reşi'nin "Kardeşlerin 500 yıl sonraki Buluşması (Konya-Qocan) başlıklı yazısını Sayın Cemşid Bender Hocamızın çabaları sonucu okuyabildim. Epeydir kafamı kurcalayan ZERİKAN (Zeriki veya Zerikanlı olarak da söyleniyor) aşireti konusunda araştırma (kendi çapımda amatörce) yapıyordum. Ancak fazla bir şey bulamadım. Sadece Cevdet Türkay'ın Aşiret, Cemat ve Oymaklar; Erdal Gezek'in Dersim Yöresinde Kürt ve Alevi Aşiretleri; Ali Kaya'nın Geçmişten Günümüze Dersim Tarihi kitabında Zerikan aşiretinin ismi geçiyor. Fazla bilgi yok.

Yazar Cevdet Türkay'ın yaşayıp yaşamadığını bilemiyorum. Erdal Gezek yurtdışında imiş. Kendisine ulaşamadım. Ali Kaya ile telefonla görüştüm. Kaya, Sivas-Qoçgiri yöresindeki Zerikan aşiretinden haberi olmadığını söyledi.

Şoreş Reşi'nin yazısından Kürtlerin İç Anadolu hatta Ankara'ya kadar uzandığını öğrendim.

Acaba Haymana Kürtlerini mi kastediyorsunuz?

Başka bir şey daha öğrendim. Xorasan'daki Kürt aşiretleri ile İç Anadolu'daki aşiretlerin aynı ismi taşıdığını ve birbirlerinden haberleri olmadığını yazmışsınız. (sayfa 16)

21. sayfanın sonunda Zerikan aşiretinden bahsetmişsiniz.

Zerikan'ı İç Anadolu ve Kürdistan'da göstermişsiniz. Bunu da ilk defa sizden duydum.

Benim için yeni ve sevindirici bir şey.

22. ve 23. sayfada da Xorasan'a Anadolu ve Mezopotamya'dan yapılan göç ve tarihlerini yazmışsınız. Sizin Kürtlerin Xorasan'a göç ettiği tarihler ve göç ettiği yerlerle ilgili tezlerinizi Faik Bu-

lut da "Horasan Kimin Yurdu" kitabında yazıyordu.

Ben Sivas İmranlı ilçesindenim. Eski ismi ile Qoçgiri bölgesindenim. Qoçgiri bölgesi Erzincan'ın Refahiye ilçesi, Kuruçay nahiyesi, Sivas'ın İmranlı, Zara ve Hafik ilçelerini kapsayan 300 civarında köyü kapsayan bir bölgedir. –Baytar Nuri ve Evin Aydar Çiçek bu konu ile ilgili yazdıkları kitaplarda geniş bilgi veriyorlar–

Qoçgiri bölgesinin Kürtleri tamamen Kızılbaş Kürt olup çok büyük çoğunluğu Qurmanci lehçesiyle konuşurlar. Zaza (Dimili) konuşan çok azdır.

Qoçgiri bölgesinde Qoçgiri aşiretinden başka onlarca aşiret vardır. Mesela Zerikan aşireti, Resulan, Careki, Xormek, Gerni, Dimili, İzoli, Pevrezi, Canbek hatta Pirlerin Baba Mansur sülalesi ve daha başka aşiretler ve kabileler var.

Sadece İmranlı ilçesinde en az 15 köy Zerikan'dır.

Refahiye, Kuruçay, Zara, Hafik, bazı Suşehri köyleri, Maraş'ın bazı köylerinin de Zerikan olduğunu duydum.

Bir Horasanlı Kürt kadını...

Köken ve bazı kültürel özelliklerimiz hakkında da bilgi vereyim.

Dedem ve köyün yaşlıları ceddimizin Horasan'dan geldiğini söylerlerdi. Ancak Horasan'dan Dersim'e, Dersim'den de İmranlı'nın veya Qoçgiri bölgesinin çeşitli köylerine göç ettiğini gelip buralara yerleştiğini söylüyorlardı.

Pirlerimiz ve rayberlerimiz Mazgirt-Muhundu'dan Nahala Kare'den, Qururik köyünden, Kupik köyünden Baba Mansur soyundan geliyorlar.

Köyün yaşlıları sabah erkenden uyandıklarında dışarı çıkıp ellerini yüzlerini yıkarken iki elinin içini açıp güneşe karşı durarak güneşten dilek ve temennide bulunurlardı. Akşam güneş batarken de güneşe dönüp dua ederlerdi. Şimdi yapılmıyor.

Köyümüzde yüksek dağlara ziyaret denir ve tapılırdı. Ziyaretlere gidilirken kurbanlar kesilir, halen devam ediyor.

Ateş ve alev kutsaldır. Ateşe yemin edilirdi.

Birisi öldüğünde bahar ayında (şimdi Haziran ortasında) mezar ayı denilen ayda mezarlar yapılır, ölenlerin mezarına yemek götürülerek onların ruhuna yemek verilir, bir yandan dengbej hanımlar Kürtçe ağıt yakarlar, insanlar ağlarlar.

Hızır geleneği ve Hızır bayramı var. Hızır'da 3 gün oruç tutulur, durumu iyi olanlar kurban keser.

Heftimal, Gagand, Sersala Nuhu gibi özel günler var.

Yukarıda saydığım kültürel etkinlikler Zerdüşt'ün öğretileri ile çakışıyor. Zaten Alevilik Zerdüşt'ün bir uzantısı ve devamı olduğundan gelenekler ve inançlar Zerdüşt'lük'ten geliyor. Zerdüşt de Xorasan'da ortaya çıktığına göre büyüklerimizin dediği şey "yani aslımızın Xorasan'dan geldiği" doğrudur. Ancak burada bir çelişki veya kafa

karışıklığı var. O da şudur:

Diyelim ki Zerikan Kürtleri olan bizler önce Xorasan'dan Dersim'e oradan da İmranlı'ya gelmişler. Sonra 1500 yıllarından itibaren oraya mı sürülmüşler? Yani gerisin geri bir kısım akrabalar Xorasan'a geri mi gitmişler? Veya iskana mı tabi tutulmuşlar?

Bu iş biraz çelişkili değil mi? Bana çelişki gibi geliyor.

Biz kendimizi ZERİKİ veya Zerikan aşireti olarak biliyoruz. Ama hepsi bu kadar. Zerikan'la ilgili başka bir bildiğimiz yok. Zerikan kelimesi dilbiliminde ne manaya geliyor? Yani Zerikan ne demektir? Sivas'ta yaşayan bizler gerçekten Zerikan aşiretine mi mensubuz? Ortaya çıkış yeri ve tarihi tahminen nedir? Yoksa bizim Anadolu'daki Zerikanlar'la bir ilgimiz yok mu?

Bizim akrabalarımız olan başka Zerikanlar Türkiye'nin neresinde bulunuyorlar? Veya Horasan'ın neresinde bulunuyorlar?

Eğer Zerikanlar Dersim'den İmranlı'ya göç etmiş iseler kaç yılında göç etmişler?

Bu gibi konularda geniş bilgiye ihtiyacımız vardır. Bu konularda bize yardımcı olabilir misiniz? Veya kimden bilgi alabiliriz? Hangi kitaptan yararlanabiliriz? İlgili kitabı nasıl temin edebiliriz? Kürtçe konuşuyorum ama okumakta belki zorlanabilirim... Buna rağmen Zerikanlar'la ilgili Kürtçe dergi varsa sipariş etmek istiyorum.

Veger dergisinin bu konuyla ilgili sayısını sipariş için ne yapabilirim?

Bu soruların cevabını sizlerin yardımıyla bulacağım inancı ile size selam ve sevgilerimi sunuyorum. Veger dergisine de yayın hayatında başarılar diliyorum.

Yusuf Karadağ

Konya-Kolik

ŞOREŞ REŞİ

e-mail: sores@swipnet.se

Di nivîsên berî vê de min hewl da ku çend situnên dîroka Kurdên Anatolîya Navîn û birayên wan binivîsim; di wan nivîsan de me qala tiştên balkêş kiribû û vê nivîsa niha jî sûtuneka dinê wê dîrokê ye. Vê carê jî, emê qala parçeyên eşîrên (êlên) me yên li Kurdistanê, yanê dora Adiyamanê (Perre-Pîrîn, Hisnimansur - Semsur) û navçeyên wê bikin.

Di hêjmarên VEGER yen berê de me gotibû ku, Kurd ji destpêka dîrokê de li Anatoliya Navîn hebûn. Bi hatina xelkên ji behra gê û bi hatina Asurî û Ereban re, Kurdên hîro li Anatoliya Navîn û yên li cîhên din bervê rojhilat û bakûr hilkişîne. Di kevirê ku li Alallah hatî dîtîn de, qala Çuxreşiyê Helebê di hate kirin. Ew kevira Berî Mîladê (BM)1650'an de hatiye çêkirin û bi zimanê Xorri qala navên mehan û Çuxreşiyên Helebê tê kirin. Çuxreşî îro jî hene û li Sovyeta Kevnî û pismamên Reşîyanê. Ji bo Kurdên koçber ev bingehêkî tarîxiyê.

Ji bo Kurdên koçber niqta din ya girîng jî, Kurdên li Xorasan bûn. Sala çuyî ez çûm wir û me tiştên dîrokî derxistibûn holê(meydane). Heta niha gelêk nivîskar û dîrozkaran nivîsandibû ku Kurd li Xorasanê hene. Lê kesekî jî wan nenivîsî bû ku Kurden li wir bi yen Anatolî û cîhên me di xarîte de îşaret

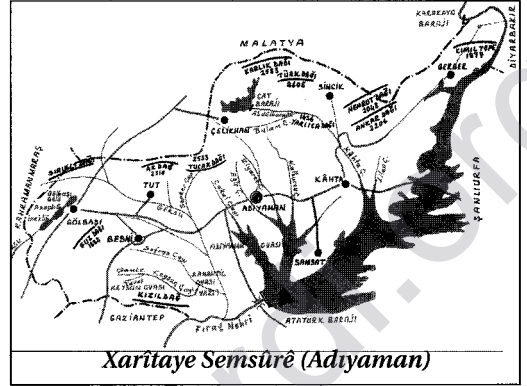
kirî ve yêkin. Ev ji bo dîroka Kurdan gaweke pêşe. Xorasanê: (Li Erzurumê jî qeza Xorasanê heye û herdû nava jî tekîliya xwe bi hev re hêne) di navbera welatên mîna Turkmenîstan, Afganîstan û li bakûrê rojhilatê Îranê. Ji Qonya ye 4000 km dûre. Li Xorasan nêzikî 120 eşîretê hene û ewê di bin sîwana konfedarasyonên mîna Çemişkezek, Zafaranli û Şadî de hatine parvakirin. Piraniya wan bi eşîretên Anatoliya Navîn ve jî yêkin. Navên eşîreta, ziman, kultur, fizîka wan wekî hevîn...Ferqa mezîna ya di navbera wan de jî evê ku: Kurdên Xorasanê şî'a ne, lê şî'atiya wan bi sunnîtiya Kurdên Anatoliyê va jî nêzikî heve; ezê di hêjmaren pêş de li ser wê jî binivîsim. Xorasan cîhekî çiyayî ye, çiyayê herî bilind Hezar Mecitê û nêzikî 4000 m ye. Ew çiya yî ji alî xelkêve pîroz te dîtîn, gor xelkê Hz Elî wêsanîya (Behn) xwe li wir heytiya ye. Wekî tê zanîn Hz Elî tu caran neçû wir; lê bi qasî min lêkolîn kirî, Hz Zerdestî li wir mayê. Ez dikarim vê yekê îspat bikim...

Di dîrokê de cara siftê (yêkemîn) konfedarasyona Qeraman(1500) tere Xorasan; çuyine wê konfedarasyonê bi Şah Îsmail re giredaneka xwe heyê. Îhtîmaleka pir mezîna ku vana xismalbatî Şahî. Paşê konfedarasyona Çemişkezek û Şadî (1594/1628) çû. Di wê demê de bûyera herî girîng û tesîr li ser Kurdan kirî peymanî di navberê Osmanîyan û Safevîyan de ye. Gor peymanî sala 1590 ê Abbasê I. ji Os-

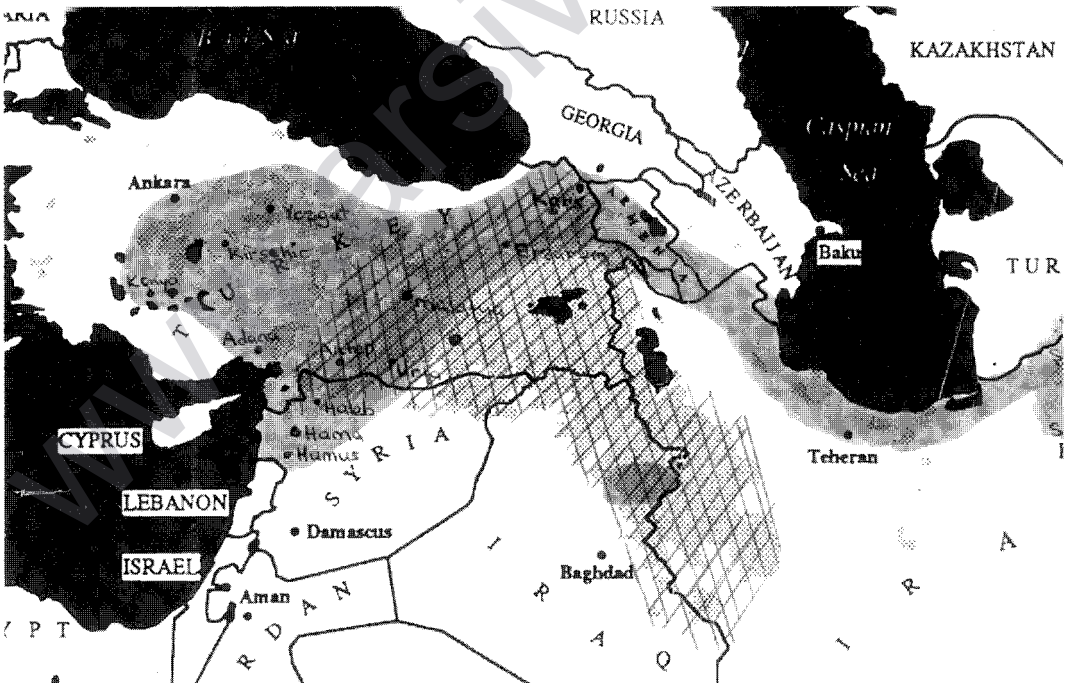
manîyan re Şehrîzor, Loristan û Azerbeycan hîştîbû. Îro, li gor texmînan li Xorasan mîlyon û nîvek Kurd hene.

Di hêjmara Vegerê ya dîyemîn de me xarîtek çêkiribû. Kurdên ku di cîhen reş kirîde me gotibû ku ji eşîretên ji hev parçe bûyîne. Ji wana Kurden Xorasanê me hinek qal kir û wê di nivîsên din de berdewam bike. Di vê nivîsê de jî emê qala Kurdên Semsûrê bikin. Hevkarê min rojnemêwan rêzdar Muhîttîn Çoban ji bo min li gund û navçan gerî û di cîh de lêkolîn kir. Yanî li ser tarîx, dîn, kultur, ziman û ciwaka kurdên li wir ji mera nivîsand û bi kesên li ser wê meselê serê xwe êşandî re tekîlî dîna. Di dorê de Kurden li Riha, Meletî û Mereşê henê. Lê her tişt bi îmkanan çêdibê; gor îmkanan eme ji we re li ser birayên wê li welat binîvsîn. Armanca Vegerê yek jî evê ku di navbera birayên ji hev qêtî de bibe pirêka dîrokî.

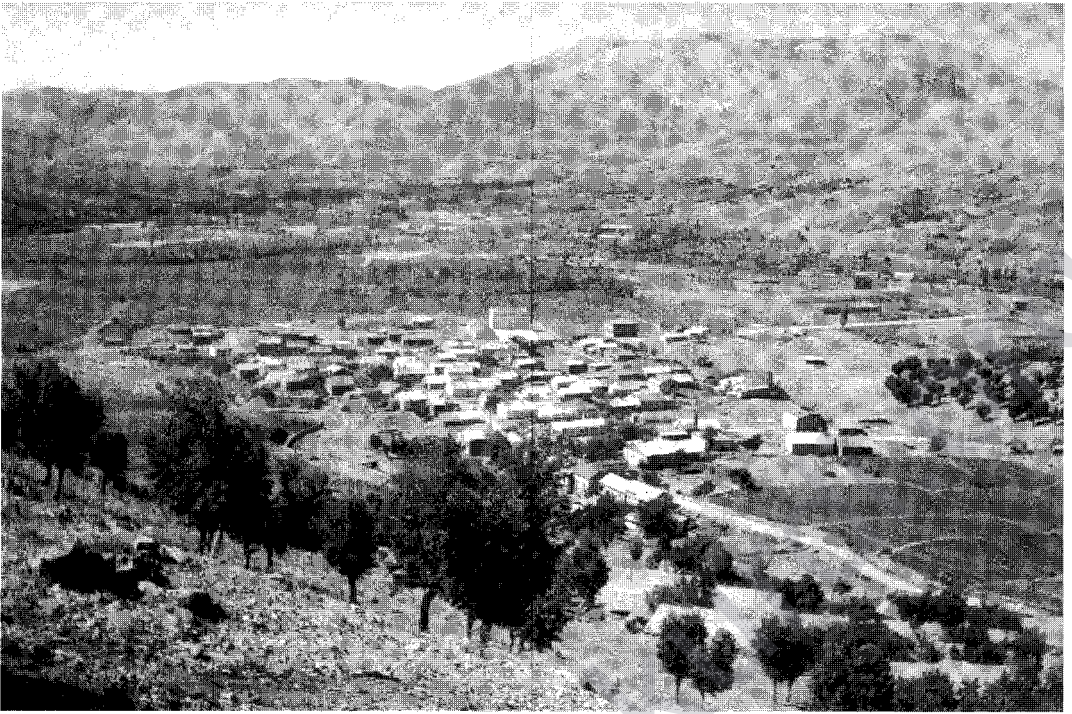
Semsûrê: ji rojhilat de bi Amed, li başûr Riha û Antep, li rojava Maraş û li bakûr bi Malatya re cîrane. Navçên xwe jî: Besnî, Kahta(Kolik), Sincik, Golbaşı, Tut, Gerger, Samsat û Çelîkxanê.

"Dîroka Semsurê heta 40 hezar sal BM dirêj dibe. Li mintiqê acetên(alet) mala yen ji 150-100 hezar sal BM de mayîne di înan(şkeft) da hatin dîtin û BM 12 hezar salî şûnde jî mirovê derbasî jiyana mala, yan jî niştêcîhiyê bû-

Belavbûyîne Kûrden Anatolîya Navîn

ne. Lêkolîneran isbat kirîye ku mirovê di xaniyê ji odekê-Konîk û qilot (gilower) de dijiyane. Îro jî ew li Riha hene. Dîsa di encama lêkolînên li ser kevîr û hestiyar hatî kirinde hatîye îsbatkirin ku 5000-4000 sal BM Xorriyê li wê mintiqê û BM di 3000 de jî ewê li Harran û Antebê jiyane(1)."

Wekî tê zanîn qraltiya Kommagenê jî li wê mintiqê, yanî li Semsûr, Antab, Kilîs, Maraşê BM 162- 72 PM de wek dewleteka tampon di navbera Rom û Med-Persan de jîya. Dayika qralê wê dewlete yê bi navê Antîchos I. ê ji Med' an bû. "Li wê devletê xwestin ku kultur û dînên (ol) Med (Pers) û Roma bînin ba hev. Lê bi ser neketin, li xelkê zilim kirin û ji ber wê yekê jî xelkê navê Nemrut-Nemir` li wî çiyayî na(3).î Li Samsatê jî dewleta piştî Mitanîya ku navê xwe Kumuh (BM 1000- BM 708) bû(4) ku ji Kommagene re paytextî ye kiriyê. Ekrem Îzî jî dibêje: " Kumukh devletêka bajarî bû. Di belgeyên Asû-

ran de jî Kutmukhî derbas dibe(2)."

Semsur di salên 638 de, ku dema Xelîfe Omer, ketê destên Ereban û hetanî 1085îan û dûrê kete bin destê tirkên Selçûqî. Demêke kete destên Danişmendîya, Dulqadirîya (1339) û hvd. Di sala 1256'an de di bin zilma Moxolan de ma (4).

Dîsa serhildana "Bavê Ishak-Baba Ishak" ê bi nav û deng li mintiqa Semsurê di sala 1240'e destpêdike. Wê demê li Anadolê, Devletê Selçûqîyê Anadolê li ser hukûm bû û sultan Giyasettîn Keyxusrevê II. li ser text bû. Li xelkê zilim dihatê kirin, vergîyên(bac) giran dihatin stendin, sultan bixwe jî kêf dikir. Di alî olî de jî pêşberkek di navbera gelan de hebû. Gor M. Akar: "Bavê Îshak, Kurdekî ji Sileymaniyê çuyî Îranê û ji wir jî hatî Semsurê bû. Ji alîmekî Îsmail-î yî li Îranê ola Batinî ye hîn dibe; dikevê hîmaya Baba Ilyas û paşê jî li herême meşhur dibe û dixwazê îradeyeka sîyasî jî bidest bixe. Ji bo wê seri

C. Turkay	Li Xorsan	Rast nivîsîn
1. Bereketli	Berkatî
2. Berehatli	Berkatî
3. Cuybanli
4. Çelikanli	Cêlikan
5. Bereketoglu	Berkatî
6. Dîkanli	Dirqan
7. Halikanli	Xilkan/Xelka	Xelikan
8. Kavî	Kaviyan/Kivan	Kavî-ya-n
9. Komur Kavisi
10. Muzikanli Mûsûkan	Musikan
11. Payamli Huseyin
12. Rişwan-Rişwanî	Reşwan/Reşî-ya	Reşî-ya-n
13. Rişvan Kurdu	Reşî
14. Rumyan
- . Rutanli	Rutkanlo	Rutan(4)
15. Secen
16. Turoglu	Turusan (Têrika?)
17. Zagfiranli	Zaferanli
18. Zerikanli	Zerdikan	Zerikan
19. Zerukanî
Cemaatên li Semsûr		

C. Turkay	Li Xorsan	Rast nivîsîn
1. Alişar(Yoruk)
2. Arap
3. Belikan	Bilika	Bilika
4. Benamli
5. Bereketlî	Berkatî
6. Berektanli	Berkatî
7. Birsanli
8. Bozkoyunlu
9. Çelikanli	Cêlikan
10. Çudikanli	Cutikan
11. Çakalli
12. Dalyanli
13. Diranli	Dêran
14. Dimişkli
15. Dudal
16. Hacilar
17. Hidiran	Xidiran

18. Haddere-Hadrasirli
19. Halîkan	Xilka-Xelka	Xelika
20. Hamdî-Hamatli
21. Hamitler (Yoruk)
22. Hidiran-Hiziran	Xiziran
23. Hizirsurlu-Hidirsurlu	Xidirsor
24. Hoşnîşîn (Rişvan)
25. Karaşeyh Avşari (Begdili)
26. Kaskan (Millî)	Kaskan
27. Keler
28. Komur Kavisi	Keywanlo	Kavî
29. Koseyan (Reşî)	Kosan	Kose
30. Mahyan (Reşî)
31. Mansur
32. Merdesî	Mirdes
33. Nasirî	Nasurli	Nasurî
34. Musurkan	Musurkan
35. Okcuyanli	Okçiyân	Okçiyân
36. Necokanli
37. Rişvan	Rişvanlo	Reşî
38. Rişvan (Badili)	Reşî
39. Rumiyanli (Reşî)
40. Sevirlî (Reşî)	Sewêdî(?)
41. Sinik-Sinikan (Reşî)
42. Sivkanli	Sêvkanlo	Sêvika
43. Şayhbalanli (Rişvan)	Şêxika(?)
44. Şokviranî (Kavî)
45. Talyanli (Dalyanli)
46. Terziyan-Derziyanli (Yoruk)
47. Vereselî
48. Zerikan-Zerikanli	Zêran, Zerdikan	Zerika
49. Zikokan (Reşî)

hildide. Sultan cend caran têk diçê û di dawiyê de mecbur dimê ku ji derda es-kera unê û eskerên rumê yen bi zirx Baba Ishak têk birin." Li ser nasnama Bavê Ishak fikrên cûda henê. Lê bi diti-na min jî ewî Kurd bû û heta ne durê ku ev Kurdêkî Celalî bê...

Di sala 1595'an de Memed ê III'în haziriya seferê Avustirya dikir ku li he-rême Abdal'ê kî seri hilda û devletê ev

têk bir... Ji ber polîtîqa dewletê îskanê, li wir jî serhildan çebûn, lê ev jî hatin perçiqandin(4). Bi kurtî, mintiqe cîhe-kî ji berê da di dest Kurdan de ye û bû-ye qada gelêk şeran, berxwedanan û koçberîyan...

Eşîretên li Semsûr (C. Turkey-Os. Împ. Oymak, Aşîret ve Cemaatler)

Li wir pêwîste ez tiştêkî bînim bîra hevalên ku li ser êlên Kurdan dinivîsin:

Di nivîs û pirtûkên Osmaniyan û nivîsarên tirk de gelêk navê li êlên Kurd hatine dayin. Gerokên bîyanî jî bi cûrekî nivîsiye. Mirov heta derekê wana fêhm dike; lê nivîskarên me pewîste şaşitiyê nekin navên êlên me rast binivîsin. Rast nivîsîn jî gorî gotina piraniya xelkê ji wê êlê tespît dibe. Navê Reşî-ya-n bi gelêk awayan tê nivîsandin, lê rastî REŞÎ-YA-N ê. Lazimê ku em êdî li ser nava bigehêjin standartêke.

REŞÎYA

Li Semsurê, bi taybetî jî li Kolikê êla herî mezin Reşîyanê. Reşîyê, li mintiqên Kolikên çiyayî bi temami, li deştê jî 4/1'an belav bûnê. Sinûrên xwe ji gundê Narinçê yî giredayî Kolikê destpêdikê heta bakûrê çemê Kolikê û navça Sincik bi temami dikê nava xwe û heta navça Tutê dirêj dibe.

Bê guman, êlên mîna Canbegî (Îkîzce, Adali, Ekîncî, Eceler, Bostanlı...), Mirdesî (Narînce), Şadî, Cêlikî û yen din jê hene ku parçeyek ji wanî li Anatoliya Navîn dije.

Gor hevkarê minî hêja, bira M. Çoban radigîhinê, nufûsa Reşîyan nêzikî 250 hezare. Kolikê nufûsa xwe 100 hezare û ji % 80'ê xwe; Sincik 10 hezarin û giştik; Çelîkhan 25 hezare û ji % 60'î xwe; Pinarbaşı û Kûrû Dere jî 20 hezarin û tevahî Reşîne.

Birêz Çoban ji bo navê Reşîya dibêje ku "ji rişandinê hatiye" ev tespîteka şaşê. Rişandin bi reşî vê jihev pir cûdane. Reşî tê mana mirovên mezin, qehreman û mirovên reş giredayî-

xemgîn. Di dîrokê de, Reşî bi milyonan di bin alên reş de kombûne û li dij dagirkeran şer kirine. Ev mijara (konu) nivîseka dine.

Li ser dîrokê Reşîyan hevalê me wiha dinivîsîne: "Kurdên wê mintiqê nizanin ev kînge, yan jî kuderê hatine wir. Di belgêyan Osmaniyan de (Mamuret-ûl Azîz), lêkolînera heta niha tişteki zêde dernexistin, tenê dibêjin di salên 1102'an de Reşîyê hatin herêmê. Lê li ser wê yekê sê dîtin hene:

1- **Di dema Selçûqîyan û Ertugrul Beg de ji Îranê hatin û li Torosên başûrê rojhilatê Kahta bi cîh bûn. (Mezinên eşîreta Çelebîyan û bi taybetî jî, ji gundê Kilisk Osman Yucel).**

2- **"Reşî ji Xorasanê hatin. Kînge hatin nê zanîn lê, ev xwe Tirkmen qebûl dikin û ev jê bi Elewî bûna wan re giredayê."** (Mezinên êla Xidîrsor û yekê ji wan Galîp Dede dibêje)

3- **Reşî di salên 1700 de ji Îranê hatin. Beşêk li Kahta, beşêk jî li Anqara, Qonya û Kîrşehîrê bi cîh bûn (Ji Kahtayê li Fatkime).**

Mirov dikarê bêje ku, pir û hendik her sê dîtin jî rastin, lê bi kêmasîne. Wek mînak: Tarîxa 1102'an ji bo beşek êlan mûnkûne ku rast be; wê demê hatineka bi rengî min jî tespît kiriye. Ji Îran yan jî Xorasan hatine jî raste; lê bi kêmasîye, lewra Kurd gelek sedsalan berî wê jî hatin. Bi taybetî jî dema Abbasîyan... Xwe tirkmen qebûl dikin jî cihê niqaşeka pir mezinê, sedemê wê henê, li ser wê dîtinê têzeka min heye... Tarîxa 1700 û hatina wê demê bi min pir rast nayê. Lê, li ser wan hemîyan emê di hêjmaren pêş de bisekinin.

Birêz Çoban dibêje: “Reşî: ji 12 êlan pêktên lê hîro hemîye nêne zanîn.” Çi tesedûfê(...) ku li Anatoliya Navîn jî Reşî ji 12 êlan pêktên lê kesî vana temam dikî heta niha min nedî... Kesekî wê dizanî heyê ma ferma binîvsîne! Li wir çend pirs derdikevin holê: Gelo êl pîrbûn ji hev 12 û 12 weqêtîn? Yan jî tekîliya vê 12’an, bi ola Elewîtiye re û bi 12 îmaman re heyê? Yan jî bi sîstema êstirk û ezmanî re? Yan jî bi sîstema eskerî va? Em ji Çoban berdewam bikin: “Pîrên Reşîyan dibêjin, Reşî ji :1. Alikan, 2. Teşikan, 3. Çelebî, 4. Qerçor, 5. Xidirsor, 6. Mamrek, 7. Mansir, 8. Geler an pêk tên. Li Kolikê jî elên ku giredayî Reşîyan ewin: 1. Alikan, 2. Teşikan, 3. Çelebî, 4. Qerçor, 5. Mihican, 6. Taşil, 7. Gelerê Jêr, 8. Gelerê Jor, 9. Gomik, 10. Xidirsor, 11. Tişil, 12. Kav in. Mamrek û Mansirê Elewî ne. Mezinêkî ji Kolikê îdîa dike ku: êlên mîna Sêvika, Nasirli,

Omerî, Bilikî, Şexikî, Berkatî, Xelikî û Mifikî ye giredayî Kaviya-n bûnê. Li Kolikê di nav sînûrên Mirdesan de gundekî bi navê Sêvika yî heyê. Gor gotina Elî Fatkime jî: Va êlanê giredayî Reşîynê û piranî li Meletî ye dijîn. Bilikî ye li Gurlevîk; Xelikî û Nasirli (hîne koçberin) ye li Çemê Siro; Şexikî ye li Besnî; Omerî ye li dora çemê Ahu dijî-nê. Mifikî û Berkatî min nedîn.” Gunden êlên bi Reşîyan re giredayî û serhêjmara wan wiha ye:

1. Alikan

Gund	Nufûsa heyî
Çamdere	1200
Dilektepe	750
Hasanli	450
Hûseyinli	1000

2. Teşikan

Gund	Nufûsa heyî	Nufûsa li Der
Derberi	100	100
Kefirme	150	100
Kergurak	400	300
Berazi	100	75
Çavcûk	150	200
Çerxenek	200	100
Qelan	100	100

Balkaya	---
Geçitli	---
Serav	---
Şahkullî	---

XIDIRSOR

Gund

Kocaali, Recep, Aktaş, Çalışan, Kuru-
dere, Pınarbaşı, Bistigan, Köseuşağı,
Aptulharap, Çamgazi, Bölgenek ...

3. Çelebîyan

Gund	Nufûsa heyî	Nufûsa li Der
Kilisk	900	1500
Hopak	1000	1000
Berwidol	800	2000
Keftro	100	150
Brima	300	300
Bersomik	750	750
Eskeran	150	200
Hamzeyin	200	400
Aşûrge	300	200
Zeytin	400	200
Bûtbaş	1000	600
Elût	1000	300
Sako	750	300

4. Qerçor

Gund	Nufûsa heyî
Aksu	1000
Alancık	1300
Arıkonak	900
Karaköse	750
Kıran	1200
Narlı	400
Sarkız	750
Serince	600
Serinde	1500
Sogûtbahçe	500
Taşkale	1000
Yarpuzlu	1700
Çat	---

KOLIK

Dema Yavuz Sultan Selîm di 1515'an de heyne nufusa xwe 7190 bû; di nav xelkê de te gotin ku: "ji Sincikê (Sênc) xelkê koçê Haymana kiriye (2). Birêz Îzî dema li ser Sincikê lêkolîna dikê di defterên Osmaniyan de rastî tu nivîsan nê, lê rastî nivîsên li ser gundê Laîn (hîro Alancik) a giredayî Sincikê te. Di sala 1524'an de 7 xane bûye. Tişte balkeş ewe ku li Xorasanê jî mintiqê û eşîretêka bi navî Laîn-iyên ê heyê. Kurdên wir je mîna yê Anatoliya Navîn û Kolikê ne! Li Sincikê eşîreta Qerêçorlû ye heye û wekî min di hejmara Veger-II de jî nivîsî ev eşîreta ye li Xorasan (Turkmenistan, Azerbeycan-Cumeyn, Qarabax û Isfarain. 1980 ê nufûsa wan 200 hezar bûne) jî heyê. Gor gotina xelkê herêma Qerêçorlu ye ji Kosa/oxullari ne. Kosa jî bi qasî min lêko-

lîn kirî pismamê Reşîyanê û li Dîvrîxî ye bi dehsalan paşêti kirin. Hîna jî meriyê-xism-berdawamîya famîlya xwe li gundî Beşqardeşê giredayî Kulu-Qonyê heye. Di dirêjiye dîrokê de Qerêçorluyan bi Mirdes û Reşîyan re demeka dirêj di nava aşîti de derbas kirine. Lê bi Canbeg û Îzolana vê jî şer kirinê.

Li gundê Serînde (Yusufhan) ye Îzolî, 14 malê Qerêmanli ye henê ku, te gotin evê ji Qonya ye hatinê. Li Xorasanê jî gelêk Qerêmanli ye hene.

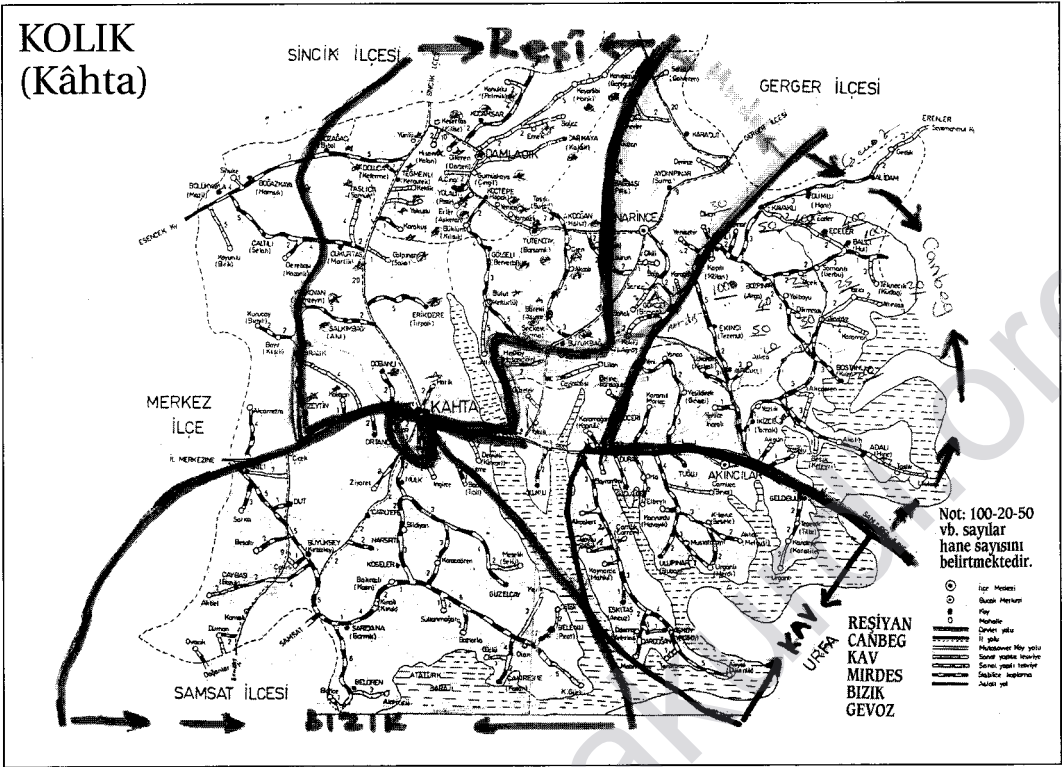
Aşîret

1. Gedne
2. Kerker
3. Kavî-Komûr
4. Malkan

Cemaat

1. Îzolî-Amikî
2. Dîsmanli
3. Rizankanli
4. Zirikan (Rîşvan)

Ji wan cemaetan Zirikan ê li Çiyayê Elewî, yanî li Lazkîye hîro jî hene (lên li Çiyayê Elewî: Zirikan, Abadli, Koçan,

KOLIK
(Kâhta)

Şexanî, Mamle, Muşan). Wekî tê zanîn ewê di dema Selahaddînê Eyûbî de bi wî re çûnê. Lê hezar mixabin ku tê gotin evê asîmîle bûne û edî zimanê xwe deng nakine!

BESNÎ

Aşîret

1. Çakal (Çakan*)
2. Fıstıklı
3. Hûveyda (Hîvedan*)
4. Kazirli
5. Kostetali
6. Kosetatli
7. Mahmudlu
8. Rişvan
9. Tirebeglî (Turkmen)
10. Rişvan(Bexdîlî)

Cemaat

1. Alakeçilî
2. Bexmîşlî (Bexdîlî)
3. Çakallî
4. Kavî
5. Killi(Cerît)
6. Kosetatli
7. Mihmadli
8. Merdîsî
9. Rişvan

GERGER

Aşîret

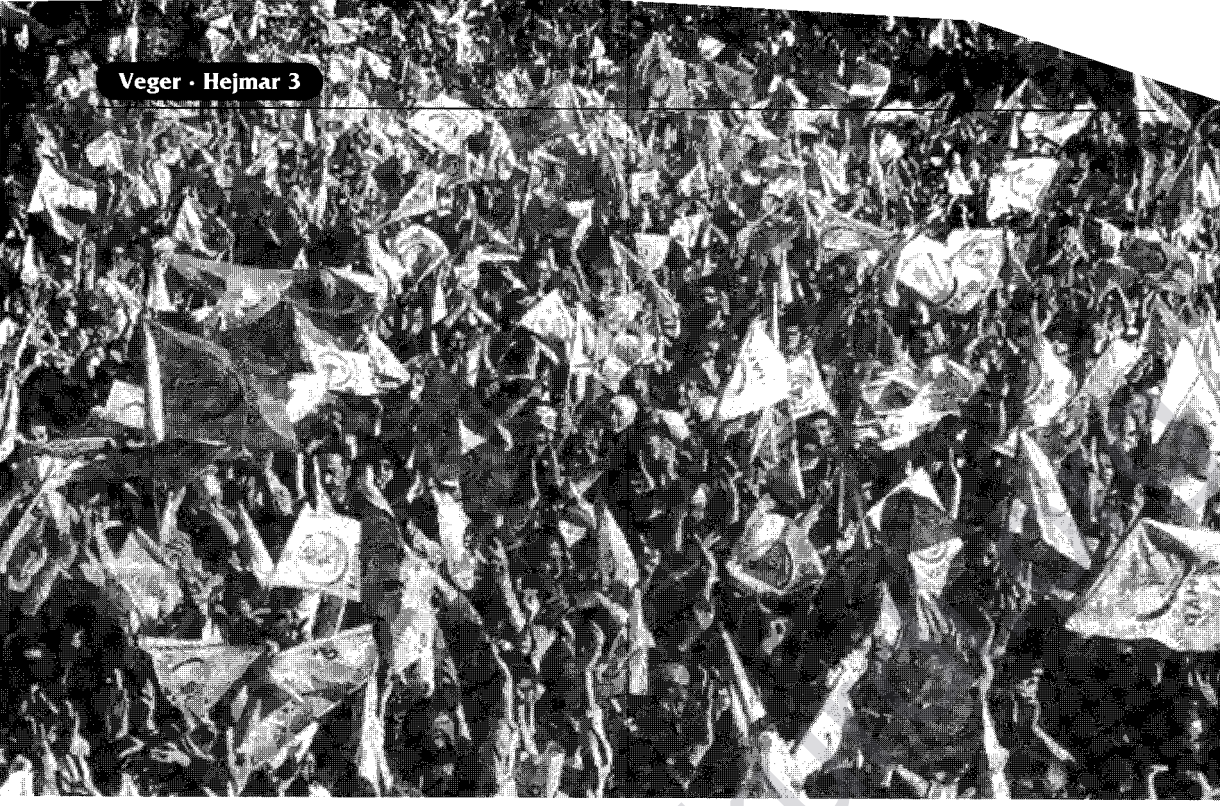
1. Gedne
 2. Rutanli (Rutkanlo*)
 3. Kavîlî (Kavî*)
 4. Musaoxullari
 5. Reyhanli
 6. Direjan
 7. Canbeg
 8. Kirvar
 9. Bucak
- (# Evê li Xorasan jî hene)

Jêder:

- Adıyaman-Mehmet Akar-2000- Peri Yayınları
- Sincik- Ekrem Izi-2000-Malatya
- Uygarlık Manifestosu -II-, A. Öcalan
- Adıyaman İli ve İlçeleri - Mustafa Sucu-2. Baskı

Cemaat

1. Alageçilî
2. Alîşlicor
3. Cularli
4. Dismanli
5. Mirdesî
6. Nehîrdenli
7. Topalbacak

Burda halk var... Burda hayat var...

ABDULLAH KAYA

e-mail: kayaabdullah@hotmail.com

O nların ülkesi, bütün kutsal kitaplarda cennet olarak tarif edilmişti.

Onlar, bir zamanlar, ülkeleri dünyanın üç uygarlık merkezinden biri, dünyanın, nüfusu en kalabalık üç bölgesinden biri, bir ananın göğüsleri misali beslendikleri iki büyük ırmaklarıyla, o ırmaklar boyunca kurdukları şehirleriyle, başı bulutlara değen dağlarıyla, dağların doruklarında uçan kartalları, eteklerindeki gülleri, gülîkleriyle, her adımda duyulan çaylarının çağılmasıyla, herkesi doyuracak kadar

bol otları ve meyveleriyle, tüyleri baldan sarı, sütleri baldan koyu davarlarıyla, duvarsız ve sınırsız bir kardeş sofrası gibi açmışlardı yurtlarının kapılarını herkese. Bu yüzden **Koma Gene**'ydi devletlerinin adı, yani **Koma Gelan**, yani **Halklar Topluluğu**...

Savaşmayı hiç düşünmüyorlardı, savaşmak için neden yoktu, çünkü yurtlarında, her şey, herkese yetecek kadar boldu. Bu yüzden bir misafir gibi karşılamışlardı istilacıları. "Misafir" in niyetini hemen anlamamışlardı. Anladıklarında da koyun sürüleriyle dağlara çekilmişlerdi. Kavga etmemişlerdi yurtlarındaki çok bol olan dünya nimetleri için onlarla. Ne teslim olmuş-

lardı, ne de köle, dağlarda yarı özgür bir hayatları olmuştu koyun sürüleriyile. Belki bu yüzden Sümerler, onlara kendi dillerinde, dağda yaşayan veya dağlı kavim anlamında **kur** ve gideerek **Kurd** demişlerdi.

Onlar, “**Onbinlerin Dönüşü**”nde, taddı **Xenefon**’un damağında kalacak ve binlerce yıl sonra halen anlatılacak kadar güzel şaraplar üretmişlerdi ve ikram etmişlerdi dostlarına.

“**At Kavmi**”nin kötülükleri artık başa çıkılmaz bir hal alıp yeni bir yaşam başlatmak üzere yola çıkan Nuh’un Gemisi için, Allah, onların dağlarını en uygun liman olarak seçmişti. Zaten onların dilinde “**Nuh**” yeni anlamına geliyordu.

Onlar, peygamberleri **Zerdeşt**’in adında doğruluğa vurgu yapmışlardı, çünkü “**zer**”, “**zar**”dan gelip dil anlamına gelir; “**deşt**” de, düz, ova anlamlarına gelir. Yani **Zerdeşt**’in anlamı “dili doğru”, dili düzgün kısaca “doğru söyleyen”dir. Zerdeşt de teorisinde iyilik ile kötülük arasındaki çelişkiyi anlatmış, onları hep iyiliğe davet etmişti, ki o davet bugün de geçerlidir halen.

Zulmün en koyu karanlık zamanlarından birini yaşadığı zamanlardı. İnsanlığın, kendi gençlerinin beyinlerini, altın sinilerde, şatafatlı bir saltanata, **Dehaq**’a, kendi elleriyle sunacak kadar ferasetini, faziletini kaybettiği zamanlardı. Sonunda, artık yeter demişlerdi. **Kawa**’nın demirci önlüğünü kendilerine bayrak yapıp ucuna taktıkları meşaleyle **Dehaq**’ın üzerine yürümüşlerdi ve **Demirci Kawa**’nın ağır güzüyle darmadağın etmişlerdi zulmü kendi sarayında. Ve o bayrağın ucunda yanan meşaleyle dağlardaki gençlerine artık dağlardan inin çağrısında bulunmuşlardı. Ve o tarihten hemen hemen 1500 sene sonra bir partinin amblemi-

nin meşale olması ve halen dağlarda gençlerin bulunması, basit bir tesadüften öte, ilahi bir tesadüfmüş gibi geliyor insana.

Onlar, Urfa’da “put”ları kıran **Hazreti İbrahim**’in yanında durup doğruyu yapmışlardı. Allah da onları ödüllendirip suyunu İbrahim’in içine atıldığı ateşin alevinden, balıklarını o ateşin odunlarından yarattığı bir gölü, Xalil-ül Rahman’ı, armağan etmişti onlara.

YILLAR SONRA

Ama ne fayda... Yıllar, yıllar sonra koyu bir karanlığın içine düşmüşlerdi yeniden.

Onlar her farklılığı kendisini parçalamaya, yok etmeye yönelik bir girişim olarak gören paranoyak bir siyasal sistemin kendisini sürdürmek için onlara reva gördüğü, eski, anlamsız, bir kara örtü misali üzerlerine çöreklenmiş sosyal yapı içinde, kan davaları, aşiret kavgaları ile birbirlerini bitirir olmuşlardı. Lanetli bir yaşamdı kısaca yaşadıkları ve fütursuzca bu anlamsız kavgalara kurban ediyorlardı evlatlarını. 21.yüzyılın şafağında, bir **Nuh’un Gemisi** yola çıkmalıydı, yeni bir yaşam için; bir **Demirci Kawa** önlüğünü bayrak yapmalıydı; bir **Zerdeşt**, doğruları söyleyip insanları iyiliğe çağırmalıydı; bir **Hazreti İbrahim** “put”ları kırmalıydı...

Ama nasıl?

Elbette 21.yüzyılın şafağında, bu, ancak bir partiyle olabilirdi.

DEHAP ve öncesi partiler bunun ifadesiydi.

DEHAP, o lanetlenmiş yaşamı inkar etti. O lanetli yaşamı yaşayanların gözlerini dünyaya açıp dünyayı görmelelerini sağladı. Ki bu o lanetli sosyal yapı-

nın bir yanından çatırdaması demektir. Bu, o lanetli yaşam üzerinde kendini sürdüren ve ancak öyle lanetli bir yaşamın üzerinde kendisini sürdürebilecek siyasal yapının çatırdaması demektir. **DEHAP** bu yüzden, kendilerini bu ülkenin tek sahibi sanan ve bu ülkeyi çok kötü bir mirasyedi gibi yönetenlerin gazabını üzerine çekmişti.

Onlar, Türkiye'deki siyasal yaşamın, askerlik tarihinin gördüğü, en yeteksiz ve zekasız generali tarafından şekillendirildiği yıllarda sahneye çıkmışlardı. Elbette, bütün siyasal yaşamı, "dün dündür, bu gün bu gündür" sözüyle ifade edilebilecek kadar basit, dünyanın tanıdığı en büyük oportunisti ve demagogu Demirel'in; bir bu kalemunu kıskandıracak kadar hızlı bir biçimde renk değiştiren, bir onbaşıya sözünü geçirememeyi kabullenerek başbakan olmayı içine sindirebilen Erbakan'ın; bütün politik varlığını bir halkın düşmanlığına adanmış Ecevit'in; "kurşun atan da, yiyen de benim için şerefli" diyebilen Çiller'in ve benzerlerinin revaçta olduğu bir siyasal ortamda **DEHAP** geleneğinin yer bulması o kadar kolay olmayacaktı. Bir başbakanın banker olayları için "ne yapalım, halkımız bir kumar oynadı ve kaybetti" diyecek kadar siyasal sorumluluktan uzak siyasal bir yapı içinde, halkın içinde olmayı ve ona karşı sorumluluğu kendi varlık sebebi sayan bir partinin hayat bulmasına kolay müsaade edilmeyecekti.

Öyle de oldu, yüzden fazla **DEHAP**'lı diğer **DEHAP**'lılara ibret olsun denilerek öldürüldü. Hem de insanların gözleri önünde, gözlerinin içine baka baka.

Genel başkanları, karakola yüz metre yakınındaki evinde, elini kolunu sallaya sallaya evine gelmiş katillerce, kapısı çalınmak suretiyle saldırıya uğradı.

Bir şehrin yarısında duyulan kurşun sesleri, nedense, karakolda duyulmadı?!

Muhsin Melik, kendi evinin önünde, komşularının gözleri önünde, göz göre göre öldürüldü. Kürtlerin çınarı Apê Musa, özlemini çektiği bir kentin dar sokaklarında, kadınların ve çocukların gözleri önünde, büyük bir soğukkanlılıkla öldürüldü. Ve bu yazının hacmini aşacak daha onlarca örnek... Ama onlar ne yıldılar, ne de vazgeçtiler. Çünkü onlar, bu gerçeği bilerek girmişlerdi bu yola.

Yıllar önce bir il kongresinde, bir **DEHAP**'lı, insanın tüylerini diken diken eden bu gerçeği, "**öndeki kadrolar bir şekilde boşaldığında, örneğin öldürüldüğünde, yaralandığında ya da hastalandığında, yeri hemen doldurulmalıdır, bu bir bayrak yarışıdır, arkadaki bayrağı hemen devralmalıdır...**" şeklinde ifade etmişti. O sözler bana **Spartaküs**'ün köle yoldaşlarını hatırlatmıştı. Onlar da aralarında bulunan **Spartaküs**'ü gizliyor, "Spartaküs kim?" sorusuna "bilmiyorum" cevabının hemen arkasından kafalarının vurulacağını bilerek "bilmiyorum" diyorlardı. **DEHAP**'ta da bayrağı alan hangi ihtimalle koştüğünü biliyordu. Özgürlük mutlaka bir bedel ödemeyi gerektiriyordu. Ne var ki, bu topraklarda bu bedele ilişkin çok örnek vardı...

Orada bulunmayı en çok hak ettikleri Meclis'te, halkın rengini oraya yansıtmak gibi "ağır" bir suç işlemiş oldukları için, kendi bankasını soyacak kadar "yavuz hırsız"ların düzeninde yaka paça dışarı atılmışlardı. Onlar şimdi, "baklava hırsızı(!)" çocuklarla koyun koyuna hapis yatıyorlar. Ama Sevgili **Leyla Zana**'nın sesi, halen orda yankılanıyor ve bir gün yankısına cevap bulacağı günü bekliyor.

BURDA HALK VAR...

Türkiye de demokratik kitle örgütlerinin ortaklaşa gerçekleştirdikleri eylemlerde, sendika çalışanı arkadaşım hep **DEHAP** kortejinin geçişini izlemek isterdi. Ve hep “burda bir farklılık var, burda halk var... burda hayat var...” derdi.

Gerçekten de bu, **DEHAP** ı belirleyen en ayırıcı özellikti. Çünkü o kortejde kayıp anneleri vardı, barış anneleri vardı, öğrenciler, işten atılan işçiler, köyleri yakılan köylüler vardı, hiçbir yerde olmadı kadar kadınlar vardı...

Her sabah yüreklerinde “acaba başına bir iş gelmeden, akşama dönebilecek mi?” gibi korkunç bir ihtimalle oğullarını, kızlarını uğurlayan anneler, babalar; kocalarını uğurlayan gelinler; babalarını uğurlayan çocuklar... Hepsi ordaydı.

Zulmün eli baltalı bir hayalet kılığında sokaklarına dalıp kurbanlarını ensesinden baltalayacak kadar fütursuzca gezdiği şehirlerden insanlar vardı **DEHAP**'ta. Vedat Aydın misali eşinin, çocuklarının gözleri önünde şehirlerden alınıp ölüleri kırlara atılan insanların halefleri vardı orda.

Onların her şeylerini kaybettiklerine, bir daha ayağa kalkamayacaklarına inanıldığı bir zamanda ayağa kalkmışlardı onlar... O kadar ki, ülkeleri “muhayyel” kendileri ülkelerinin dağlarının doruklarında “meftun” addedilmişlerdi. “Her şeylerini kaybetmişlerin ayağa kalkışı en mükemmel olur...” belirlemesini hak edecek kadar mükemmel olmuştu ayağa kalkışları

O partide, eski TBMM'ne yakın, Atatürk Spor Salonu'nda yapılan kongrede, binanın dışında elini kulağının altına atıp “kılam” söyleyen “**dengbej-**

ler” vardı.

Bir yanda yükselen “**erbane**” sesleri, bir yanda erbanelerin sesiyle kendilerinden geçmişcesine ve hiç bitmeyecekmişcesine halaylar çeken gençler, bir yandan yeni gelen grupların bahçe kapısından coşkulu girişleri ve kendi geleneksel kıyafetleri içinde kadınların bütün sesleri bastıran zılgıt sesleri... Bir yanda çimenlerin üstünde namaz kılanlar, namazdan sonra ceplerinden **Gündem** gazetesini çıkarıp okuyan her yaştan insanlar... Sonra tabakalarını çıkarıp kalın nasırlı, ama bir o kadar usta parmaklarının arasına yatırdıkları sigara kağıdının içine “kirveler kız saçı demiş” cinsinden bir tütünle sigara sararan ihtiyarlar... Yanan sigaralardan keyifle yükselen dumanlar...

Ve arada bir binanın içinden yükselen, hep beraber kardeşçe yaşamının, hep bir ağızdan ortak ifadesi sloganlar...

Ama boyun damarları patlayacakmışcasına kabarmış ve bir ritüelin en huşu anındaymışcasına “**stran**”larını söyleyen dengbejin bir başka amacı vardı sanki. O yaşadığı coşkudan ziyade, anadilinin yasaklı ve konuşulduğunda her kelimesine 40 kuruş ceza kesildiği zamanlarda, sermayesi sözleri olan ve attığı her adımda cezası katlanarak büyüyecek olan ve bu yüzden Suriye'ye sürgüne giden selefi **Ehmede Fermanî**'nin ruhunu şad etmek istercesine, bu kararın alındığı mekana sesini duyurmak istiyordu.

Onlar partileşirken, partileri halklaşmıştı...

Ve halk bu gerçekliği en iyi biçimde ifade etmişti: “**Oyumu kendime vereceğim!**”

DEHAP'ın hiç mi kusuru yok? Elbette var. Ama bu bir “Sezar'ın hakkını Sezar'a verme” yazısı yalnızca.

VEGER'DEN DEHAP'A DESTEK

“Artık alternatifsiz değiliz!”

MUSTAFA GÖRKEM

Orta Anadolu Kürtlerinin yayın organı olan ve daha üçüncü sayısında Avrupa, İskandinavya ve Türkiye’de geniş kitlelere ulaşan Veger Dergisi, Türkiye’de son üç yıllık süreçte yaşanan değişim ve gelişmelerle birlikte tarihsel bir dönemecin eşiginde olan Türkiye halkları açısından çok önemli bir dönüm noktası olacak 3 Kasım seçimleri için başlattığı seferberlik çalışmalarını sürdürüyor.

Başta Orta Anadolu Kürtleri, olmak üzere çeşitli kesimlere telefonlar, mektuplar ve direk ülkeye gidilerek yapılan seçim çalışmaları ile 3 Kasım’da **DEHAP**’a destek kampanyasını sürdüren Veger dergisi bu amaçla kamuoyuna yönelik bir basın açıklaması yaptı.

Veger dergisi yayın kurulu adına Abdullah Kaya, A. Fuat Gürsel, Murat Alpavut, Roni Yıldırım, Şoreş Reşi ve Kadir Çelik tarafından yayınlanan ve “**Artık alternatifsiz değiliz, oylarımız DEHAP’a**” başlığını taşıyan basın açıklamasında 3 Kasım seçimlerinin Türkiye halkları açısından önemi ve **DEHAP**’ın halklar açısından üstlendiği misyon ve oynayacağı role değinildi.

3 Kasım seçimlerinin Türkiye tari-

hinde bir ilk olma özelliği taşıdığını, demokrasi güçlerinin ilk defa bu kadar derli-toplu hareket ettiğini bu anlamıyla **Emek, Barış ve Demokrasi Bloku**’nun tarihi bir fırsattan ziyade zorunlu bir tercih olarak algılanılması gerektiğine vurgu yapılan açıklamada “80 yıla yaklaşan Cumhuriyet tarihi boyunca hiç bir zaman ülke yönetiminde yer alamamış bu halkın gerçek temsilcileri ilk defa yönetime bu kadar yakınlaşmıştır.” denildi.

Türkiye halklarının bugünkü yoksulluğundan sorumlu olan mevcut siyasi partilerin bundan yararlanmak suretiyle onların onurlarını da hiçe sayarak yemekler vererek, şarkıcı ve türkücü getirterek, hatta seçim sonrası verdikleri yardımları tamamlama sözü vererek binleri meydanlara toplayamazken **DEHAP**’ın yüzbinleri meydanlarda toplamasının haber konusu olmamasının da eleştirildiği Veger açıklamasında;

“Bunlar hepsi de gösteriyor ki yıllardan beri sistemden beslenen oligarşik güçlerin korkuları **DEHAP**’ın iktidar yürüyüşü. Oysa halkımız iyi biliyor ki bu ülkeyi bugüne kadar bir gün dahi olsun emek, barış, demokrasi güçleri maalesef yönetememiştir. Bu ancak

Veger dergisi temsilcisi Şoreş Reşî (resimde sağ başta) ve Orta Anadolu'da HADEP Genel Başkanı Murat Boztrak ile birlikte...

bugün, uzun yıllar verilen demokrasi mücadelesiyle mümkün hale gelebilmiştir.

Bizler inanıyoruz ki; özellikle Türk halkı da bu sürece kendisini doğru bir şekilde katacaktır" ifadesine yer verildi.

"Hepimizin bildiği gibi Deniz Gezmiş, arkadaşlarıyla idam sehпасına giderken "yaşasın Türk ve Kürt halklarının kardeşliği" şiarını haykırmişti. Aslında bugün gelinen süreç biraz da onların bu tarihi mirasına yanıt olacaktır. Bu halkın çıkarları için canını bile esirgemeyen bu halkın en değerli evlatlarına doğru yanıt inanıyoruz ki **DEHAP**'a sahip çıkılarak verilecektir." diye devam eden basın açıklamasında, ülke yönetiminde bulunan ya da bugün aday olan partilerin çözüm gücü olma yerine halkların sorunlarını da-

hada ağırlaştırdıkları belirtilerek "halklarımız bugün alternatifsiz deildir. Bugün artık **DEHAP** var" denildi.

Veger Dergisi basın açıklaması şöyle devam etti VEGER Dergisi yayın kurulu olarak bizlerde "Türkiye"nin Değişim Programı" olarak adlandırılan işçinin, emekçinin, köylünün, memurun, esnafın, öğrencinin, yoksulların tüm ezilenlerin, geleceği karartılmış gençlerin, kadın-erkek milyonların çıkarlarını savunan emek-barış-demokrasi bloku olan **DEHAP**"ı desteklediimizi belirtiyor, bu seçimlerden çıkacak sonuçla Demokrasinin bütün kurum ve kurallarıyla yerleştiği, herkesin aşının-işinin olduğu uluslararası saygınlığı olan yaşanılabilir bir Türkiye özlemiyle saygılarımızı sunuyoruz.

ÎDIK ZAVÊ MIN

Perçek ewri reş û tarî
Ne girmîşi ne jî barî
Agir li ser mala kekî min barî
De lawo lawo Îdik zavê min lawo!
Di xastexane Cemse da dernexûn
ramedîyol
Xastaxana ku Îdik zavê min te da,
xastexana Cemse
Tuxtûreki anîne ser Îdik zavê min,
tuxtûreki Qerse
Ezê rabûm şev-nîve şeve,
bi linge xas ketim rîya xastexane
Ezê çûm bademcîke Îdik zavê minê
dane ber meqese

DÎSGOTIN

De banî, banî Îdik zavê min banî
Ey (dayîk) qurbane min kilam sira,
lê vi dînanî
Ezê ku herime gundê Omeyî şewtî
îzîne
Dayîka li wir bê, tu hatî te çima Îdik
zavê min bi xwe ra neanî

DÎSGOTIN

Vê çûcîkê çîkê çîkê
Îdik zavê minî şaş bûye, helûna
xwe li kî çeke
Qe Îdik zavê min nixweşîye
xwe tunebûn
Nixweşîyê Îdik zavê min bademcîk e

DÎSGOTIN

Birre, berr e Îdik zavê min berr e
Xestaxane Cemse bişewite çiqase dûre
Xwedeyo! tu li Îdik zavê min weri xêre
Kome Îdik zavê minê pira hûr e

DİSGOTIN

Ha li kete, Îdik zavê min li kete

Ji Cêlika (Yeşilyurt) Bilê Çewîşî (Bilik) tere eskerê. Li paş: Jina wî Bes û lawikê xwe Hemo dime. Ehmedê bavê Besê, keçika xwe bi zorê dîde mêrê bi navê Sefer. Bilik wê li eskerê dibîhîzê û şêkir bi tûtûnê va tevhev dikê û vêdûxê, întîhar dike. Ev kilamên şîne daka Bilikê Bi xwangê wî va distirên.

De bejna Bilal Çawîşî min telakî sûse
 De him diruze, him dibruse
 Sewa xatirê Bilal Çawîşî xwe
 şeveder mame li çîyaye Bumsuzê

Dilê min sewa nobetê
 Min avetîye bin vê sepetê
 Sewa xatirê telayê bi tenê
 Muhacîr mam li gome Kûte

Eşe min ordega çîyayê ase
 Dev didanê Eşê min î girtîye xwûn
 û pase

Heta ku ketîm rê hatim pê Eşa xwe
 Merimalê şeqandin zere tase

Nav li nava, Bilal Çawîşî min
 nav li nava

Eza serekî helînim ji kulava
 Eza herim bi diwarê mezela kevim
 Ma ro nede navîya çava

Min go Kewe kewe, Besê Kewe
 Çi digerî beri male Hec Newî,
 li neqewe

Qe ne ku siware Beska min miriye
 Ye li bin çadire eskere kirine xewê

Te kir, te kir Ehmedo te kir
 Te bi gotina dilê xwe kir
 Ke ecebe vengê giran dine
 Xale li bin dara merkeze xwarzîyê
 xwe nasnekir

Li Eşa min weka baye
 Sîyarê şame kehil li nav kişaye
 Derdê birê min ye biçûk girane
 Derdê cîgerê bi ser gîya da ye

Zûke zûke, qurban zûke
 Agirekî dade ma paca Hemoyî min
 dûke

.....
 Qurbanê Hemoyî minî şeş sali temeli
 biçûke

.....
 Parsî reşê min jî nale nale
 Qe tu derdê Bilal Çawîşî min tune bûn
 Kula di dil da mayî keçka xalê

Bilim Nereye Gidiyor?

BRUSK BARAN

e-mail: brusksbaran01@hotmail.com

Herşey, mağarasının ağzında oturmuş, güneşin batışını seyreden insanın kendisine “neden?” sorusunu sormasıyla başladı. Etrafına bakınıp durdu insan, sonra sorunun cevabını ancak kendisinin verebileceğini anladı. İşte bu nokta, merakı, bilmeyi, sormayı, anlamayı ve nihayetinde anladığını sorgulamayı birlikte getirdi. Hacim ve kas gücü bakımından etrafındaki birçok canlıdan daha zayıf olan insan, sorgulama ve düzene koyma özelliklerinden dolayı etrafına hükmetmeye başlar. İşte bugün, ilk “neden?” sorusundan günümüze kadar sorulmuş ve cevaplanmış soruların tümüne “Bilim” diyoruz. Elbette binlerce soru cevaplanmadan tarihin karanlıklarına gömüldü, çünkü ancak Sümerlerin yazıyı keşfetmesiyle insan bulduklarını kayıtlara geçirebildi. Öncesi dilden dile, kuşaktan kuşağa öğrenilenlerin aktarılmasıyla sözlü olarak korunabildi.

Mağarasının ağzında oturmuş, güneşin batışını seyreden insan, en büyük atılımını bilgisinin yetersizliğinden dolayı etrafındaki mantık kurallarına bağlı olarak işleyen sistemi, bu sistemin bir sahibi olması gerektiğine karar verdiğinde yaptı. Buradan “Tanrı” kavramına ulaşan insan, şimdi sırtını dayayabileceği güçlü bir yer bulmuş ve bilip, anlamamanın sarhoş edici iksirini sonuna kadar içmeye karar vermişti. Uzun ince olan bu yolda, ate-

şi, ilkel silahları, barutu, tüfeği, küçük çaplı bombaları ve en sonunda üzerinde yaşadığı gezegeni bile ortadan kaldıracak güçteki atom ve hidrojen bombalarını bulurken, diğer yandan, yazıyı, sanatı, edebiyatı, felsefeyi, psikolojiyi, sosyolojiyi, hukuku ve teolojiyi tek bir insanın tek başına bilemeyeceği günümüz sınırlarına kadar genişletiyordu.

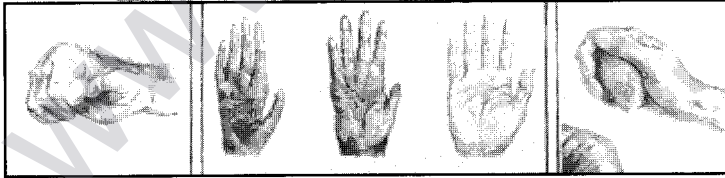
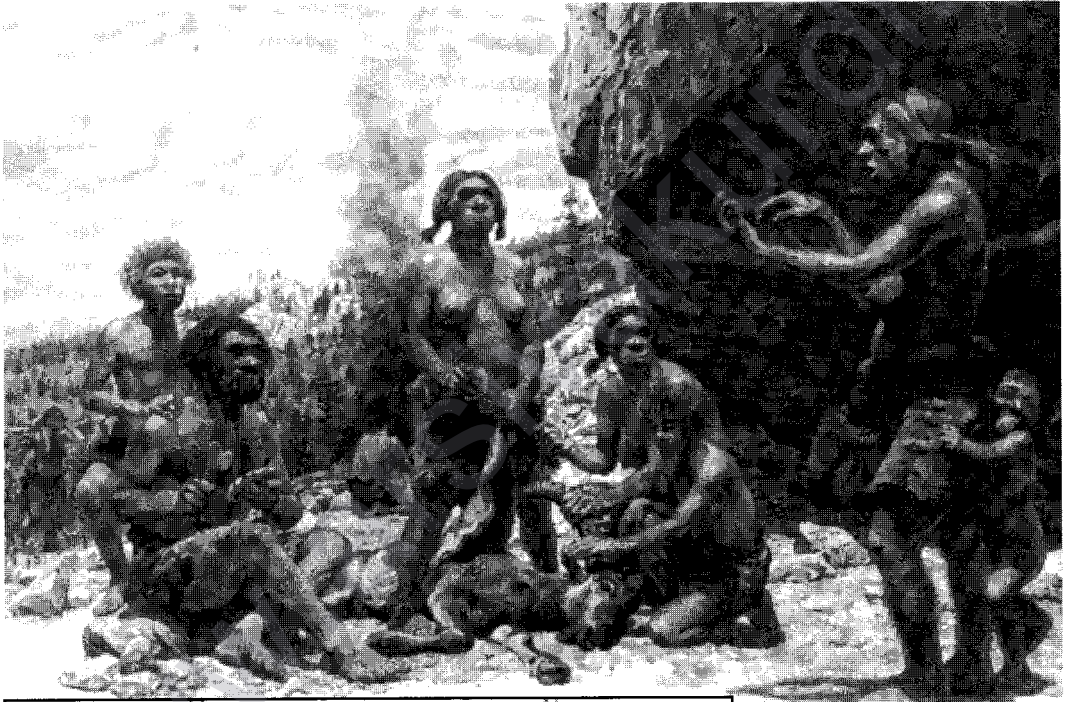
Peki, mağarasının ağzında oturmuş, güneşin batışını seyreden insan için gelecek neler vaadediyor? Einstein’a göre ruhunu, makinaları kadar geliştiremeyen insanlar en sonunda kendilerini yok etmeye çalışıp geldikleri yere, ağzında güneşin batışını seyrettikleri mağaraya geri döneceklerdir. Buna karşılık, George Lucas, ünlü “Yıldız Savaşları” filminde betimlediği gibi başka yaratıklarla ilişki kurmanın kaçınılmazlığından ve insan benzeri türlerle gezegenler arası federasyonlardan haber vermektedir.

Katettiği yola bakıldığında insanın bu macerasının nerede son bulacağını tahmin etmek zorlaşmaktadır. Ancak biliyoruz ki, tıp tüm enfeksiyon hastalıklarına, kansere, büyük ölçüde genetik kökenli hastalıklara (insanın gen haritası % 95 oranında tamamlanmış durumdadır. Bilgi için: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/genome/guide/human/>) kesin çözüm bulma yolundadır. Buna karşılık insan beyнинin sırlarına hakim olmayı gerektiren “mental hastalıklar” birinci sırayı almaya adaydır. Fizik; hız kavramını algılamamızın sınırlarını zorlaya-

cak noktalara taşıyacaktır. Cisimler arası sürtünmeyi sıfıra indiren buluşun (maddeleri Karbon ile kaplama yoluyla. Bilgi için; <http://www.anl.gov/OPA/whatsnew/020510nfcstory.htm>) bugünlerde gerçekleştiği gözönünde bulundurulursa bu öngörünün pek uzak olmadığı görülecektir. Bilgisayar uzmanları dünyayı süratle bir köye dönüştürürken ve yapay zeka konusunda dev adımlar atarken, zaman karşı koyabilecek tek güç olarak beklemektedir.

kültürlerarası çatışmalara daha çok beyin gücü harcayacağı düşünülmektedir (Bilgi için; <http://www2.coloradocollege.edu/dept/PS/Finley/PS425/reading/Huntington1.html>).

Sonuç olarak tüm bu gelişmeler göz önünde bulundurulduğunda, geleceğin insanlara yüksek bir teknoloji sunacağı ancak her şeyin bir karşılığı olduğu gibi, bu yüksek teknoloji karşılığında insanların daha da bencilleşeceği ve egoizmin insanlar arası ilişkileri

belirleyen en etkili güç olacağı kendini şimdi den hissettirmektedir. Fakat biz yine de insanın farkında bile ol-

Dördüncü boyut zamanın kontrol edilemeyen tek güç olarak kalacağı tahmin edilmektedir. Felsefenin tek kültürden çok, kültürlerarası ve Tanrı bilim konularında yoğunlaşacağı ve Samuel Huntington'un öngörüsüyle

madan ruhunun derinliklerinde taşıdığı gizli gücün onu her zaman doğruya ve tüm insanlar için faydalı olacak olan güzelliklere taşıyacağına inanmaya devam edelim.

Rastîya me Pêşeroja me

DÎLŞAD NÛDEM

e-mail: hevalo@hotmail.com

Hêzên desthilatdar ji dîrokê heta îro, koçberkirin û sûrgûn, mîna metodên gelek bi tesîr li hemberî gelan û çînên ku mafên xwe dixwazin bi dorfirehî bi kar anîne.

Li welatê me jî ev şerrê ku di bîst salên dawîyê de pêk hatî, da ber çavan ku ev metod hîn jî bi hêz û daxwaz bi destên artêşên desthilatdar û mêtînger ve bi kar tê. Gundên vala bûyî, bi milyonan mirovên ku ji war û welatê xwe dûr ketî, an jî rastîyên din ku em dikarin wekî qetliamên spî bi nav bikin, encamên vî şerrî bûn. Ji hev perçiqandin, dûrxistin û derizandin mîna sîlahên bi hêz, bi kar anîne û bi vê şiklê jî, kar xwe bi hêsanî meşandine.

Li Anadola navîn jî li ser coxrafyeka fireh û nifûseka mezin kurd bi cîh bûne û dijîn.

Bê gûman desthilatdarên ku welatê me bindest kirine kurdên vî herêmê jî, bi darê zorê ji welatê wan bi dûrxistine û berê wan dane cîh û warên nenas, da ku ji hêzên wê demê yê dagirker re nebin kelemê çavan û êşa seran.

Ev rastîyeke û di vir de cîhê şik û gumanê tune. Gelê me yê vî herêmê jî du sed salî zêdetire li vir dijîye û ev

demeka gelek dirêje.

Bê guman emê di vî nivîsê de li ser van nuqtayan rawestîne lê ne bi temamî. Nuqtayaên di warê kurdên Anadola navîn yê din ku bi dîtina me gelek balkêşin yê wekî xwe bi rêxistin kirin, hazirkirina pêşerojeka azad û li nîrxên xwe xwedî derketin û hw jî hene. Ji xwe bi giştî li ser kurdên Anadola navîn gelek caran bi dor firehî lêkolîn çebûne hîn jî wê berdeham bibin.

Lê belê dema mirov kurdên vî herêmê dide ber çavan gelek xalên balkêş derdikevin holê. Ji ber her tiştî ger were gotin ku gelê me yê herêmê di hemî warên jîyanê de bi reng û motîfên kurdî dijîye. Di warê çand û folklorê de, di peywendîyên civakî de, jîyana rojane û hw. her tişt bi bîhn û motîfên kurdî şikl distîne û dimeşe. An jî mirov bi rehetî dikare bêje ku ji demeka ewqas dirêj bi şunde nehelîyane û asîmîle nebûne.

Ji hêla din ve nasnameya wan ya kurdi gelek bi hêze û bi zanebûn ev rastî hîn jî berdeham dike. Wekî din, şerrê azadîyê ku di van bîst salên dawî de pêk hatîye, çî di warê zanebûna sîyasî û çî di warê li nasnamêya xwe xwedî derketinê de gelê me hîn jî bi pêş ve birîye.

Mirov dikare bêje ku ev li nasnameya xwe xwedî derketin ya bi rengê feodal cîhê xwe daye zanebûnêka siyasî.

Her dîsa gelê me yê vê derê, di dema şerrê azadîyê de, ji her rengî piştgirîyê xwe bi şunde nedaye. Gelek şehîdên azadîyê serê gelê me bilind dikin. Dîsa bi sedan şervan hîn jî di destan de çek, parazvanên hêvîyên rojên gêşin.

Lê belê ev nuqta jorî, yanî terciha sîyasî ya kurdên Anadola navîn divê bi serê were tehlîl kirin.

Mirov yekser dixwazê pirsên bi vî rengî rêz bike:

Gelo: atmosfera sîyasî, ya ku li giştîya kurdistan" ê heye ji ber kîjan sebebên gelê kurd yê ku li Anadola navîn dijîn wûsa bi firehî eleqeder dike? An jî pirsê weki : Dema kurdên herêmê piştgirîya şerrê azadîyê dikin kîjan faktorên didin ber çavan?

Dîsa pirsêka din ya bi vî rengî : Berjewendî û menfîeta kudên Anadola navîn di serkeftina şerrê azadî de çîye?

Ger were zanîn ku gelê me yê bi zor koçberî Anadola navîn bi hemî rastîya xwe dixwaze kurd bimîne û kurd bijî. Lê di heman gavê de dibîne ku ev yeka ewqas ne hesane ji ber ku zulma bi giştî li ser kurdan û astengîyên li hemberî zimanê kurdî nahêlin ku ew, mîna hemî kurdistanîyên din serbest û azadbin.

Lewma jî serkeftina xwe di tekoşîna netewî de dibîne. Dema berxwedana gelê me ya gelemperî bi serkeve ew qezenc û mewzîyên bi dest kevin wê pêşaroja kurdên Anadola navîn jî bi xwe re bînin. Yanî bi gotina din bi serketina şerrê azadî azadîya hemî kurda-

ne. Çawa ku ev tekoşîn bûye hevîya rojên geş jî bo hemî kurdan, ne tenê li welêt her wûsa li qafkasya, li asya navîn û li hemî derên di ku kurd lê dijîn jî gelê me ji şerrê azadîyê hêvîyên mezin dipê.

Di vir de ger were fehm kirin ku qesta me eve ku em li ser rewşa kurdên Anadola navîn ya rêxistinî rawestin. Çendekî serê xwe biêşînin da ku kurdên me yên ku ji du sed salî zêdetir ji kurdistanê dûr mayî dikarin ji îro pê ve ji wekî kurd hebin an na? Wê jî îro pê ve bikarin zimanê xwe biparêzin an jî

teslîmî asîmîlasyona ew dorpêç kirî bibin? Yan jî mirov dikare van pirsan beravajî bike û bipirse. Ma gelo kurdên vê derê, zarokên wan wê pence salî şunda ji bikarin bêjin em kurdin?

Divê tu caran neyê ji bîrkirin ku faktorên netewekê (Milletekî) li ser lingan digrin nixên wanin. Dîrok şahîde, gel û netewên ku li nixên xwe (qîmetên xwe) xwedî derneketine ji hêla dîrokê ve nehatine baxîşandin û wenda bûne.

Em kurdên Anadolê jî xwedî gelek nixên mezinin. Ku ne wûsa be me nedikarî ji welatê xwe dûr, demeka ewqas dûr û dirêj li ser lingan bimana. Di vî warî de faktorên herî mezin bê guman ziman, folklor, çand û gelekên dinin.

Ji hêla din ve çandinî ticaret û gelek hunerên din roleka mezin dilîzin.

Lê belê ev faktorên hanê ku heta niha kurdbûna me demeka dirêj anîne heta niha di çî rewşêdane? Em çuqas ji wan xwedî derdikevine û dikarin me bê zehmet bibin pêşerojeka din an na?

**Her dîsa
gelê me yê vê
derê, di dema şerrê
azadîyê de, ji her
rengî piştgirîyê xwe
bi şunde nedaye.
Gelek şehîdên
azadîyê serê
gelê me bilind
dikin.**

Bê şik û gumane ku bersîvên van pirsan bi bawerîya me kesekî dilşa nakin.

Îro baş tê zanîn ku zimanê me bi asîmilasyoneka mezin ve rû bi rû maye. Nîşana kurdbûna me, ya herî dewlemend zimanê me ye. Dewletên desthilatdar çî bi dibistanên xwe û çî bi çape-menî û televîzyonan, gelê me jî zimanê wan diqetîne û mêjîyên me dorpêç kirine. Dîsa tê zanîn hejmarek gelek mezin jî gelê me, nikare xwe bi zimanê xwe îfade bike. Ev jî dibe fikir û ramanên bi rengî "kurdî zimanekî kem û feqîre, bi kêrî pir tiştan nayê lewma jî em bi turkî diaxifin"

Bi taybetî jî ev nîfşên (jenerasyon) nû kurdî terk dikin. Ya ku dilê mirov diêşîne eve ku însanên me yên di nav sîyaseta netewî de cîh girtine yên ku bi şiklekê rêberîya gel dikin, bi kurdî napeyvîne, nafikirine. Meydana ku kurdî tê de bi kar tê her ku diçe teng dibe. Bi kurdî weşan jî hene, pirtûk û rojname jî hene; stran jî hene û helbest jî hene lê kes pê re eleqeder nabe. Ger em bizanin an nizanin meşa di vê rê de, me berbi jî xwe dûrketinê ve dibe. Gelo kî dixwaze di fikrên xwe de derbas bike dayîkeka ku bi dergûşa xwe re nikare bi zimane xwe bilorîne, mirovên li ser mirîyên xwe nikarin bi kurdî şînê bikin û bistirên, şabûn û xemgînîya xwe bi stran û helbest û axaftin; lê belê bi kurdî nikarî bînî ziman.

Ji îro pê ve bila kes jî xwe re bahaneyan nebîne. Li ber pêşvebirina zimên gelek astengî hebûn lê îro kem bûne. Di vî warî de xwe organîze kirin ne gelek zehmete û gerek bi lez sazî derkevin holê.

Ku sibe serbestîya li ser zimanê kurdî hîn zelal û berfireh bibe, heqqê mekteb û xwandinê were stendin, gelo hazîrîya kurdên Anadolê çîye?

Cîhê gotinêye û ger were ziman, berî

her tiştî kurdên herêmê girînge xwe di bin organîzasyoneka ku hemî kurdên Anadola navîn hembêz bike de werin ba hev. Mirov dikare vê rêxistinê wekî meclîseka herêmî bibîne û qebûl bike.

Zimanê me digel dewlemendîya wî ya herêmî (şîwe) were parastin. Her dîsa girînge, rê li ber xwandina zimên, peydakirina memosteyan û material were vekirin.

Em jî du sed salî zêdetire heta niha bi ziman, kultûr û folklorê xwe ya zengîn heta vê derê hatine. Lê belê jî îro şunde him pêş ve çûyîn û him jî wendabûn di destên me de ye. Ger îmkanên îroyîn bi regekî rasyonel neyên bikar anîn em dê sibe jî berpîrsîyarî û gunehê xelas nebin.

Di warê folklorê da jî jarbûn û qelsîyeka berçav heye. Bêarsîv bûn û feqîrîya me ya dokumente kirine, bûye sebaba wendebûna gelek dewlemendîyên me yên di vî warî de. Ji çend motîfên govendê pê ve pir tişt nemaye. Stranên kevin hîn jî li ser zimanan bi germî tene sirandin jî ber ku di warê muzîkê de pêş ve çûyîn gelek keme. Hunermend û stranbêj gelek in. Lê him otantikbûna berhemên wan û him jî zimanê di stranên de bi kar tê qelse. Pîvan û ruhê kultûr û çanda kurdên vê heremê tê de nîne. Di navbera hunermendên ve mintiqê de hevkarî tune. Her wusa rêxistineka ku hemî hunermendan temsîl bike jî heta niha saz nebûye. Heta meriv dikare bêje ku kurdên vê herêmê di çî warî de organize nebûne. Di kultura me de gavên bi vî rengî nîne lê jî pêkanîna gavên nû yên di warî de jî çî tişt nehatine kirin û hîn jî nabin. Lê mirov dikare bi rehetî bêje ku ger were xwastin bi alîkarîya berhemên heyî û xebatên ji nû de werin kirin em dikarin sazîyên wekî waqif, komeleyên perwerda (egitim)

saz bikin ku ev nîrx û zengînî wenda nebe.

Kapîtalîzm û aborîya dewleta Tirk ya gelek şerpeze, rewşa kurdên Anadola navîn pir xera kirîye. Jarbûn û krîza aborî ya Tirkîyê bi xwe re bekarî û bê hêvîtyeka mezin anîye. Di encama vê realîtê de, ji herêmê hejmareka gelek mezin mirov derketine dervayî welêt.

Mirov dikare bêje bi alîkarîya aborî ya van kesên ku li derveyî welêt dijîn

nifûsa herêmê çendekî li ser lingan maye, lê bêle nebûna kar, jarbûna çandinîyê û pereyên ji derveyî welêt tên, mirovên me fêrî serfkarîyeka mezin kirine. Ji bo ku jîyana xwe berdewam bikin mirov hema hema tu karî nakine û li benda mirovên xwe yên dervane da ku jê re pera bişeynin. Mîna berê pez bi xwedî kirin nemaye, gel ihtîyacên xwe yên herî pêwîst ji dukanan dikire ku heta deh salan berê mast û penêr û goşt û hek ji mala xwe diannîn, yanî bi peran nedistandin.

Ev jîyana konsumentativ (tuketici) bû sebaba ji holê rabûna gelek dewlemendî û nîrxên me. Li heremê bêrîvaneke ku tasek dew ji meşka xwe bide te nemaye. Êdî ne mumkune ku çend keçên çeleng li ber tevnan bibînî ji bo ku tevn li dar nakevin, kesên ku bikarin nanê sêla bipêjin bi qasî hejmara tilîyên pêçiyane. Mirov dikare gelek tiştên ku duh hebûne lê îro ji hole rabûne bihêjmêre. Mixabin rastî eve.

Lê li hemberî vê pêşveçûne çî dê were kirin an jî girînge çî bê kirin?

Dîsa ger were gotin ku rê di organizebûnê de derbas dibe. Ger em bixwazin dengê me bilind derkeve, di demên

pêş de pêrîşan û pergende nebin, gerege em werin ba hev, bi rêk û pêk pêşîyê li serkeftin û pêşketinên ku di rojên pêş de veşartîne vebikin. Her dîsa pêwîste ku were zanîn, bê xebat û tekoşîn li ser lingan mayîn tu caran ne mumkûne.

Di van rojên pêş de li Turkîyê dema (3 Mijdar) hîlbijartinêye. Ger hezar carî were gotin ku gelê me yê ku li Anadola navîn dijî divê şûna xwe baş bizane. Di hîlbijartinên berê de kurdên

herêmê bersîvên baş dane desthilatdaran û niha jî wûsa xuya dike ku wê bi bêşdarbûneka mezin li partîya demokratîk ya gel DEHAP” e xwedî derkeve.

DEHAP sazîyeka gelek bi qîmet û pîroze, me temsîl dike û lewma jî gerege em li xwe yanî li sazîyên xwe xwedî derkevin. Me kurdan ji dîrokê heta îro bedelên gelek giran dane. Ji me pê ve kes li me û nîrxên me qezenc kirî xwedî dernakeve. Ji me pêve kes nikare ji derd û xemên

me re bibe derman û çare. Lewma pêwîste ku em di vê hîlbijartinê de ji dost û neyaran re bidin xuya kirin da ku em qîmeteka çiqas mezin didine organîzebûne. Dîsa divê nîşan bidin ku emê bi kurdbûna xwe, bi motîfên yên kurdî, bi nasnameya xwe û bi serbilindî werin ba hev, xurt û mezin bibin, ji bo rojên rind têkoşin, bixebitin.

Ger neyê ji bîrkirin, ziman û kultura me mufteyên (anahtar) gelek pêwîstin, wê di demên pêş de gelek derîyên girtî li ber me vebikin.

Heta nivîs û mijareka din serfiraz bimînin.

**Îro baş
tê zanîn ku
zimanê me
bi asîmîlasyoneka
mezin ve rû bi rû
maye. Nîşana
kurdbûna me, ya
herî dewlemend
zimanê
me ye.**

KULULU OSMAN: “Orta Anadolu müziği zengin bir müzik...”

Söyleşi : Ahmet Türkmen

Veger: Türkü merakınız nasıl başladı?

Osman: Ben çok dertli bir insanım. İnsan benim yaşadığım şartlarda büyüdüğü zaman normal olarak çok dertli olur. Öksüz büyümenin yanında maddi sıkıntılar da çok çektim. 1995 yılında da benden iki yaş büyük ağabeyimi grip hastalığından dolayı kaybettim. Bütün yaşadıklarım o da eklenince artık ciğerlerim patladı. Kendimi türküye verdim.

Veger: Türkü söylerken yörede söylenen dertli türkü ve ağıtlardan etkilenme oldu mu?

Osman: Etkilenme doğal olarak oldu tabii ama ben kasetime şimdiye kadar hiç eski türkü koymadım. Söylediğim türkülerin hepsini kendim yazdım. İçimden gelenleri yazdım okudum.

Veger: Ne kadar besteniz var?

Osman: Bugüne kadar yaklaşık otuz beste yaptım. Bunlardan yirmibeşini kendim yazdım. Beşini başka sanatçılardan aldım.

Veger: Başka sanatçılara da beste verdiniz mi?

Osman: Başkalarına vermedim. Ama benden habersiz alıp okudular. Ben de bir şey

demedim.

Veger: *Yöresel bir sanatçı olarak yaptığınız eserler ve söylediğiniz türküler sadece Orta Anadolu'ya mı özgü?*

Osman: Aslında ben türkülerimi bütün Kürtlere söyledim. Ama okuduğum parçalar Orta Anadolu'ya yöneliktir. Ama bu biraz ilk çıkıştaki, amatör-

leş okumamak şartıyla.

Veger: *Etkilediğiniz bir sanatçı var mı ?*

Osman: Küçüklüğümden beri bir tek sanatçı beni çok etkiledi. O da Aşık Nurşani'dir. Onun yorumunu beğendim. O nedenle okuduğum parçalara biraz onun yorum tarzını uyguluyorum.

lüğümüzden oldu. Bundan sonraki çalışmalarım da Kürtlerin geneline hitap eden ortak türküler de söyleyeceğim.

Veger: *Özeldede Orta Anadolu genelinde Kürt müziğine, gelinen noktada bakış açınız nasıl?*

Osman: Orta Anadolu da içinde olmak üzere Kürt müziği çok zengin bir müzik.

Şöyle ki, Türkçede bir parça olur normal ayarında okur gidersin. Fakat Kürt müziğinde ise dinlediğinde insana duygu veriyor. Bir de sözleri sizi çok etkilediği için insan değişik değişik yorumlar kullanabiliyor. İnsanın kendi dili insana daha hoş geliyor. Ama yan-

Veger: *Son dönemde Orta Anadolu'da bir çok sanatçı çıktı. Bu sanatçılar hakkındaki düşünceleriniz neler?*

Osman: Bizim oradan sanatçıların çıkması, çoğalması güzel bir olay. Ama ben isterim ki müzikle uğraşan arkadaşlar biraz bu işin eğitimini alsalar okusalar daha iyi olur. Bizler halka değişik mesajları yorumlayarak veriyoruz. Şimdi sanatçılar mademki halkın bir adım önündeler; bu nedenle biraz eğitilmiş olmaları çok önemli. Mesela ben parçalarımı notalı okuyorum. Ama yeni çıkan bir arkadaş sözü ve müziği kendisi yapıyor ama yorumu çok farklı oluyor. Anlayacağınız herşe-

yi usulüne uygun yapalım.

Veger : *Orta Anadolu Kürt sanatçılarına yönelik bir eleştiri de türkülerinin hep sevda, aşk, ağıt vb. tarzda olduğu.*

Gelişen Kürt ulusal demokratik hareketi ve Kürt aydınlanmasına paralel olarak eksik kaldığı yönünde. Bu anlamda Orta Anadolu insanı da bu süreçle bir çok şey kazandı. Ama bunlar tıpkı sizin eserlerinizde de olduğu gibi yok.

Osman: Bu gerçekten bizim eksikliğimiz. Bizim içimizde şimdiye kadar bir korku vardı. İşte böyle söylesem ya da bu parçaları söylesem bizi hapse atarlar, işkencelere maruz kalırız vb. Değişik bir şey yapmadık. İşte Remzi şöyle okudu, Silo böyle okudu; ben de öyle okurum anlayışı. Fakat özellikle son dört beş yıldır insanlarımız büyük oranda bu korkuyu yendi.

Veger: *Peki sizin böyle çalışmalarınız var mı?*

Osman: Var. Yeni çıkacak olan kasetimde iki tane türkü var. Birisi aynı zamanda akrabam olan Ömer Yoldaş'la (Cemil Barlas) ilgili.

Veger: *Geleceğe ilişkin düşünceleriniz neler ?*

Osman: Biz sanatçılar olarak halka iyi mesajlar vermeliyiz. Halkın içine katılıp, halkın duygu, söylem ve isteklerini yansıtabilmeliyiz. Önümüzdeki süreçte ben bunu biraz daha güçlü bir şekilde gerçekleştirmek istiyorum.

Veger: *Yıllardır Avrupa'da yaşıyorsunuz. Ülkeden, ana kaynaktan uzak olmanın sizin açısından sanatınıza nasıl bir etkisi oluyor? Parça yaparken zorlanıyor musunuz?*

Osman: Hayır, benim de ilhamım Avrupa'da geliyor. Çünkü burda hem gurbetlik, hem hasretlik var. Dostlardan arkadaşlardan uzak olmanın verdiği burukluk var. Ben ilhamı burada daha fazla alıyorum.

Veger : *Oysa bir çok sanatçı tersini söylüyor...*

Osman: Olabilir. Ama ben köye gittiğim zaman beste yapamam. Ben şimdi annemin yanına gitsem orda anne hasreti ile ilgili bir beste yapamam.

Veger : *Dergimiz Veger hakkında düşünceleriniz?*

Osman: Bizim açımızdan iyi bir girişim. Veger'in tüm halkımıza hayırlı olmasını diler, çalışmalarınızda başarılar dilerim.

Kulu'lu Osman kimdir?

1966 yılında Konya'nın Tavşançalı kasabası Pazarözü yaylasında dünyaya gelen Osman Yılmaz (Kululu Osman) küçük yaşlarda babasını kaybeder. İlk ve orta eğitimini yokluk içinde zorluklarla tamamlayan Osman daha sonra Tavşançalı'da kamyonculuk yapar. Yirmi iki yaşına kadar bu mesleği sürdüren Osman yirmi üç yaşında ekonomik şartlarında dayatmasıyla Avrupa'ya çıkar.

1989 yılından beri Avusturya da yaşayan Kululu Osman bu güne kadar üç kaset yapmış. Dördüncü kasetinin hazırlıklarını yapan Kululu Osman kaset çalışmalarının yanısıra daha çok Orta Anadolu Kürtlerinin etkinliklerine katılıyor.

BÛK Û STUNÊ MALÊ

Çi hebiye, çi tune biye.

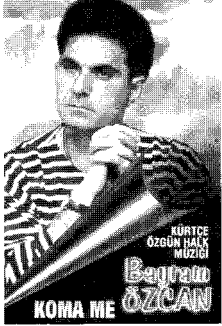
Xwasiyek û bûkeka wê hebiye. Rokê xwasiyê hevîr distirayê û ji bûka xwe ra gotiye: "Here ji çalî li ber sûne lepek ard bine". Bûk tere destekî xwe di vê hela sûnê ra, destê xwe yî din jî di hela din re dike çuwêl lepek ard heldine. Lê nikane bibe, lewra stun di navberê piyê we da dime. Bûk nizane ku çing destên xwe xelas bike. Bane xwasiya xwe dike. Xwasî te veng mez dike ew jî nikane destê bûke xelas ke. Bane ciranê xwe dike, dibê: "Werin stûnê male di navbera piyê bûka me da man, werin xelas kin." Gundî û cîran tèn lê meze dikin. Hinek dibên: "em stûn bibirin", lê yen din dibên: "Hîngê xani yê helweşe". Hinekê din tiştêkî din dibên... Ser paşiyê yek dibê: "Kêrekê bînin em destî bûke bibirin, hîngê destên bûke emê xelas bikin." Herkes vê fikrê qewûl dike. Kêrekê tînin û didin destê bûke. Bûk ji êşa desti xwe xwe paş de dikişîne. Ard velo dibe. Xwasî bêhneka kûr dikişîne û dibê: "Ox! me destê bûke ji stunê xelas kirin."

Hesar/Qulek

Kürt tarihini yok sayanlar türkülerden utansın!

BİLAL ERCAN

Toplumlar tarihleri boyunca yaşamlarının her anını türkülerle dökmüşlerdir. Onun içindir ki; türkülerde tarihin bir çok dönemini yalın haliyle görmek olasıdır. Yaşanmış olan acıları, sevinçleri, sosyal olayları

katkısız bir şekilde yine türküler anlatır. Kürt toplumunda, yüzyıllarca yazılı tarihe izin verilmediği için türküler daha da anlam kazanır.

Duygular adeta türkülerde patlar.

Bazen eldeki karasaban, bazen silah, bazen isyan, bazen de çekilen halay olmuştur. Yakın tarihte yaşanan Dersim olaylarını bile yazılı tarihten ziyade türkülerden anlar ve hissedersiniz.

Kürdistan'da tarih boyunca süregelen baskılar ve kısımlar beraberinde özgürlüğü haykıran Yurtsever türküler dourmuştur. Var olan, sevda, ağıt, gurbet, göç, tabii afet vs. gibi temaların yanısıra kahramanlık, şehitlik, savunma ve saldırı gibi konularda türkülerde yer bulmuştur.

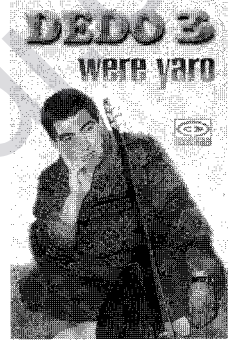
Sürgünleri yaşayan Anadolu Kürtleri de türkülerde kendilerini ifade etmiş-

lerdir. Zorunlu göçün üzerinden 250 ya da 300 yıl geçmesine rağmen Kürtler anadillerini asla unutmadıkları gibi, türkülerini de yaratmaya devam etmişlerdir. Doğal olarak bu uzun zaman sürecinin toplum üzerinde yan etkileri de olmuştur. Unutmaya yüz tutan ise aslında en büyük amaç olan yurt, yani Kürdistan'dı. Bu da çok doğaldı. Çünkü uzun süreç çok şeyi zamana ve mekana bağlı olarak etkiliyor ve değiştiriyordu. Türküler artık sadece yas ya da sevda türküleriydi.

Anadolu'da son yirmi yıllık süreç bir çok şeyi değiştirdiği gibi Anadolu Kürdünü de etkilemiş ve değişime yöneltmiştir.

Anadolu Kürdü artık şehit veren bedel ödeyendir.

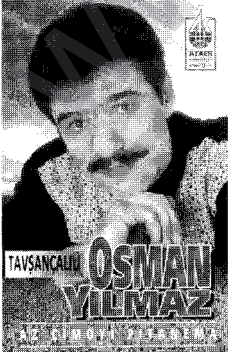
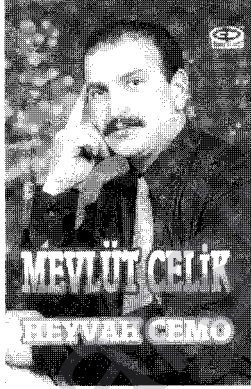
Polatlı'lı Kürt Remzi'nin bireysel çabaları ile duyulmaya başlayan Anadolu Kürt müziğinin, artık genç tem-

silcileri vardır.

Ape Reşit, Serbülent Kanat, Derviş (Koma Mahabad), Koma Xalikan, Cejno, Osman Yılmaz (Kululu Osman), Figen gibi sanatçılar bir çok bölge türküsünü derlemiş ya da yakmışlardır. Kendine has bir tınısı ve rengi olan Anadolu Kürt müziğini artık Kürdistanlı bir çok ozan ve yorumcu seslendirmektedirler. Başlangıçta ağırlıklı olarak sevda ve yas türküleri olan üretimler zamanla kahramanlık ve yurtsever bir çizgi ile pekiştirilmiştir.

Zamanın değiştirdiği pek çok şeyin yanı sıra, asla değiştiremediği şeylerin başında makamsal yapı gelir. Özellikle Hicaz makamındaki komalı bemol sesler Türk ve Arap müziğindeki kilerden yaklaşık iki koma daha diktir. Hiç bir teorik müzik bilgisi olmayan, doğaçlama türkü söyleyen bir Kürt insanı, bu sesleri doğal olarak çıkarır. Bu da kültürel genetiğin ve doğal duyumun en büyük kanıtıdır. Anadolu Kürtleri arasında müziği profesyonel bir meslek olarak kabullenmek yepyeni bir olgudur. Son dönemlerde müziği yan iş olarak değil, meslek olarak yapanların sayısı fazlaca artmıştır.

Anadolu Kürtlerinin en karakteristik özelliklerinden birisi de zor kabullenip, zor ikna olup, olduktan sonra da inandığını ölümüne savunmaktır. Anadolu Kürt müziğinde şiddet ol-

gusuna rastlamak çok zordur. Çünkü yaşamlarında şiddeti neredeyse unutmışlardır. Bütün Anadolu Kürtleri, hemen hemen birbirlerine akraba gibidirler. Yaşamında gereksiz şiddeti dışlayan Anadolu Kürtleri bunu müziklerine de yansıtmışlardır. Kürdistan'da nasıl ki Amed ve Serhad müziği ve söyleyiş tarzı birbirinden farklı ise, Anadolu Kürtlerinin müziği de kendine has özellikler taşır. Polatlı'lı Remzi ile Ape Reşit veya Serbülent Kanat ve-

ya Derviş'in yorumu arasında inanılmaz benzerlikler bulabilirsiniz. Kürdistan'da olduğu gibi Anadolu'da da ağıtları ŞARA dediğimiz ağıtçılar yakmaktadırlar. Bunlar dile son derece

hakim, şiir tekniğini iyi bilen, duygu yoğunluğunu en üst düzeyde yaşayan kadın ya da erkeklerdir. Şara'lar Kürt kültürünü, gelenek ve göreneğini bilen insanlar olup, bu birikimlerini yaktıkları türkülere yansıtırlar. Ölen bir insanın ağıtını yakarken, onu Kürt tarihindeki bir kişi ya da kahramanla özdeşleştirebilirler. Yakılan bir ağıt bir anda, genelin ağıtı olur. Bence bu, Kürdün tarihi boyunca, bireysel değil, toplumsal yaşadığının en önemli göstergesidir.

KÜRT TARİHİNİ YOK SAYANLAR, TÜRKÜLERDEN UTANSIN.

Dağ taş kimyon kokuyordu...

REBENİ CELİKAN

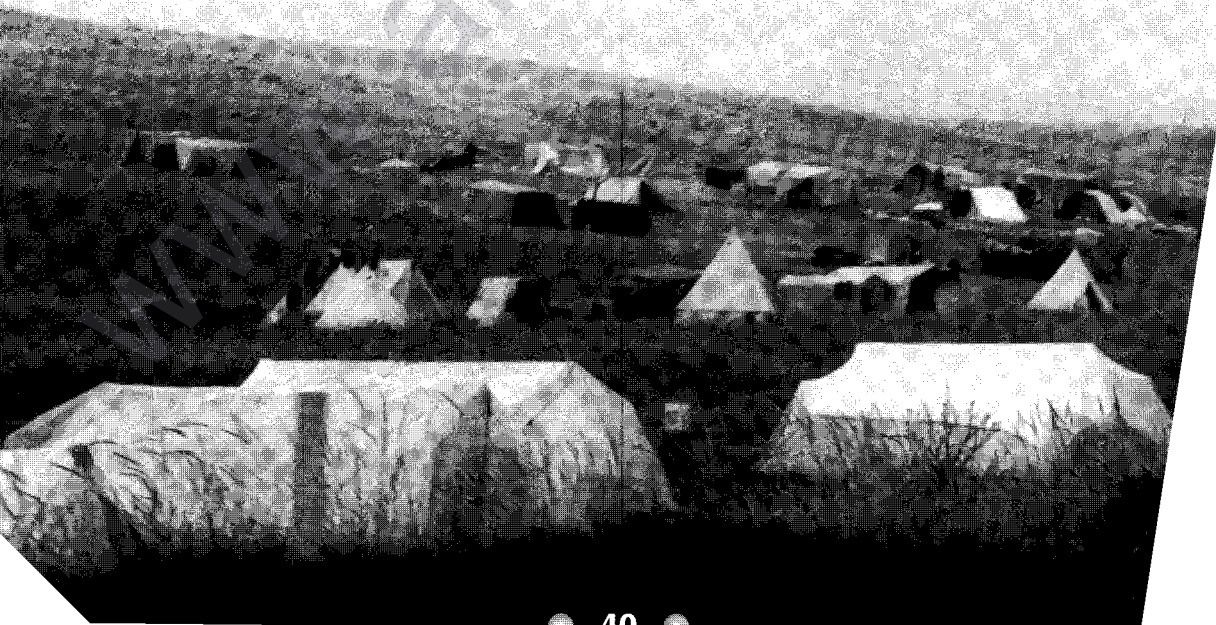
Memlekette yaşayanlar zaten biliyorlar, gidenlerse eğer zamanında gitmişlerse görmüşlerdir.

Ama ben bu sene Avrupa'da kalıp da kendilerini oraları görmek zevkinden mahrum edenler için söylüyorum. Dağ, taş kimyon kokuyordu bu yaz.

Eğer uçakla gittiyseniz... Daha kendinizi Ankara'nın o yaz sıcaklığına daha

da çekilmez olan anlaşılmaz insan, araba, binalar muammasından kurtarıp da güneye doğru biraz yol aldığınızda, hani şu artık memlekete yaklaştığınızı size müjdeleyen göz alabildiğine uzanan sararmış, kare kare düzlükler ve çıplak, boz renkli tepelikler görüldüğü andan itibaren burnunuza bir kimyon kokusu geliyordu inceden. Eğer otomobilin camını biraz araladıysanız...

Ve gitgide artıyordu koku artık; kendinizi evinizde hissettiğiniz ve insanın kendine bir ana gibi, bir bacı gibi yakın hissettiği, çoğu kez içinden ama bazen de kendini tutamayarak yüksek sesle haykırarak selam verdiği o tanıdık, bildik dağlara, tepelere, köylere yaklaşıncaya...

Ancak o ilk anki sarhoşluğu, hüznü dayanılmaz ağlama isteğini atlattıktan sonra farkediyordu insan yol boyunca çeşme başlarına, köy kenarlarına veya alelade bir düzlüğün orta yerine kurulmuş çadır kümelerini.

Rengarenk giysileri, güneşte kavrulmuş, yanmış, dövmeli yüzleri ile bir masal sahnesinden kopup gelmiş gibi duran kimyon işçilerini "Paleci'leri."

Yaz sıcağında Sahra çölü gibi buğulanan bozkırın ortasında bir eğilip bir kalkan Paleci kadınları ve analarının yanında küçücük elleriyle dikenler arasından kimyon yolmaya çalışan kavrulmuş, kararmış yüzleri ama inadına altın sarısı saçlarıyla isimleri kendilerinden büyük paleci çocukları.

Kendinizi onların bize çok uzak gelen dünyalarına kaptırmış, kafanızdaki insanlık, estetik, demokrasi, umut düşünceleri darbe yemiş bir haldeyken, birdenbire bir köye giriyorsunuz ve neye uğradığınızı şaşırıyorsunuz.

Bir süre önce içinde bulunduğunuz dünyadan apayrı bir dünyaya, insanların çalışmadığı sadece çalışıyor gibi yaptıkları, arkalarına bir dağ, doğa manzarası almış, içinde gömme banyodan şömineye kadar herşeyi bulunan lüks evlerde yaşadığı, sokaklarında son model arabaların dolaştığı insanların delice bir inşaat yarışına girdiği apayrı bir dünyaya.

Ve gerçeğin hangisi olduğunu anlamıyorsunuz bir an şu önünüzde duran (tatil) köyümü yoksa onun hemen yanıbaşındaki çadır kent mi? Doğa bu kadar büyük bir tezatı kaldırabilir mi?

diye düşünmekten alamıyor insan kendini.

Bu sene ekilen arazilerin büyük çoğunluğunu biçmesi teknolojinin bütün ilerlemesine rağmen ancak insanlar tarafından elle yapılabilen, bol kokulu bir baharata kimyona ayrılmış bu sene.

Tabii ki bu biçmesi gerçekten büyük emek isteyen otu biçmekte miskinleşen, tembelleşen artık elini sıcak sudan soğuk suya vurmayan, nüfusun yarısından çoğu Avrupa'da yaşayan ve senede hatta bir kaç senede bir, kısa süreliğine içinde yaşayacakları evden çok şato denilebilecek yapılar inşa et-

tirmekten başka hiçbir ekonomik, fikirleri olmayan. Memlekette

Ne zaman örgütsüz, amaçsız, hiçbir şeye karışmayan, yönetilen insanlar olmaktan çıkip; ekonomide, siyasette, sanatta... söz sahibi insanlar olmamızın zamanının geldiğini anlayacağız?

kalanları ise büyük ölçüde Avrupa'dan gönderilen paralarla geçinen ve her geçen gün tembelleşen yöre insanı için yapılması çok zor hatta imkansız olduğundan bu iş için büyük çoğunluğu Urfa civarından olan mevsimlik işçiler getirilmiş. Ve hiçbir masraftan kaçınılmadan herbiri diğerlerinden modern olarak inşa edilmeye çalışılmış son model, mimarlık harikası evlere dolmaya

başlamış olan köylerin hemen hemen hepsinin yakınında bir çadır kent kurulmuş. Kimyon kokulu, yakınında ki dünyadan çok uzak bambaşka dünyası olan küçük çadır kentçikler.

"Em Kurd in, Ereb in, Dunbili ne" diyorlardı. "Necisiniz" diye sorulduğunda bu çadır kentin sakinleri ve size kimyon kokulu bir çay ikram ediyorlardı çadırda da olsa misafirperverliği elden bırakmayarak.

Altın sarısı saçlı Paleci çocuklar kim-

yon biçmeden arta kalmış vakitlerini oyun oynayarak geçiriyorlardı yakınlarındaki dünyaya pek yaklaşımadan kendi aralarında.

Aslında onların bizim Avrupa'da yaşayan insanlarımızdan pek bir farkı yok...

Onlarda bizim insanlarımız gibi senenin ancak bir kaç ayını evlerinde yurtlarında geçirebiliyorlar.

Diğer aylarda ise kah Adana'da pamukta, kah Karadeniz'de fındıkta, kah Ege'de üzüm bağlarında kah Konya'da, Kulu'da, Cihanbeyli'de kimyon tarlalarındalar bütün aile çoluk çocuk derme çatma çadırlarında.

Bu durumun zorluğunu en fazla çekenler ise herhalde yaz demeden kış demeden okula gidecekleri, oyun oynayacakları yerde ana babalarının yanında oradan oraya sürüklenen çocuklar.

Peki emeklerinin karşılığını alabiliyorlar mı?

Senelerdir ekmeği, refahı hep uzak diyarlarda aramış, bunun için yollara düşmüş ama dünyanın öbür ucuna da gitse kalbi hep memleketinde atmış bir halkın çocuğu olarak.

Uzak diyarlarda, dünyanın değişmez kanunu olarak yabancı olmanın hep kötü, potansiyel suçlu, ilkel, cahil olmakla aynı anlama geldiği yerlerde, ikinci sınıf vatandaş olarak kazanılan paranın bazen insanın omuz gücüyle sarfettiği emeğe karşılık olabileceğini ama memleketinden uzakta olmanın insanın yüreğine verdiği o acıya karşılık olamayacağını bildiğimden bu sorunun cevabını da biliyorum: Asla!

Hele de Türkiye gibi insanların çektikleri ekonomik zorlukların yüzünden okunduğu, insanlar arasında derin

uçurumların yarattığı büyük bir kesimin her geçen gün fakirleştiği buna karşılık bazılarının ise her geçen gün zenginleştiği bir ülkede hiç kimsenin emeğinin karşılığını alacağını sanmıyorum. Ne kadar çalışırsa çalışsın, ne kadar kimyon yolup da kokusunu havaya saçarsa saçsın. Bu koku Ankara'nın dibinde de olsa asla Ankara'nın etrafını çeviren o rüşvet, iltimas, ırkçılık, tembellikten müteşekkül kalın duvarı aşamayacak ve malum yere gidemeyecektir.

Peki çevremizde, burnumuzun dibinde bütün bunlar olup biterken bizler İç Anadolu'nun orta yerinde daha ne kadar kendimize yarattığımız hayal alemimizde herşeyden uzak yaşamaya devam edeceğiz. Ve artık ne zaman böyle örgütsüz, amaçsız, hiçbir şeye karışmayan, yönetilen insanlar olmaksızın çıkıp ama ekonomide ama siyasette ama sanatta ama bilimde bir noktaya gelmiş, söz sahibi insanlar olmamızın zamanının geldiğini anlayacağız.

Çünkü elimizde bu işleri başarmak için gerekli olan her türlü imkan mevcut. Yeter ki bizler hayatın bir veya kaç köyle sınırlı olmadığını, köy yerine yapılan bir evin insanın hayatındaki tek amaç olmadığını.

Avrupa'da yaşamın ev, kahvehane, iş uğreninde gidip gelmek demek olmadığını bizim dünyamızın dışında koskoca bir dünyanın bulunduğunu anlayalım.

Çünkü bizler böyle kendi sınırları dar dünyamızda yaşamaya devam ettikçe birileri bizim de içinde yaşadığımız –madden veya manen– ülkeyi ve bizi de yönetmeye, borularını öttürmeye devam edecektir.

Ve daha çok kokacaktır kimyon böyle acı, acı.

Xe Avit Ser Oxê

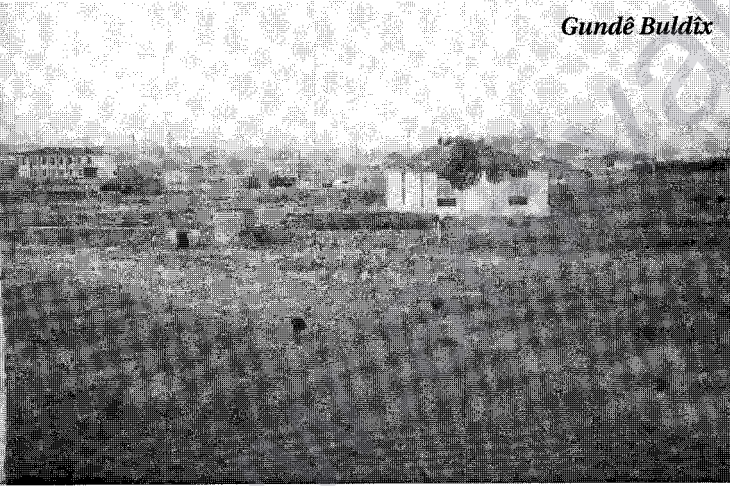
ŞOREŞ REŞÎ

Li Gundî Buldix Dedê Gûlê hebû. Bejna wî metrok 40 cantim bû. Dibêjin: “Qûtikî wekî mitikê” ya, li ser ê mîna Dede goti-bûn...Ded jî: yekî bi înat, bi kîn, bi onûr û hebekê jî nexwaz bû...Yekî ji bo sipî kê orxane ke bişevtinê bû...

Rojêke ga ê xwe heytinê terê kepira gindî Buldix ku, sêp bikşîne. Terlê kêlekê jî a birayî xwe Mistefê biyê. Ji ber ku bi Dedê re dewar nabe, bi Mistefê vê jî navbera xwe tunin.

Sêp heta ku bejna xwe te digêje li qêngiri bardikê û bi ser darên qêngiri dexê. Germa havîne dişêvitand; ji axê agirî dipijîqiyê. Germê

Gundê Buldix

ji helekêda, barê li gipirê ji heleke de, tî bûnê ji alîkîde, meş û mozan jî ji alîkî de ga ê bê taqet hîştinê. Serîyên xwe kirine nava lingên xwe pêşi û boçên xwe bi bilêz li rast û çepê xwe dêxistinê. Çirbûye xerê, ga yekî ji nişkavê xwe avitîyê erdê. Sapê ku Dedê bi zahmet avitî ser anqîçê, nivî jê xûşî erdê. Helêka qangirî ye xar-biyê. Dedê yî bi bondirxê ga girtiyê ku jêlde heyne lê kuveta wî ye têrî nekiriyê.

Wirde û wêda bezî ye, hewil da ye lê nikariye tişteki bi serxe. Carêka din bi bondirxê girtiyê, tamarê xwînê di heniyê de perçiftinê, lê dîsa jî şûnekiriyê ku ji erdê heyne.

Mistefê jî li terlê xwe kar dikiriyê; rewşa ku Ded te da ye dîtiye û dilê xwe yî pê şevitîyê. Tere alîkariya Dedê. Mirovekî girî, bi dest û pê bûye...Hîn Ded ji ser oxê ranebiye ku wî jî bi helêkê girtiyê û hetanî bin çokên xwe radikê. Dedê jî diyê ku Mistefa yî ji erdê radikê, xwe ji jor de davê ser oxê ku ma ev jî şûnekê heynê...Lê ma paşê xelk bejê ' Dede şûnekir, Mistefê rakir?'

Ji sed salî wirde li wî gundî, yekî înat kir, xelkê wê re bêje: “Xwe mavê ser oxê...”

Urfa, tarih, kültür ve uygarlığın beşiğidir

Dr. CEMŞİD BENDER

Urfa başta olmak üzere çevre ilerimizin tarih, kültür ve uygarlığın beşiği olduğu bir gerçektir. Akademisyen bir araştırmacı olarak 40 yıldan bu yana aralıksız incelemeler yapmaktayım. Bu alanda çeşitli eserler yazdım, yazmaya da devam ediyorum. Özellikle 1991 Mayıs ayında İstanbul'da Kaynak Yayınevi'nce basılan ve ard arda günümüze kadar 7 baskı yapan **Kürt Tarihi ve Uygarlığı** adlı kitabımızda da söz konusu yörelerin Urfa başta olmak üzere tarih ve arkeoloji açısından büyük önem taşıdığını vurguladık. Ekim 2000 tarihinde de **Kürt Mitolojisi 2** başlığı altında **Kral Nemrud ve İbrahim Peygamber** adlı kitabımız yayınlanmıştı. Bu eserimizde de konuyla ilgili Batı ülkelerinde çıkan yayınlar, semavi din kitaplarındaki bilgileri, kurban sunma ritüelleriyle ilgili arkeolojik verileri ortaya çıkararak bu konuyu üç yıla varan bir uğraşla irdeledik. Böylece toplam sekiz kitaba ulaşan çalışmalarımızda uygarlığın Yukarı Mezopotamya'da başladığını, Kürtlerin de Guti, Huri, Kassit, Mittani, Urartu ve Medle-

rin ardılları olduğunu, Sümerlerinde yukarı Mezopotamya'dan aşağıya Delta bölgesine inen bir kavim olduğunu, Yukarı Mezopotamya'daki kültür zenginliğini bu bölgeye taşıdıklarını bu eserlerimizde açıkladık.

Böylece tarih, dil, kültür, sanat ve edebiyat, el sanatları, tarımcılık ve mimari sanat açısından tutun da inançların, söylencelerin mitolojik zenginliklerin başlangıçta bu yörede ortaya çıktığını anlatmaya çalıştık. Yeri gelmişken 1991 yılında çıkan ilk kitabımızdaki önsöz'de yer alan şu cümlelerin günümüzde de önemini koruduğunu vurguluyarak Sümerlerin kökeni hakkındaki konumuza geçmek istiyorum.

"Kürtlerin tarih ve kültür alanında ortaya koyduklarının bilinmesi, Türkler ve Kürtler arasındaki sevgi, saygı ve kardeşliği daha da pekiştirecektir. Bizim inancımız budur. İki halkın birbirlerini sevmeleri, birbirlerini tanımalarına bağlıdır. "Sevelim,sevilelim" sözü kimliklerin saptanması ve eşitlikle sağlanır. İki halktan birinin yok sayılması çare değildir. Gerçek o ki iki halk arasında hiç bir zaman düşmanlık olmadı. Tarih boyu kader birliği ettikleri pek çok konu var.

"Kürtlerin tarih ve kültür alanında ortaya koyduklarının bilinmesi, Türkler ve Kürtler arasındaki sevgi, saygı ve kardeşliği daha da pekiştirecektir."

İşte gelin canlar bir olalım diyerek sevgi ve barışı egemen kılmak için demokrasiye, halkların kardeşliğine inanmış herkesin din, dil, ırk ayrımını yapmadan bu çabalara katkıda bulunması gerekir. Tarihten ve Uygarlıktan kültürden korkmanın hiç bir yararı yoktur. Kültürü ve tarihi yaratan kim olursa olsun, bunun nimmetlerinden ve sonuçlarından tüm insanlık yararlanır.

Sümerler konusu

Sümerler kimdir? Dicle- Fırat denize döküldüğü deltaya ne zaman ve nereden gelmişlerdir? Bu sorulara yanıt bulunduğunda uygarlığın ve tarihin ne zaman ve nerede başladığı ortaya çıkacaktır. Prof. Dr. S. Hocke Ortadoğu Mitolojisi adlı eserinde Sümerlerin deltaya yukarı Mezopotamyanın Kuzey Doğusundaki dağlardan (Zagros'tan) inip geldikleri büyük bir olasılıktır. Çünkü onların yeni yurtlarında karşılaştıklarından çok farklı bir ülkeden geldiklerini gösteriyor demektir. (1)

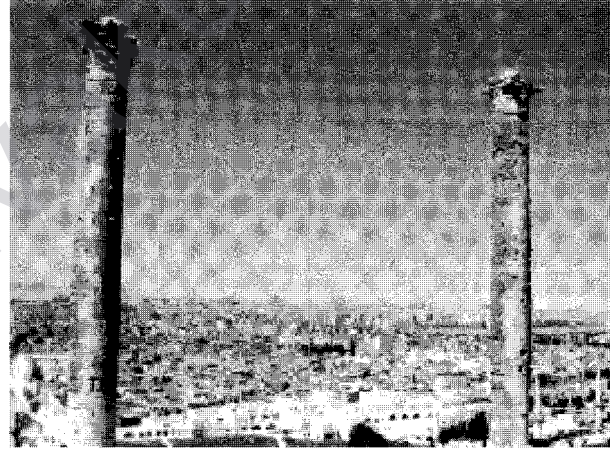
Sümerolog Robert Statlender de aynı gerçeğe şu bulgusuyla vurgulama yapmıştır: Sümerlerin buldukları yerinin kuzeyindeki dağlardan (Zagros tan inip geldikleri büyük bir olasılıktır. Çünkü onların dini mimari sanatındaki sergiledikleri özellikler bu dağlık yörede varolan çok eski bir kültürün ürünlerini hatırlatıyor. Örneğin Zigguratlar. (2)

Ord. Prof. Dr. Benno Landsberger de uygarlığın ortaya çıkışında Zagros yüceltilerinin ve bu bölge halkının önemini ve ölçülüğünü şöyle açıklar:

Bana göre Asur'dan Akdeniz'e kadar uzanan Tel Halaf kültürü yalnız daha

eski değil, aynı zamanda daha gelişmiş ve daha zengindir. Özellikle kullandığı malzeme içinde Obsidian Tel Halaf kültürü içinde başlıca bir yer işgal eder. Hububat yetiştirme, çanak çömlekçilik, şehir iskan (meskene yerleşme), süs eşyalarının zenginliği gibi taş devrinden sonraki ilk büyük uygarlık atılımı, uygarlığın nehir vadilerinde değil de önce dağ eteklerinde ortaya çıktığını kanıtlar. İşte bu uygarlık dağ eteklerinden nehir kenarlarına (Dicle ve Fırat kıyılarına-bizim notumuz) inmiştir.

Bu bilim adamı bu görüşlerini 1944 yılında ortaya koymuştu. Oysa 1950-1993 yılları arasında Zagros'ta yapılan arkeolojik kazılar tümüyle bu görüşü

haklı çıkardı. Aynı yazar bütün kültür yerlerinin Sümerler tarafından kurulmadığını, Urim, Uruk, Larsam, Adab, Lagaş, Zimbar gibi şehir isimlerinin sümerce olmadığını öne sürerek kanıtlar. Yalnız şehir isimleri mi? Hayır. Landsberg'e göre Sümer diline geçmiş olan kültürle ilgili sözcüklerle, meslek isimleri ve özellikle Mezopotamya uygarlığıyla ilgili tümü doğrudan doğruya Zagros uygarlığına aittir. Dilin gelişmesi ve uygarlığın başlaması tarımcılıkla mümkün olduğuna göre tarımcı-

lıkla ilgili sözcüklerin hangi coğrafyaya ve hangi halka ait olduğu incelendiğinde de aynı gerçekle karşılaşıldığına, parmak basan bu araştırmacı, sapan ve sapanı süren anlamına gelen APIN ve ENGAR'ın proto -Hititçe- yani Zagros'ça olduğunu açıklar. Toprak takvimi ve kadastro işlerinde kullanılan görevli isimlerinden Sümerce de görülen SABRA ve SASUK'un da Zagros kökenli olduğunu vurgular.

Landsberger'in yukarı Mezopotamya'da yüksek düzeyde örgütlü sınıfların ortaya çıktığını, bu rafine sınıflaşmanın şehircilik alanında Zagros a özgü olduğunu belirtmesi hayli ilginçtir. Elbette uygarlığın ilerlemesi, ticari hayatın ve sanayiciliğin -ilkel bir yapılanma içinde de olsa- temellerinin atılması şehirlerin kurulmuş olmasına bağlıdır.

İşte araştırmacı Landsberger Sümer dilinde rastlanılan ve aşağıda sıraladığımız meslek adlarını Zagros tan Sümerceye geçtiğini belirtir:

Çiftçi - Engar: Bahçıvan - Nukarip: Çoban sözcüğünün karşılığı olan Sipad, Kabar, Nagad ve Udul: Balıkçı- Suhadak: Aşçı - Nulidim: Demirci- Simug: Marangoz - Nangar: Çilingir - Tibira: Berber - Kinde: Çamaşırçı - Aslak: Dokumacı - Ispar: Saraç ve Kunduracı - Askap: Kamış Örucü - Addup: Çömlekçi - Pahar: Duvarcı - Sidim gibi.

Araştırmacı Şerefhan Ciziri de Sümerlerin aşağı Mezopotamya ya Zagros tan indiklerini bu inişin M.Ö. 5000'li yılar olarak gösterdikten sonra şu açıklamayı yapar:

Sümerlerin deniz yoluyla bilinme-

yen bir bölgeden deltaya çıktıkları öne sürmüştü de bu sav kanıtlanamamıştır. Çünkü onların geldikleri varsayılan Zagros dışında o tarihlerdeki hiç bir bölgede neolitik çağın yaşandığına dair bir belirti ortada yoktur.(4)

Araştırmacı Burhan Oğuz ise Sümerlerin Sami ırkla bir ilgileri olmadığından söz eder ancak aradan zaman içinde Akadlarla bir karışma yaşandı der.(5)

A.Waddel ise Gutilerle Sümerlerin aynı soydan geldiklerini ve Sümerlerin asıl yurtlarının Babil ülkesinin doğusundaki dağlar olduğunu vurgular.(6)

Bize göre Urfa ve çevresini yani Zagros un Neolitik çağın basat yörelerinden birisi olduğu kesindir. Bilim açısından bu hususta hiçbir kuşku yoktur. Sümerlerde bu yöreden aşağı kesimlere inmiş bir halktır.

Sümerlerin hakkında okurlarımıza gerekli bilgiyi ulaştırmak için bu kadar kaynakçayı sıralamayı yeterli göreyerek bu konuyu burada noktalyorumuz.

Neolitik çağın bir diğer özelliği: Tarımcılık.

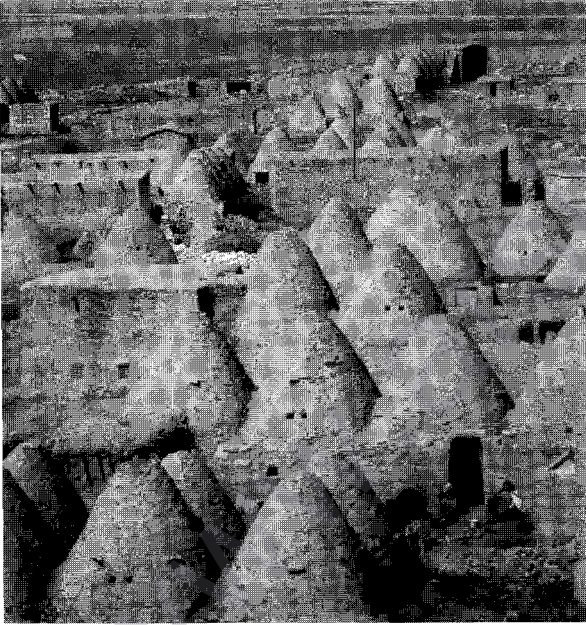
Neolitik çağın en büyük özelliği insanlığın yerleşik düzene geçmesi, tarımcılığa başlaması ve hayvanları evcilleştirmesidir. Bu nedenle Arkaolojiler Neolitik çağa devrim çağı derler. Ekim yoluyla nişastalı tahıllarla beslenme, hayvanların evcilleştirilmesinden sonra ortaya çıktı.

Tarımcılığa başlanan bölgenin Zagros yöresi olduğu Urfa ve Diyarbakırı, da içine alan yörelerde son 30 yıl içinde yapılan arkeolojik kazılardan sonra

**Sudan sonra
insanoğlunun
ikinci gıdası olan
ekmeğin anavatanı
URFA'dır.
Tüm dünyaya
buradan
yayılmıştır.**

kesinleşti. Bunlardan Urfa ilimiz Hilvan ilçesindeki Kantara köyünde bulunan Nevala Çori sitesinde bol miktarda buğday ve mercimek tohumları bulundu. 1993 yılında kazılarına başlanan Diyarbakırın Silvan ilçesi civarındaki M.Ö. 10.200 yılına tarihlenen Halan Çem sitesinde de tahıl ürünleri ve ehlileştirilmiş hayvan kemikleri ele geçti. İnsanlık tarihinin bu heyecan verici sürecini ünlü tarihçi M. Eliade şöyle özetler:

Zagros'lu kavimler yerleşik düzene geçer geçmez dünyayı daha önce mağaralarda yaşamakta olan gezginlerden çok farklı örgütlediler. Tarımcı insanın artık gerçek dünyası içinde yaşadığı evi oldu. Her ailenin ekili tarlasıda

vardı. Bu evlerin birleşmesinden siteler ve köyler doğdu. İnsan üstü varlıkla temasa geçmeye yarayan mabetlerin Ziggurat ların temelleride atıldı. O günkü inançlara göre bu tapınaklar dünyanın merkezi sayılmaktaydı. Gökyüzü ve orada yaşadığına inanılan tanrılarla bu mabetler aracılığıyla irti-

bat sağlanacaktı. Zagros yöresi ve Babil Tanrılar kapısı ydı. Tanrılar buradan yere inerlerdi

Tarımcılığın gereği bereket tanrı ve tanrıçaların mitoloji dünyasında da yerini almış çeşitli efsanelerin, bayram ve şölenlerin yapılmasına yol açmıştır.

Şimdi çok önemli bir gelişme üzerinde duracağız. Yukarıdaki kısa bilgiyi de konunun önemini vurgulamak için yazdık. Nevala Çori de ele geçen buğday taneleri üzerinde inceleme yapan alman bilim adamı Prof. Dr. Manfred Woin günümüzde tüm dünyamıza yayılan buğday tanelerinden örnekleri ülkelerin tamamından toplatıp incelemeye almış. Nevala Çorigenlerin günümüzdeki buğday türleriyle akrabalığını ve eskiliğini araştırmış. Bu bilim adamı buğdayın ilk çıkış alanının Dicle Fırat nehirlerinin suladığı bölgeler olduğunu ilk tarımın burada başladığını vurguluyor. Aynı konuda geçmiş yıl Norveç'te Oslo'da bilimsel bir toplantı yapıldı. Radyoda yayınlanan bu panelde bilim adamları Prof. Manfred Woin'in görüşlerine katıldıklarını vurguluyarak dünyada var olan 15 çeşit buğday türünden en eski olanın Nevala Çori' deki buğday türü olduğuna karar verdiler. Bu bulgu Neolitik çağın ilk kez hangi yörede ortaya çıktığını göstermesi açısından büyük önem taşıyor. Botanikçi Omar Haftun Norveç'te yapılan bu bilimsel toplantı ile ilgili olarak yaptığı açıklamada Nevala Çori' de bulunan buğdayın latince adının Triticum olduğunu ve Zagros'tan Norveç'e 5 bin yıl önce geldiğini açıkladı.

Görülüyor ki; sudan sonra insanoğlunun ikinci gıdası olan ekmeğin anavatanı URFA'dır. Tüm dünyaya buradan yayılmıştır. Buğdayın ve buğday başağının mitoloji de aldığı yer çok önemlidir. Bolluk, bereket ayinlerinde

tanrı ve tanrıçaların onurlarına düzenlenen bayram ve şöenlerde buğday ve başağı kraliçelerin ellerinde taşınmış ve kutsanmıştır.

Bizim düşüncemiz bu tarihi kentimizde her yıl ekmek ve bereket bayramını düzenlenmelidir. Hepimizin kutsadığımız ekmeğin şöeni de yapılırsa yerli ve yabancı pek çok turist bu kentimizi ziyaret ederek turizm gelirlerinde bir çoğalma olacağı inancındayız. Urfadaki sivil örgütler, dernekler ve Urfa belediyesi bu aktiviteyi organize edebilir.

“Urfa’daki Tarih Hazinesi Dünyanın bir Numarası”

Bu başlık bize ait değil. Bu başlık Hürriyet gazetesinin 19 Ocak 2000 tarihli nüshasında tam sayfa olarak ülkedeki arkeolojik zenginliği anlatan bir araştırma yazısında yer aldı. Hürriyet gazetesinin dış haberler servisi dünyanın ünlü dergisi Time’de çıkan bu haberi okurlarına aktarmaktaydı. Time dergisi bu önemli haberi ayrıca kapağında taşımıştı. İşte Time dergisinden Hürriyet gazetesinin aktardığı bazı bilgiler.

“Urfa’daki anıt taşlar piramitlerden çok daha eski... Urfa’nın 15 km Kuzeydoğusundaki GÖBEKLİ TEPE’de tarih öncesi dönemlere ait 4 adet kireç taşından yapılmış anıt taşlar bulundu. 7 m. yüksekliğinde muhtemelen 50 ton ağırlığındaki taşlar, eski Mısır’daki Piramitler inşa edilmeden yaklaşık 6000 yıl önce dikildi. Kazı hafirlerinden Arkeolog Harold

Hauptman’ a göre Neolitik çağ devri insanları büyük taşları dikecek inşaat tekniğini biliyordu.

Tanrı fikrinin ve ibadetin günümüzden on bin yıl gerilere gittiği anlaşıldı... Yine Time gazetesinin haberine göre Urfa’ da ve Göbekli Tepe’nin 45 km Kuzeydoğusundaki Nevala Çori’ de yapılan kazılarda çıkarılan kireçtaşı ve kilden yapılmış küçük ve gerçek boyutlardaki figürler İsa’dan 8000 günümüzden 10.000 yıl öncesine ait bu eserler insanların nasıl ibadet ettiklerine ışık tutuyor. Yani insan, yarı hayvan figürler insanların taptıkları totemleri oluşturuyor. Yeri gelmişken Time dergisinin bu haberlerine biz de bir ekleme yapalım. Aynı site de Tanrılara kurban adamak için yapılmış sunak taşları da ortaya çıktı.

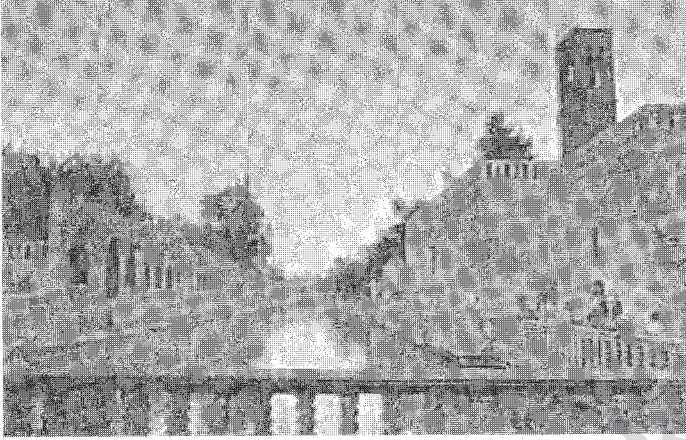
İlk yazı ve ilk tekerlek Urfa’ da bulundu... Urfa ilimizin doğusundaki Hacınebi Tepe’ de yapılan kazılarda ilk tekerleğe ve ilk yazma sistemine ulaşıldı. Bunlardan ilk tekerleğin M. Ö. 3700 yıllarına, ilk yazma sisteminin de M.Ö. 3100 yıllarına rastladığı saptandı. Time dergisindeki bu yayından çok önce biz de bu gerçeğe değinmiş ve kaynakçalar kanıtlar öne sürmüştük Yetkili olmayan bazı kişilerden haksız satışmalar almıştık. Bu yeni bulgular ne kadar haklı olduğumuzu ortaya koymuştur. (Meraklısına not: Berfin Yayınevi’nce yayınlanan **Kürt Tarihine Sataşanlar** adlı kitabımızda bu satışmaları ve yayınlarımızı okuyabilirsiniz.)

Urfa’nın doğusundaki Hacınebi Tepe’de yapılan kazılarda ilk tekerleğe ve ilk yazma sistemine ulaşıldı. İlk tekerleğin M. Ö. 3700 yıllarına, ilk yazma sisteminin de M.Ö. 3100 yıllarına rastladığı saptandı.

Atı ehlileştirip eğiten kent: URFA

Time dergisine dayalı Hürriyet gaze-

tesinin verdiği bu bilgileri açıkladıktan sonra atın ehlileştirilmesi ve sivil hayatta kullanılması hakkında yapılan araştırmaları ve bunun sonuçlarını ele almak istiyoruz. Bu konuda Louvre müzesi müdürlerinden ve arkeolog araştırmacı olan Conteneau'nun bul-

gularını kısa ele alacağız. Araştırmacı **Les Civilisation des Hitittes et Des Hourrites du Mitanni** adlı eserinde Kürtlerin ataları olan Mitannilerin At eğitimcisi ve ekuri sahibi Kikkuli'nin atlarla ilgili yazdığı metin kitabından söz eder. Bu kitap Boğazköy kazılarında ortaya çıkmıştı. Bu Kitapta atlarla ilgili eğitimler ve tedaviler ele alınmaktaydı. Arkeolog Contenau bu eserin büyük bir titizlikle yazıldığını gün be gün ve saat be saat at eğitiminde yapılacak tüm işlemlerin açıklanmış olduğunu vurguluyor. Kikküli bir atın eğitimini 6 ayla sınırlamış. Bu süre içinde yapılacak çalışmalarında detaylı bir şekilde anlatmış. Arkeolog bu yapıt için Fransızca deyimile Absolutement Unique diyor. Anlamı şu; kesin olarak tek yani bir başka benzeri yok. Contenau'yu hayrete götüren nokta Kikkulinin farklı olmaması. O kadar ilginçtir ki diyor Contenau, atlar önce galop tarzı koşturularak bir seçime tabi tutuluyordu. Seçilen atlar daha sonra aç-

birakılıyor ve üzerine örtüler örtülerek terletilmek suretiyle fazla kiloları atılıyordu. Hatta bunun için atlara özel müshil ilaçları verilerek kısa sürede zayıflamaları sağlanıyordu. Eğitim sırasında önce adımsal yürüyüşler yaptırılıyor daha sonra kısa mesafelerde ve eğitim ilerledikçe daha uzun mesafelere geçilerek galop, rahvan ve tırıs düzende atlar koşturuluyordu. Kikkuli eserinde atlara özgü teknik, sportif ve hayvan sağlığıyla ilgili deyimlerde kullanmıştı. Bu deyimlerden biriside Tera olup günümüz kürtçesinin kırmancı lehçesinde Terad olarak karşımıza çıkıyor. Anlamı:

Müسابaka, yarış demek araştırmacı Contenau aynı deyimlere Hurri ve Kasitlerde de rastlanıldığına işaret eder. Bize göre tekerleği keşfeden bir coğrafyanın onu çekecek olan atı da ehlileştirmesinden daha doğal birşey olmaz.

Biz bu yazımızda Urfa kentimizin tarih içindeki yeri ve önemi üzerinde durduk. Uygarlık alanında atılan adımların çıkış noktası olan bu bölgemizin taşıdığı özelliklerle yurtiçinde ve dışında tanıtılmasının her alandan büyük yarar sağlayacağına inanıyoruz.

Alıntılar :

- (1) ve (2) Robert Statlender. *Encyclopedie des Mystiques* sy. 76- 85 cilt :
- (3) Benno Landsberger *Mezopotamya'da Medeniyetin doğusu AÜDTCF Dergisi 2 / 3 Ank. 1944*
- (4) Şerefhan Ciziri *Tarih ve Uygarlık* sy. 180 *Weşanen Rewşen Yayını 1. cilt 1992 İsveç.*
- (5) Burhan Oğuz *Türkiye Halkının Kültür Kökenleri* cilt; 2 s. 758
- (6) L. A. Waddell, *Egyptian Civilization ist Sumerian Origin and Real Cronology*- London s. 133

Çume Qeynarê

.....
.....
Çûme Qeynara şêwitî
Genco qurban gi otlix e, ne tu dere

Berxa min yê qeregûnî tewa êre
Reş biye, reş biye biye sel e
Xopana kula ku le gerîyayî mina mêre

Êfe, êfe Mehmed êfee
Dev û didanê Zekî min yê ji hewe sedef e
Gundo qurban bûka êcerê ji min îna nake
Dibê; Here, rûna li ser telgrefê

Berxê, min ne fedî kir, ne tirsîyam oy!
Min carîke bi ser berxe xwe ra mezkîr
Ez ji sîya peri xwe tirsîyam oy!

Bûkê bûkê kera te me
Bûke ez beşîka lawkê te me
Şuna Mehmedî xwe, bermalîya te me
Eza hisabe Ose bi ke ra tek bi tek perva kime?

Gundo qurban dayîkê girkîr, mezin kir
Mehmedê xwe yî dewşê salî bi jin kir oy!
Li dewşêş saliyê zave bu, bi bûkê êcer ve wendakîr oy!

Oy genco, Mehmed genco
Dev û didane Zekî min yê ji hewê pîrîncî
Tuxtîr di ser ra bûne pêncî
Bi hev ra gotin; êf bû, êf bû vi lawkî Kurmûncî

Berxo Qeyner diben rê li berê
Eza lê gerîm ne tu dere
Min bave kome yê şandiye bi du te
.....

Oy Zekî yo dayîka te me
Berxe qurban ez jineka xedeme me
Qapiye Yurime(?) bi tenê, tenê tême

Berxê tu ne gerî, tu ne giyayî
Işê te çîye li mezeli sirî lê civyayî
Lo bêkaro qe ne ku tuyî bekarî, lo bêmalo qe ne ku tuyî bemalî
Bi şexikî Omê va te çi qole xwe dayiye ser qoli bekaro ramediyayî

Iro îro, Mehmed îro
Qamêna ku Genco têdayî, têye del bi xwêra
Min berxa xwe der bi der grand oy!
Tuxtirê mal şewitî tu defer nedîn ji vê kulê ra

Tu bi xwude ki were, mere
Bûkê qurban tu li male xwe vegere, ne dildwuze venge şere
Bûkê qelbê minî li te boriyê
Înşallah ser û beri te ye tev here

Ye kilam sirayî: Eşmawî
Jêder: Hesênî Duren

Defer: İmkan, care

Dildwuz: Kavga sevmeyen, ağırbaşlı

Beşîş: Beşik

Mehmet: Ölen genç

Zeki: Ölen gencin daha önce ölmüş kardeşi

Genco: Ölen Mehmet'in lakabı

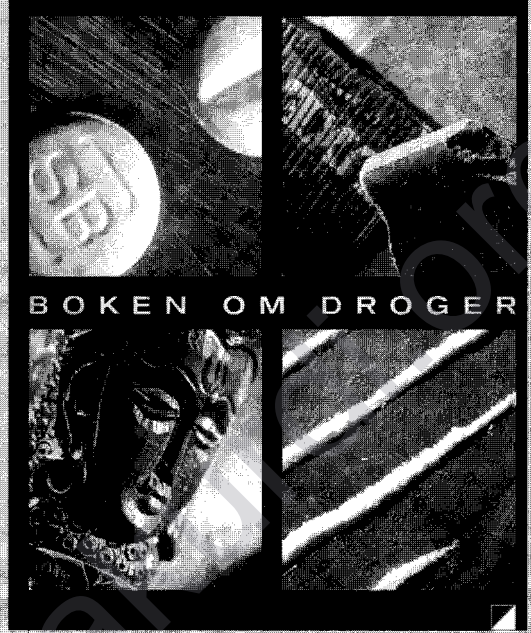
Şixiki Ome: Mehmet'le aynı zamanda ölen, köyden bir başka kişi

Qeyner: Mehmet'in yattığı hastanenin yeri

Uyuşturucu yaşamı zehirliyor!

Bizim ve dünya gençliğini tehdit eden uyuşturucunun yakından tanıtılması için, Narkotiğe Karşı Aileler Derneği Federasyonu'nun (Riksförbundet Förelldrarförenin-gen Mot Narkotika-FMN) hazırladığı "Narkotik Hakkında Kitap – Boken Om Droger" kitabı dernek yönetiminin iznini alarak tercüme etmeyi uygun bulduk. Umarız insanlarımız bu konuda duyarlılık gösterir ve Türkçe bilmeyen gençlerimizi bu konuda bilgilendirir.

Dünyamız artık çok küçük; bunu bir-kaç saat içinde başka bir yere uçmakla hepimiz biliyoruz. Ulaşım olanakları iyi imkânlar doğurduğu gibi, beraberinde çok tehlikeler de getirmekte. Bu tehlikelerin üstesinden gelmenin tek yolu da onu tanımaktan geçer. Çocuklarımızı bekleyen tehlikeleri önce kendimiz bilmeliyiz ki, onları aydınlatarak, yardımcı olarak ve izleyerek koruyabilelim.

BOKEN OM DROGER

Yeni Uyuşturucu Pazarı

İsveç'ten Çeviren: NACİYE BİÇEN

L 960 ve 70'li yıllarda en çok cannabis, marijuana ve haş gibi uyuşturucular gençliği olumsuz etkiliyordu; özellikle de şehirlerde ve şehirlere yakın oturanların LSD, amfetamin, haş ve marijuanayı bulması fazla zor değildi. Kırsal alanda oturanların bulması ise kolay değildi.

Bugün kullanılan uyuşturucular, 20-30 yıl öncekilerden daha fazla ve daha değişik. Bugün her ülkenin en ücra köşesinde bulmak mümkün ve haş ile marijuananın daha önceki yıllara nazaran dozajı 3-4 kat daha fazla.

Ecstasy, kokain, kahverengi eroin ve mantar gibi yeni uyuşturucu tipleri türedi. Narkotik sınıfındaki Rohypnol, Stesolid ve Valium gibi uyku ve yatıştırıcı

rıcı haplar da son yıllarda normalleşti. Özellikle de gençler arasında bunlar çok popüler; çünkü: Ucuz ve elde etmesi kolay. Bunun yanında bir miktar uyuşturucu var ki narkotik sınıfına girmiyor ama beyin üzerinde "klasik" uyuşturucular kadar tahribat yapıyor. Bunlar da pazara, "Rainbow serpent" (kokainden yapılma), "Fix" (Ecstasy'nin başka formu), "Hawaiian Baby Woodrose Seeds" (içinde LSA-LSD var) gibi çok fantazi isimlerle piyasaya sürülen popüler uyuşturucular. Bunlara ek alkol ve sigarayı da saymak gerekir.

Bilindiği gibi uyuşturucu şırınga, burundan çekme ve içmekle vücuda alınır. Eskiden uyuşturucuya karşı gençler arasında kuvvetli bir reaksiyon vardı; bugün bu duruş maalesef bir hayli zayıflamış durumda.

Çeşitli Denemeler

Gençler, geçmiş yıllara nazaran uyuşturucuya karşı daha meraklı ve hoşgörülü. Özellikle de popüler müzik grupları, gençlik idolleri ve moda dünyası uyuşturucunun bu sempatiyi kazanmasına yol açıyor. Bazı dergiler ve internetin romantikleştirmesi de önemli rol oynuyor.

Bugün gençlerin çoğu uyuşturucu denemeleri yapıyor. Okul istatistikleri göstermiştir ki 9. sınıfa giden öğrencilerin bazen uyuşturucu kullanma denemesine girdiğini gösteriyor. 2000 yılı itibarıyla, 9 sınıfa giden erkek öğrencilerden % 10 ve kız öğrencilerden % 8'inin deneme yaptığı ortaya çıktı; 13-14 yaşındakilerin de denediği ortaya çıktı. Yani, geçmiş yıllarda uyuşturucu alan bir arkadaşlarına mesafeli yaklaşan gençler, bugün kullananları tehlikeli görmüyor. Biri haş kullanırsa di-

ğerleri karşı çıkmıyor ve birbirinden korkmuyorlar artık. . .

Gençler Uyuşturucuya Nasıl Ulaşır?

Bugün gençlerin uyuşturucu bulması çok kolay. Özellikle de diskolarda, eğlencelerde, kulüp ve gençlerin buluştuğu diğer alanlarda kesinlikle birileri satıcı birini tanır veya bulur. Narkotiği deneyen birinin çoğunlukla arkadaşları tarafından alıştırıldığı veya arkadaşlarının sattığı da ayrı bir gerçek. 1997'de yapılan bir araştırmada 9. sınıftakilerin % 26'sı uyuşturucuyu denemiştir. % 42'sinin kimin sattığından haberi var.

İnternet vasıtasıyla 24 saat uyuşturucu siparişi verilebilir. Mallar şöyle pazarlanır:

Partypack Plus: Bir uzun ve hatırlardan silinmeyecek hafta sonu için deneme fiyatı. Bunun için sen:

2 tüp Love Dove

1 tüp FIX

1 poşet Hawaiian Baby Woodrose Seeds

1 poşet Rainbow Serpent

1 poşet Trance

Bunların hepsinin maliyeti 49 Euro. Eğer 100 veya 150 Euro'luk alırsan özel indirimler de yapılmakta.

Narkotik Bulaştırıcıdır

Herhangi biri, birgün narkotik denemesi yaparsa bunu kolaylıkla başkasına da bulaştırabilir. Provası yapan, ilk ayda en çok bulaştıran veya başkasını da bu yola sevkeden şahıstır. Bu aylık periyot çok önemli, çünkü: Kullanan şahıs bir ayın içinde narkotiğin kötü yüzünü daha görmemiştir. Bu yüzden, kolayca arkadaşlarının da denemesini sağlar. Zaten hiç kimse de bir arkadaşın diğerini kandıracağına inanmaz. Bu nedenle çok inandırıcı olur.

Çocuklar ve daha sonrada gençler de (14-15 yaş) bu tehlikeyi her zaman yaşar ve narkotikle şöyle veya böyle kontağı olur. Özellikle de eğlencelerde, discolarda veya bir arkadaşın aracılığı ile. Bir kısmı da yurt dışında denemeyi yapar: Dil kursuna gittiğinde, seyahatlerde, charter turlarında veya tren gezilerinde. Bazı ülkelerde de narkotiğin elde etmek çok da-

ha kolay. Bu yüzden gençleri korumak da zorlaşıyor. Bunun için, gençlerin uyuşturucuya kendiliğinden karşı çıkması ve mücadele etmesini sağlamak daha faydalı ve mantıklı bir yoldur. Bunu da anne ve babalar çocuğa vermek durumunda.

Çocuklar ergenlik çağında sigara ve alkol içme denemeleri yaparak büyüklerin rollerini oynamak isterler. 9. sınıfa gidenlerde yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre; çocuklardan % 65'i sigara, % 75'i de alkol içmiş. 8. sınıfa gidenlerin de % 30'u ile 40'ı bu denemeleri yapmış. Bu yaştaki çocuklar için "deney" çok önemli bir nokta olurken, uyuşturucu müptelası olanlar da nadir görünmüştür. Ama her türlü denemenin yapıldığı da çok görülen bir gerçek. Örneğin: Rohypnol, Stesolid ve Valium'un hafif bira ile karıştırılır; veya ağrı kesici haplar olan Treo, Alvedon, Magnecylün ve kalp haplarının bile alkolle karıştırılarak sarhoş olmaya çalıştıkları görülür.

Gençler ve Uyuşturucu

Uyuşturucu kullanan bir genç değişir. Zaten ergenlik çağının kendisi bir değişimdir. Ama sen çocuğundaki 'anormal' değişiklikleri daha kolay farkedersin.

Ergenlik çağı, insan yaşamında fırtınalı bir gelişme dönemidir. Öyle bir gelişmedir ki, büyük bir mücadele ve güç ister. Ergenlik çağında olan bir gencin vücudunda değişiklikler yaşanır. Örneğin: Büyüme ağrıları, kılların ve sivil-

celerin çıkması ve benzeri fiziksel değişiklikler yaşanırken; gencin iç dünyasında da benzeri değişimler yaşanır.

Bu dış değişimi, çalışmaya başlayan hormonlar başlatmakta ve bununla beraber seksüalite ve hırçınlık 'gücünü' ilerleten güçler hız kazanır. İç gelişmedeki amaç, olgunlaşan genç, anne-baba ve diğerlerinden ayrı bir kimlik arayışında ve kendi şahsiyetini aramaktadır. Şahsiyet derken, "Ben kimim?" hissi üzerinde bir tanım yapmadır; aşağı yukarı sabit olup, değişik durumlarda fazla etkilenmemedir.

Ergenlik çağında olan gençler deney yapar. Bu yönüyle ergenlik çağı: Çocukluk ile yetişkinlik arasında bir kopuştur ve ikisi arasındaki bir mücadeledir. Dünya ile ilişki kuran eski yöntem artık geçersizdir ve yeni bir yöntem bulmak da zaman alır. Bu nedenle çocuk, değişik roller ve tavırlarla deneyler yapar. Bütün anne ve babalar, ergenlik çağındaki çocuklarının zaman zaman değiştiklerini bilir. Böylece bir bakarsın onlar hâlâ çocuk, bir bakarsın yetişkin ve sorumluluk yüklenebilecek kapasitede olduklarını gösterirler. Üzüntü hisleri (kaybettikleri çocukluğa), yalnızlık (çünkü tam manasıyla nereye ait olduklarını bilmemek ve ne çocuk ne de yetişkin olama) çok bilinen haller. Ergenlik çağı, his fırtınaları ile dolu olan bir dönemdir. Onlar, yetişkinler gibi duygularını etkileyen bir şeyi içine kapatıp geçirmezler. Bir çocuk gibi de olayın sadece konkret tarafını anlayabilecek kapasiteye sahip değiller.

Bazı gençler de anne ve babalarına karşı protestolarda bulunur, bu onların bağımsız yaşama girişimidir. Bir de anne ve babalarına karşı bir denemedir bu: Yani, "şöyle diyeyim, ya da yapayım bakalım ne olur?" ve kendi sı-

nırlarını belirler. Bu denemeleri kendi arkadaş grubu içinde de denerler.

7. sınıf tam değişim zamanı

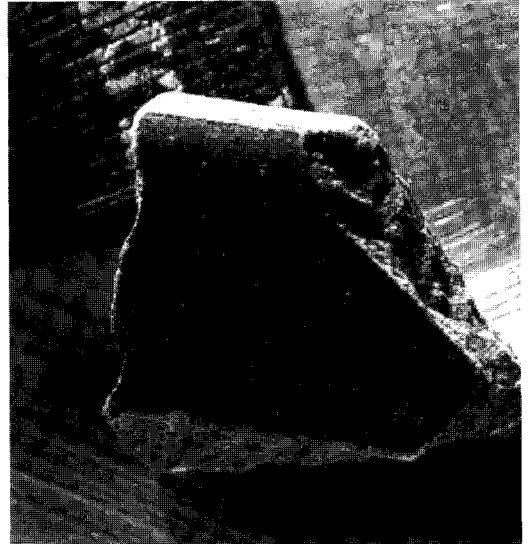
Çocuğun, 13-14 yaşında ve tam ortaokula başlama zamanında büyük bir olasılıkla şimdiye kadar uyuşturucu kullanmamıştır. Hatırlatmak gerekir ki; 9. sınıfa giden çocukların % 90'ı hiç uyuşturucu kullanmamıştır. 8. sınıfta bu oran daha fazladır. Aynı zamanda biliyoruz ki 7. sınıfta çok şeyler olur ve "bir değişim zamanıdır". 14-15 yaşındaki gençler tam ergenleşmenin ortasındadır; kendi kişiliklerini daha tam olarak bulmamıştır; çeşitli hareketler yaparak yetişkinleri tanır, onları kopye eder ve kendisine yakışır bir şahsiyet oturtmaya çabalar.

En çok hangi uyuşturucular bulunur?

Normal olan ve en çok alıştıklarımız arasında alkol ve sigara var kuşkusuz.

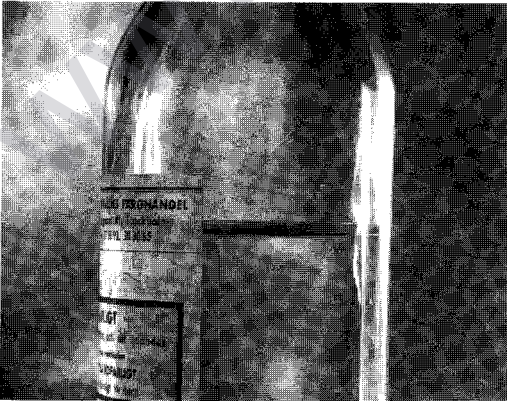
Cannabis-haş ve marijuana:

Haş ve marijuananın toplam isimle-

rine cannabis veya haş yağı deniliyor. Bu uyuşturucu türü de hemen hemen alkol kadar genişçe kullanılan bir madde. Cannabis, psikolojik olarak aktivite sağlar ve beyni psikolojik olarak çok etkiler. İçinde cannabis veya haschhipa olan bir sigaranın içilmesi 400 maddenin beraberinde içilmesi anlamına gelir. Bunlardan 60 tanesi psikolojik aktivite sağlayan ve THC de denilen maddedir. Bu THC hemen ciğerler

üzünde etkili olur ve bir-kaç dakika sonra etkisi başlar. Suda çözülme-
yapıda çözülür ve bu yüzden vücutta kalıcıdır (bir hafta sonra da yarısı kalır ve bir aya kadar devam eder); özellikle de beyin, ciğer ve akciğerlerde.

Haş içenin gözleri kızarır, çünkü göz damarları genişler. Bakışlar parlaklaşır, ama sonradan matlaşır ve yorgunlaşır. Kan şekeri düşer ve şeker yeme ihtiyacı doğar; boğaz kurur, gıdıklanır ve susar. . . İçtikten sonra insan kendisini uçuyor ve sakinleşmiş hisseder. Kendisine güveni artar; koku alma, görme, işitme kabiliyeti değişir ve hayal gücü artar. Aynı zamanda korku ve tehdit ediliyor hisleri de gelişir. Uyuşukluk döneminde düşünce gücü zayıflar.

Uyku ve sakinleştirici maddeler

Narkotik sınıftan sayılan ve kaçak olarak da ucuz satılan Rohypnol, Valium, Stesolid, Librium, Halcion, Mogadon ve Sobril gibi haplar geçici uyuşukluk ve tedirginliklerde doktor tarafından da yazılır. Haş ve eroin bulunmadığı zamanlarda sık sık kullanılır. Son zamanlarda da gençler hafif biranın içine atarak sarhoş olmada kullanıyor. Bu bazen çok tehlikeli olabilir; özellikle de Rohypnol, zehirleyerek ölüme sebep olabilir.

Acı giderici maddeler:

Reçeteye alınabilen bazı acı dindirici haplar ki, içinde kodein veya morfin de var ve alışkanlık yapar. Preparat, Citodon ve Treo Comp'in içinde kodein; Doloxene, Distalgescic, Doleron ve Paraflex Comp da morfin taşıyor. Bunlar narkotik sınıfına konulmaz ama çok etkililer. Bunun yanında Magnecyl ve Treo'nun bira ile içilmesi halinde mide kanamalarına sebep olabilir. Paraceta-

mol, Alvedon ve Panodilin de alkole karıştırılması sonucu acil ciğer problemleri doğabilir.

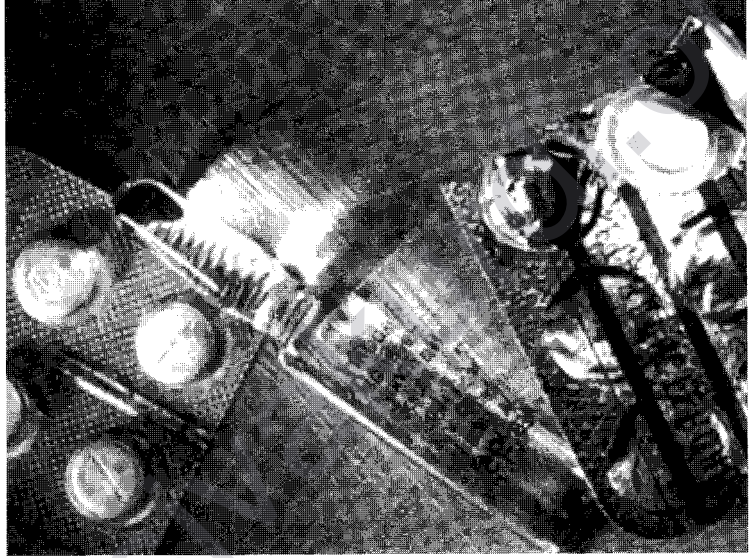
Koklama

Gençler arasında sıkça görülür; aynı anda birçok genç bu işi yapabilir ve ölümlerle oynayan diğer adıdır. Normal oda sıcaklığında gaz ciğerlere çekilir. Bunların arasında çok sayıda kimyasal ve teknik madde var: Benzin, tiner, aseton, çekme gazları, sprey tüpleri ve son yılların modası çakmak gazı vs. Koklama ile bayılma arasında bir tüy kadar fark var; çekilen gaz beyindeki oksijeni tüketir ve büyük dozlarda beyin felç olmasını sağlar. Eğer birisi koklar ve aynı zamanda psikolojik ve fiziki stresin altına girerse kalbi durabilir. Devamlı benzin ve tinerin de beyinde tahribata yol açtığı biliniyor.

"Parti Uyuşturucuları"

Son senelerde yeni uyuşturucu türleri ortaya çıktı ve kısa zamanda popüler oldu. Ecstasy, LSD, Poppers bunlardan bazıları. Poppers kulüplere gelir; sa-

rımtırak bir rengi var, kolayca taşınır, pis kokan bir sıvı ki içinde amyl nitrit (daha önce damar kramplarına karşı kullanılırdı) var. Sıvı, ciğerlere koklanarak veya içilerek (sigara) damlalar halinde sigaranın üzerine düşmesi sağlanır. Bu da narkotik sınıfında kabul edilmiyor ve reçete ile verilmesi gereken bir ilaç olarak görülüyor.

Ecstasy

Eski ismi MDMA idi ve çeşitleri var. Örneğin, MDA (Love Drug) ve MDEA (Eve). Ecstasy küçük, beyaz yada sevimli renkler altında satılır; üzerinde elma ve zayıfüz veya diğer işaretler bulunur. Biraz alındığında kendine güven, enerji, şans ve eşitlik duyguları verir. Bu duygular 3 ile 5 arasında, bazı durumlarda da 10 saat devam eder. Alınması durumunda uykusuzluk, cayma, depresyon, görme bozuklukları ve terleme halleri görülür. Yani vücudun termostatını kapatır. Genelde 17-18 yaş ve üzerindeki insanlar kullanır.

(DEVAM EDECEK)

Hesreta min

XIZAN ŞÎLAN

Ax Ax dibejim welat
Ji bot e
Ez hesret im
Min dibisim, ji çiya û daran
Be te esaret im
Ji bo heyina te em hemi
Wek serwetin
Hesret im
Hereta min
Ax welat
Ji bo te hesret im

Tu şirina şirin ax welat im
Li ser singa te rojeke
Qet raneketim
Min çawa xelat kir ku ji te
Dûûr û dûr ketim
Axin dikişinim li xeribiyê
Gazind dikim tiim û tim
Hesret im
Hesreta min
Ax welat
Ji bo te hesret im

Çaven min li te dinerin, hevi dikin
Bi hesiren
Hûûr û hûr
Dilan, gorani delem
Ji dil de bi birin
Piir û pir kûr
Nezayî te dibim, te dibinim
dema ku min xist deste xwe
tembûr û bilûr
hesret im
hesreta min
ax welat
ji bo te hesret im.

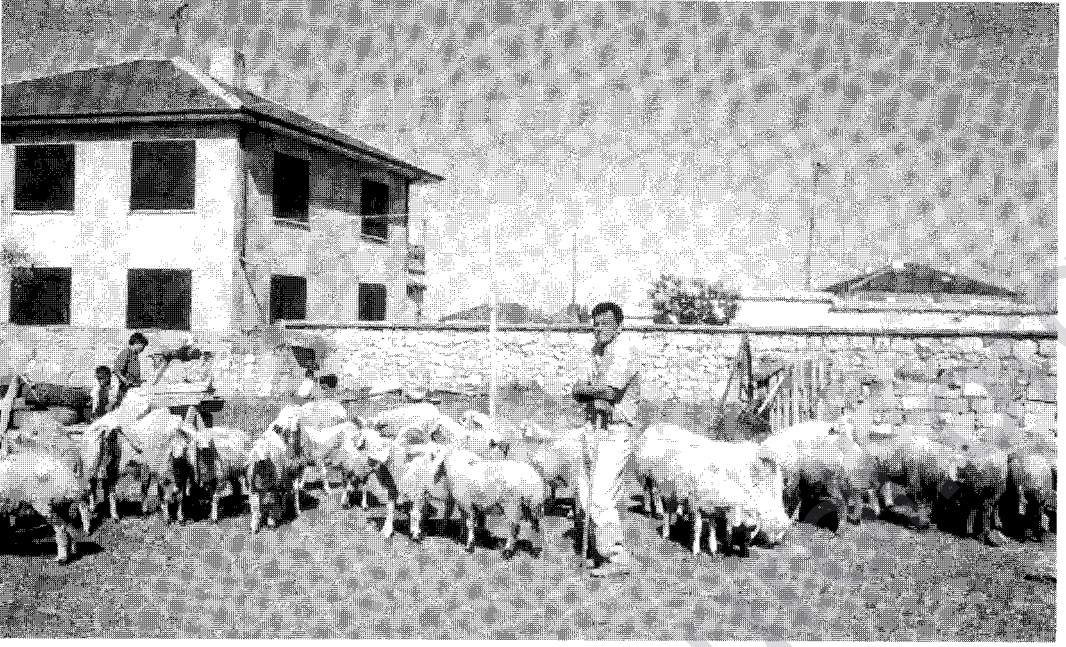
Ecem e, Rom e, Ereb e
Tarixa wan
En wek rûreş û xayin
Ewan nayeran, li ser
sinor û sing ate direşinin mayin
le çima rawestandina min
lî welaten ewropayin
hesret im
hesreta min
ax welat
ji bo te hesret im.

Ji bir naçe
bajare helebçe
lingen me zencir
desten me kelepçe
natuwani û nikari ji
bigiri-raki ji hole
ji ax-axa min
yek parçe...

Xizan bebeje heval û dostan
Bila helal bikin goşt û hestiye

xwe yen can

Roje be de gul û canan bireşinim
Li Kurdistan.

Celep Kasabası

MEHMET TİFTİKÇİ

Bir halkın varlığını sürdürübilmesi için; tarihini, dilini ve kültürünü iyi bilmesi gerekir ki, geleceğini de bu temeller üzerinde inşa edebilsin ve sürdürülsün. Ne yazık ki bizim tarihimiz hakkında elimizde pek fazla bilimsel kaynak yok. Var olanlar da ya devlet tarafından yok edilmiş, ya da hiç bir zaman halkımızın hizmetine sunulmamıştır. Burada yazacağlarımızın bir kısmı da halk tarafından dilden dile bugüne kadar gelen bilgilerdir.

Biz sürgün Kürtleri ülkemizin topraklarından kopalı 350-400 yıl oluyor ama kendi dil, kültür, örf ve adetlerimizden bir santim de olsa ayrılmamışız. Bu kadar uzun bir zaman diliminde asimile olmamak neyle açıklanır?

Ben bunun şanlı bir direniş tarihinden ve direnmekten geldiğine inanıyorum.

Köyümüz olan Celep'in Kürtçe'deki ismi "Gunde Sime" olup, Reşiya Konfederasyonu'nun Sêvikan aşiretine bağlıdır. Düz bir ovada kuruludur. Doğusuna Ömeranlı, kuzeyine Kozanlı ile Karacadağ, batısına Bulduk ve güneyine de Yeniceoba kasabaları düşer. Tütünpınar, Günahkar, Dede, Koçkuyu gibi yaylaları bulunmaktadır, ama yaylacılık ölmekle yüzyüze kalmıştır.

İç Anadolu'ya gelmeden önce Adıyaman tarafında yaşıyorlarmış. Rahmetli Necip Şahin'in aktardığına göre: Babaları Kavus Ağa 1765 yılında öldüğünde oğlu Nuri babasının cenazesini Harput (Elaziz) vilayetine bağlı Gövdeli kasabasında toprağa verdikten sonra kabilenin başına geçer. Kabile Malatya ve Adıyaman çevresinde; kışları da

Gövdeli mıntıkasında yaşarmış. Tahminen 1797 yılında Nuri Ağa'nın ölü-mü üzerine, yerine oğlu Ahmet Ağa ge-çer. Babasının cenazesini Gövdeli'de toprağa verdikten sonra aşiretinin başına geçerek Harput ve Elazığ sınırları içinde koyun, keçi ve develeriyle ya-şamlarını devam ettirmeye çalışmış. Ahmet Ağa'nın 1824 yılında ölmesi ile cesaretiyle ünlü oğlu Sarı İsmail başa geçer. O da diğlerleri gibi babasını Gövdeli'de (Avcılar mezarlığı) toprağa ve-rir.

İsmail Ağa aşiretiyle beraber yazın Uzun Yayla, kışın da Haymana Ovasın-da ve Çalış (büyük bir ihtimalle bu-günkü Gundî Tirko) köyünde kaldığı biliniyor. 1851 yılında (1821-Kulu Ta-nıtım) İsmail Ağa'nın ölümü üzerine Molla İbrahim 1700 ailelik aşiretinin idaresini ele alır. Babasının cenazesini Kaman'da toprağa verir. Kaman çevre-sinde dolaşırken İstanbul hükümeti tarafından iskâna davet edilmiş. Bura-da aşiret içi uzun bir tartışmadan son-ra, yarısı bu daveti kabul eder, yarısı kabul etmez. Molla İbrahim 2000 kişi-lik kabilesinin başına geçerek bugün

Beşkardaş köyünün (Kulu) bulunduğu yerde konaklar ve orada hâlâ akan çeş-meyi yapar; ama göçebe hayatını de-vam ettirir. Bu arada Boğazlayan kaza-sının Kara Fakıllı köyünde annesi Hati-ce'nin hayrına bir cami yaptırır ve kapı önündeki mermere şöyle yazdırır:

"Reşîyan aşiretinden Sarı İsmail Oğullarından Hatice olup oğlu Molla İbrahim tarafından inşaa edilmiştir."

Hükümet tarafından verilen ikinci sert bir emirle tekrar göçebelikten dö-ner ve kabilesinin bir kısmını bugünkü Gordoğlu (Zincirlikuyu) köyünü yurt tutarak yerleştirir. Aşiretin geri kalan kısmını da eşit olarak böler ve 1839'da Celep Köyünü kurdurur. Diğlerini de Bulduk (1854) ve Gundî Kose'de (Ker-piç-Haymana) yerleştirir. Celep Köyü, 1930-54 yıllarında Cihanbeyli'ye bağ-lyken, 1954 yılında Kulu'ya bağlandı. Daha önce de Konya Sille, Akşehir ve Ilgın Kadınhanı'na bağlı idi.

Celep Köyü 1836 yılında kuruldu-ğundan beri hayvancılık ve tarımcılık-la uğraşır. Tarımda buğday, arpa ve 70'li yılların ortalarında şeker pancarı yetiştiriciliği geliştirdi. Hayvancılık ala-nında ise koyun, kuzu,

keçi ve inek yetiştirici-liği geliştirdi ama son yıl-larda hayvancılığın he-men hemen kalktığı söylenebilir.

1965'te Avrupa'ya Ce-lep köyünden göç akı-mı başlar. Gidenlerin amacı bir-kaç yıl çalış-şp, üç beş kuruş biriktirip geriye biraz ser-maye ile dönmektir. Ama, ne yazık ki bu gö-çün sonu gelmedi ve 1980'li yıllarda Türki-ye'de ekonominin daha

da kötüye gitmesi ile artık Avrupa sürgün Kürtlerinin umut kapısı oldu. Birkaç kişiyle başlayan göç, bugün binleri buldu. İsveç'te yaşayan Celepliler artık kendilerini İsveç'teki Celepliler olarak tanırlar. Fakat İsveç'te doğmuş olanlar da kendi ülkesinde evlenirler.

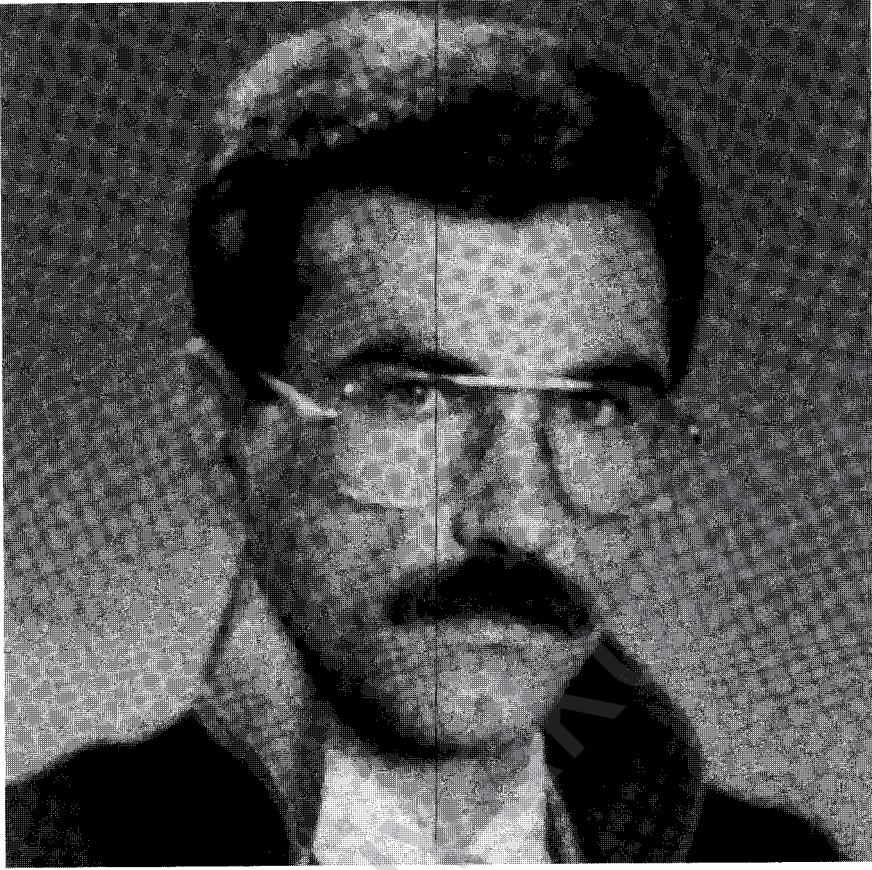
Celepliler her yaz tatillerini köylerinde geçirirler. Kendi aralarında Kürtçe konuşur ve şakalaşırlar. Ama bir gerçek de var ki; maalesef kimse köyde kalmak istemiyor, yeni nesil Avrupa'yı tek umut kapısı olarak görmekte ve bu da gelecek 15-20 yıl için ciddi endişeler taşımama neden olmaktadır. Bu yüzdendir ki; senede ancak bir-iki kişi üniversiteye girmekte; üniversiteyi bitirenler de kapağı Avrupa'ya atmanın yolunu aramaktadır.

Ekonomik olarak Celep köyü gayet iyi. Avrupa'da çalışanların oluşturduğu büyük bir sermaye birikimi var denilebilir. Ama bu sermayenin rasyonel kullanıldığı söylenemez. Yani herhangi bir sanayi yatırımı ya da fabrika vs. gibi bir yatırım yok. Sermayenin bankalarda beklemesi sadece büyük tekellerin işine yaramakta. Umarım bu büyük

sermaye birikimleri gelecekte büyük atılımlara vesile olur. Celeplilerin çoğunun Avrupa'da kendi işletmeleri var. Bunun da kendi aralarındaki dayanışmanın bir sonucu olduğunu belirtmek gerekir. Bu dayanışma ruhunun ilerde büyük şirket kurma dayanışması ve fabrika kurmakla devam edeceğine inancım tam.

Kendi kültürlerini 40 yıldır buldukları Avrupa metropollerinde de devam ettirmekte, ulusal kimliklerine sahip çıkmaktadırlar. 1990'dan sonra ulusal bilinç bu insanlarda da gelişmiştir. Bunu çocuklara verilen isimlerde de görmek mümkün: Artık Mustafa, Ahmet gibi isimlerin yerini Azad, Rodi, Berivan gibi isimler almıştır.

Nüfusu 3700 olan Celep 1000 haneye yakındır ve nüfusun 2000'ne yakını Avrupa'da yaşamaktadır. 1994'te belediye oldu. İlk belediye başkanı Hasan Gümüş, şimdiki ise Nebi Delen'dir. İşbaşında olan ekibin meclis üyeleri de: H. Musa Yıldırım, Hüseyin Yılmaz, Fikret Demir, Nasır Demir, İlhan Süer, Ahmet Kokulu, Vural Celepli, Ethem Uludağ ve Musa Biçen'dir.

ORTA ANADOLU'NUN YAĞIZ DELİKANLISI: Faik Candan

(Büyükdamlacık 1962 – Ankara 17. 12. 1994)

İBRAHİM CANDAN

Kürt Ulusal ve Demokratik mücadelesinin binlerce şehidinden birisi olan Avukat Faik Candan, 1962 yılında Orta Anadolu'da Ankara'nın Şereflikoçhisar ilçesine bağlı bir Kürt köyü olan Büyükdamlacık'ta doğmuştur. Bilikan aşiretindedir.

Bir çiftçinin çocuğu olan Faik Can-

dan ilkokulu köyde bitirir. Daha sonra okumak için Ankara'ya gelen Candan ortaokulu Ankara Basınevler, liseyi de Aydınlikevler lisesinde tamamlar. 1979 yılında lise son sınıfta iken Ankara'da can güvenliği kalmayan Candan okulunu bırakarak Almanya'da işçi olan amcasının yanına gider. İki yıl sonra tekrar Ankara'ya dönerek eğitimi tamamlar.

Daha sonra hukuk fakültesine giren Faik Candan, 1988 yılında mezun olur.

Köyünden ailesinden uzak olmasına rağmen metropolde okul hayatı başarılarla doludur.

Hukuk Fakültesi döneminde Profesör Muammer Aksoy'la tanışan Candan Aksoy'un ölümüne kadar onun yanında çalışmıştır.

Muammer Aksoy'un Candan'ın iyi bir avukat olmasında büyük çabaları vardır. Aksoy'un katledilmesinden sonra Candan arkadaşlarıyla Aksoy'un akibetinin araştırmaya çalışırlar. Fakat bir neticeye ulaşamazlar. Çünkü kontrgerillanın resmi bir adresi yoktur.

Avukat Faik Candan'ın her kesimden tanıdıkları vardı. Bir gün İlkiz sokaktaki bürosunda Kürdistanlı işçilerle sohbet ederken aynı zamanda avukatlığını da yaptığı değerli Kürt ozanı Ahmet Kaya bürosuna gelir. Büroda hoş bir sohbet havası oluşur. Bu şehadetine dek sık sık tekrarlanan anıdır.

O dönem Halkın Emek Partisi'nin avukatlığını da üstlenen Faik Candan HEP Diyarbakır İl başkanı şehit Vedat Aydın'ın cenaze töreninde yaşananlardan dolayı Kürt halkının uğradığı maddi ve manevi tazminatlar için devlet aleyhine dava açmıştı. Faik Candan'ın o dönem aldığı davalardan birisi de dönemin İçişleri Bakanı İmren Aykut'un DEP Genel Başkanı Feridun Yazar'a hakaretinden dolayı açılan davadır.

Şehadetinden sonra yaptığımız araştırmalarda bu davaların hiç birine kayıtlarda rastlayamadık.

Kürt halkına karşı devletin yürüttüğü kirlî savaşın en çetin günlerinde Avukat Faik Candan zorunlu olarak askerdir.

Sekiz aylık kısa dönem askerliği için

Siirt 72. Piyade Komando Alayı'na gönderilen Candan bütün kendi ter-tiplerinin aksine geri hizmette kalması gerekirken savaşın içine sürülür.

Kendi halkına karşı savaşmak istemeyen Candan burada gördüklerini ve yaşadıklarını fotoğraflarla birlikte 2000'e Doğru dergisinde yayınlatır.

Bu aşamadan sonra artık Faik Candan derin devletin ve Jitem'in hedefidir. Candan'ın cesurca yaptığı bu çıkış derin devleti korkutuyordu.

Özellikle Orta Anadolu Kürtleri arasında bu çıkışın örnek teşkil etmesinden, Candan'ı başkalarının izlemesinden korkuluyordu.

1990 yılında Ankara Harp-İş Sendika Salonu'nda gerçekleştirilen Halkın Emek Partisi kongresinde Candan Ankara İl Başkanlığı'na seçilmişti.

Kürt ulusal demokratik hareketinin mücadelesinin en yoğun olduğu ve Vedat Aydın, Yusuf Ekinci... gibi Kürt halkının en değerli evlatlarının kontrgerilla tarafından katledildikleri çetin süreçte Candan siyasi mücadele içerisinde aktif olarak yer alıyordu.

Aynı zamanda Kürdistan Ulusal Meclisi (KUM) üyesi de olan Candan hemşehrisi ve aynı saflarda birlikte mücadele verdiği Avukat Murat Bozlak'ın uğradığı silahlı saldırıdan sonra artık sıranın kendisinde olduğunun bilincindeydi.

Kürt ulusal uyanışının Orta Anadolu'daki kıvılcımlarını çakan ve bu kıvılcımların giderek büyük bir ateşe dönüştüğü süreçte akrabaları ve yakın çevresi Candan'ı yurtdışına çıkması için ikna etmeye çalışıyorlardı. Ama o, yakınlarına ve dostlarına ülkesinden ayrılmak istemediğini, devletin bu dayatmalarına boyun eğmeyeceğini söylüyordu.

Bu kararlı duruşun ardından gelecek

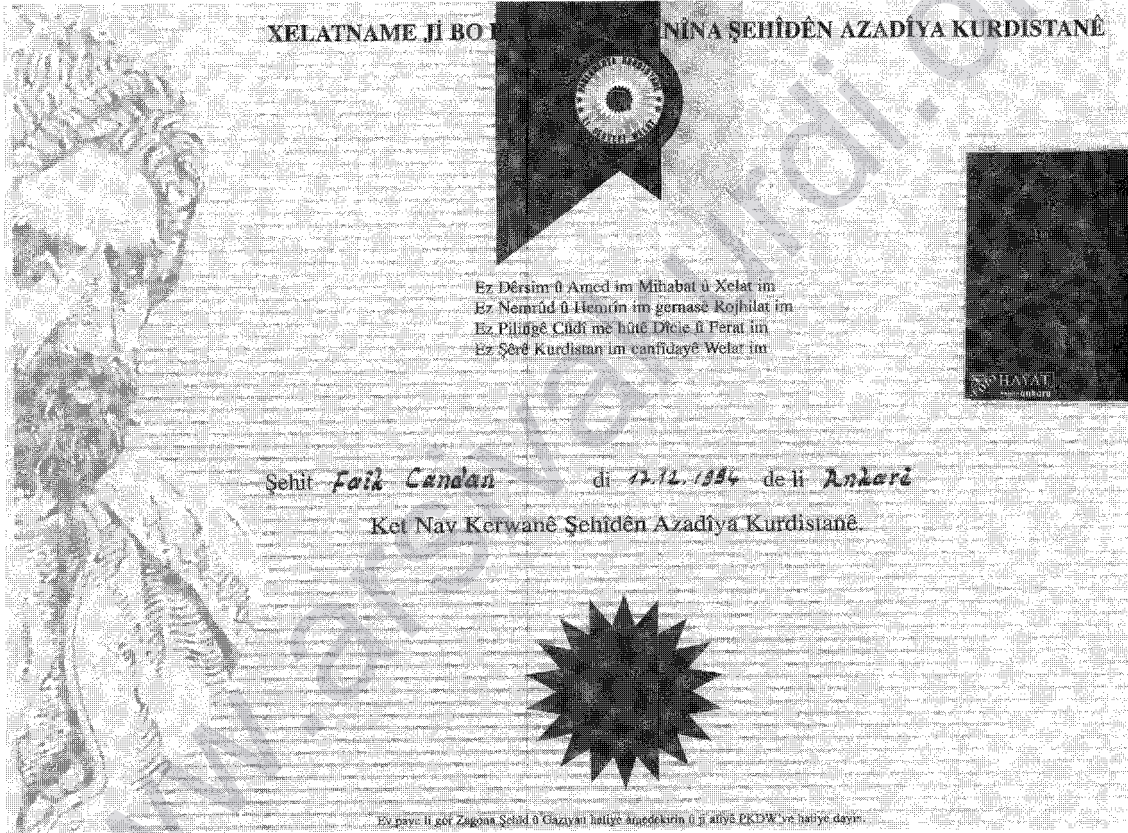
bedelleri ödemeye bir anlamda kendini hazırlamıştı.

1994 yılı Aralık ayının soğuk günleridir. Ankara Sıhhiye'de bir lokantada arkadaşlarıyla yemek yiyen Avukat Faik Candan daha sonra bir müşterisinin Küçükkesat Ticaret Bankası'ndaki işlerini halletmek üzere ayrılır. Ve daha sonra ki günlerde kendinden bir haber alınamaz.

denilen Kürt köyleri yakınında bir üç yol ağzında çobanlar tarafından cesedi bulunmuştu.

Ulusal kurtuluş ve devrim hareketlerinde öncü rol oynayanlar yeri geldiğinde yanarlar ama o yangının külleriyle bir halkın tarihi yazılır.

Avukat Faik Candan küllerinden kendini yaratan bir halkın mücadelelerinde ön saflarda yer alan ve onurluca

14 Aralık 1994 günü Ankara İl Jandarma Komutanlığından Candan'ın akrabalarına gelen bir telefonla Ankara'nın Bala ilçesi yakınlarında öldürülmüş bir erkek cesedi bulunduğu bildirildi. Olay yerine gidildiğinde Faik Candan'ın işkence edildikten sonra kurşuna dizilmiş cansız bedeniyle karşılaşıldı.

Bala ilçesi yakınlarında Ergin Yaylası

bedel ödeyen bir Kürt aydınıydı.

Onun ve ardılarının sürgün Anadolu Kürtleri arasında tutuşturduğu kıvılcım büyüdü.

Ulusal uyanış üzerine ölü toprağı serpilten Orta Anadolu Kürtlerinde artık geriye dönüşü olmayan bir sürece dönüştü.

Kahraman Kürt evlatları sizlerle övünüyoruz.

TU JÎ HERE

D. Nûdem

De tu jî here
Bibê bi xwe re stûnên konê min
Bila wêran bimînin war û wargeh
Ji te re jî hene çend hesrên çavan yên lezgîn
Ezê lit u te jî bistirê m çend stranên xemgîn
Bila daçikên bi ser dilande mina henceran
Bi giryana xwe re bibim heval mîna pir carên berê

Lê ez liv ê derê dimînim
Hesabê min û felekê hîn xelas nebûye

De tu jî here
Li paş xwe qet nenêre
Bi xwe re bibe hemî qencîyan
Xewn û xeyalan bi xwe re bibe
Hesret û keserên kûr ji min re bihêle

Lê ez li vê derê me
Evîna min ya axê bi dawî nebûye

De tu jî here
Ji çûyîna we bi şunde bûm derwêşe çol û beyaran
Di destên min de tizbîya min
Li sebr û aramê digere di nav tilfîyên min de
Tîrêjên rojê, gulên li ber avan, stranên evîniyê
Bi xwe re bibe hemî dilşadîya min

Lê ezê hîn jî li vir bimînim
Bendewarê axa bi xwîne şuştî ezim

De tu jî here
Dil birîştîye ji ber xatir xwastinên stûxwar
Ji vegera we bê hêvîme
Bî çavê tijî tînim bîra xwe wan demên firarî
Lê tu caran ji bîr nekin
Ez tim li vê derê me
Li benda hatina we me

Çîroka Torim

- I -

Berhevkar: Şermezarî Gordoxyî
Amadekar : Ali Fikri Bayraklı

Çi hebû, çi tunebû... Sê Jin hebûn. Ew Jin heval û cîranên hevdu bun. Di nav van Jinan de Jineka bê kûrik hebû. Kûrên we tunebûn. Rojekê Jin bihevra terin herdu. (2) Harduyê xwe kom dikin, karê xwe tewa dikin û berbi malên xwe dikevin rê. Di rê da pirr tî dibin û tînatî Jina xiş û xol dike. Wextê ku Jin nêzîkê malên xwe dibin. Kûrên wan dayikên xwe dibînin û ji wan re kûzên, ave tijî av dikin û berbi dayikên xwe ve diçin. Wexta ku gehîştin hevdu, kûrikên ji dayikên xwe re av anî, ave didin dayikên xwe. Dayikên wan dest davêjin kûzan û di kûzan de çiqas av heye gîştike vedixwin. Di binê kûzan de niqutek av nehîştin. Lê belê ji Jinikê bê kûrik re çi kesî av neîna bû û jê ra av jî nema bû. Jina bê kûrik bê vê yekê pirr dişewite û çavtîjî di rê xwe de çu...Di vê çuyîne de rastê pêklingekê(3) hat. Ew pêklinga hêştirekê bû. Di şopa pêklingê hêştirêda av gehîştibu hev. Jinik, ji ber tînatîya xwe bêhal bû. Ji nişkave bi ser pêklingê tijî av de xwarve hat û lepên xwe tijî ava di pêklingê da kir û ew av vexwar. Di wê gavê de, di Jinikê de pêwîstîya li ber Xudê gerîne peyda bu. Bi dengê kelegirî li

ber xwedê gerî û got ku; Oy Xwedê ; ma kurikêkî min ji bibe ji min ra ave bîne, kûrikek min bibe, hîç nebe torimek be, çi bibe...?

Xwede vê bergerîne ji dil qebûl dike û wext derbas dibe, ew Jina bê kûrik bar (avis) dibe. Roj derbas dibin... Ji Jinikê mexlûqek tê dine. Em dibêjin "Mexlûq" çinkî ji zikê Jine însanek ne, torimek derdikeve . Lê belê ew torim, ne wekî torimên din e...Torim minam însanan dengdike, wek însanan heşên xwe hene, lê li ser wî qalikê hêştir e heye. Lê yî di bin wî postî da jî însanek e. Torim tê dine û ne wekî toriman nîre nîr dike û tere êxir, ne mexel dibe, ne tû...Jinik bi vê rewşe şaş û lal dibe. Paşe vê rewşe têdige û di dilê xwe de: "Ez ji ber bê kûrik buyîne pir aciz buyî bûm. Bi ser vê de, ez li ber xwedê gerîm û min got; Ey Xwedê! Ma kûrê min jî bibe, ma torimek be Xwedê jî dia min qebûl kir." dibê di dilê xwe da û neçar li ber emrê Xwedê stûxwar dibe.

Roj, hefte,heyv û sal derbas dibin, torim jî mezin dibe. Jinik di mezin buyîna torim de pirr zehmetîye dikşîne. Rojekê ji rojan torim te hêlê dayîka xwe û bi we re dibê ku Dayê, edî ez mezin bûm, wexta min a zewace hat, min bizewicîne.

Dayikê xerîb û çilekeş wexta ve goti-

nê dibîhîze, mîna Xezalê ku li ber xwe şêr dîtî, serê xwe berjor dike û bi hem-dî xwe çavên xwe jihev dike û bi torimê xwe yî cîgerpare re weha dibêje; Lawo! Tu torimekî, kî yê keçike xwe bi torimekê de, tu nizanî? Torim dibê ku; Ezî bizewcima û ji min re jî keçê padîşah bixwaze. Dayîk şaş û mat dibe û paşê dibe; Lawo! Lawê minî delalo! Tu ne torimek bî jî padîşah keçê xwe qe dide belengazên mîna me. Lê tu buyî torim, padîshahe keçê xwe çing (çawan) bide me? Galegal dirêj dibe... Li ber înadê torim, dayîka wî yê reben, şorê direj nake û biryarê dide ku here ji torimî xwe re keçê padîşah bixwaze. Sibe dibe û dayîka torim tere qesrê padîşah...Di baxçê qesrê de kevirê mezî hebûye. Bi vî kevirî re digotîne; Kevirê Xwezgincîyan. Yên ku dixwazin keçikê padîşah ji lawikên xwe re bixwazin, dihatîne li ser vî kevirî rudiniştine. Wextê ku padîşah, di camê re li wir mêze dikir we çaxê dizanî ku hatina keça xwe ye delal bixwazin. Dayikê torim jî dikeve hundirê baxçî qesre û li ser Kevirî Xwezgincîyan rudine. Wextê ku padîşah di camê re mêze dike, dayikê torim li ser kevirê mezî dibîne û we nas dike. Banga wezîrê xwe dike û bi wan re dibê; Herin wê Jinê li ser Kevirê Xwezgincîyan runiştî bînin ba min. Ez dizanim ku ew belengazî, bi çî sedemê hatiye li ser vî kevirî runiştîye, mana ya ve çî ye? Wezîrê Padîşah terin li Jinikê dipirsî; Tu belengazî, çima li ser Kevirî Xwezgincîyan rudinî? Ma tu çî dixwazî? Jinik dibê; Ez hatim ku keçê padîşah ji lawikê xwe re bixwazim. Wezîrê Padîşah Jine dibin hundirê qesre û dibin cem padîşah. Padîşah Jinikê re dibê; Tu çima hatî li ser Kevirê mezî runiştî? Xwestina te çîye û tu çî dixwazî? Jinik dibê ku; Padîşahê min ! mane-ya li ser kevirê mezî runiştin, tu jî di-

zanî. Dilê lawê min ketiye keçê te, bi emrê Xwede û qewlê pêxamber ez keçê te ji lawê xwe re dixwazim. Padîşah dibê; Ez dizanim ku, tû lawikên te tunen. Di exûr de torimekî te heye. Tu keçê min ji ke re dixwazî? Jinik dibê ku; ji torimê xwe yî delal re dixwazim. Padîşah piştî van gotinan de hem şaş dibe, hem jî di dilî wî de merhametek peyda dibe. Dilî wî bi Jinikê dişewite. Difikire û di dilî xwe de dibê ku; Ew Jîneke, dayîkeke ez li qisûra we mêza nakim. Helbet ez keçê xwe nadim torimekî...Lê belê ez qemîşê ve dayikê jî nabim. Eze şertên pir zor bavêjim ber Jinike. Şertên ku ez bavêjim ber wan, ew nikarin bînin cîh. Min veng (wîsa) kir jî ez dilî Jinikê jî naşkînim. Çinkî Jinika bê; Min şertên Jinike bikara, padîshahe keça xwe bi lawê min de û min şert neînan cîh jî, ji bo we keça xwe neda lawê min. Piştî fikirina xwe padîşah bi Jinikê re dibê ku; Ez keçê xwe bi torimî tedim. Lê belê şertên min hene. Ma Torimê te heta sibe li kêlekê qesrê min maleka bi heft qat çebike û ma li dor wê malê jî baxçeyekî çex bike û ma di wî baxçeyî da jî hêşinayî jî hebe û ma derîyê bêxçe jî lêxe... Torimî te van şertên min anî cîh keçika min ya wî ye. Jinika reben bêçare diçe mal û xebere dide torimî xwe. Torim ji dayîka xwe şertên Padîşah dibîhîse û dibê; Temam dayê şev dibe. Lawik diçe kêlekê qesrê Padîşah. Qamçiyê xwe yê bi sîhîr carekê li erdê dixê, maleka bi heft qat çê dibe (ava dibe), qamçiyê xwe careka din li erdê dixê li dor male baxçeyek çê dibe, qamçiyê xwe careka din li erdê dixê, di bêxçe da hêşinayî te hole ... Torim derîyê bêxçe jî lêdixê û diçe mal.

(dom dike)

Çocuklar ilgi ister

DİLEK AKAT

Yüzyıllardır insanoglunu ayakta tutan ve onun arkasındaki erisilmez, dokunulmaz olan milyonlarca kitaba simayan duygudur sevgi.

Kuşkusuz bu sevgilerden en safi ve en güzeli; olacak ve olması gereken düşlerimizde büyüttüğümüz, yarınlarımızda herşeyimiz olan çocuklarımızı duydüğümüz sevgimizdir.

Çocuğun zihinsel, sosyal, ahlaki gelişimini şekillendiren her anne ve baba; çocuğun güneş gibi aydın parlak olmasını ister ve onların duydukları sevgi dünyadaki beklentisiz sevgilerden ilkidir belki de.

Ama halk olarak yaşadığımız fizyolojik ve psikolojik baskı, güzel olan duygularımızı ifade edişimizde rol almış, yapılan baskılar sonucu bizde, içgüdüsel olarak varoluşumuzla birlikte oluşan duygularımızı bile bastırmışız yüregimizdeki derinliklere...

Bahsetmek istediğim bu sevgiyi ispatlayacak, bu soyut varlığı somutlaştıracak olan ilgi.

Bu yüzden de çocuğun doğal ilgi, ihtiyaç ve istekleri düzenli bir yetişkin olmasını engellemekle birlikte, onun ergenlik döneminde bir arayışa girmesine, kendini bir boşlukta hissetmesine; alkol, sigara, uyuşturucu gibi psi-

kolojik ve fizyolojik dengesizlikler meydana getiren maddelere yönelmesine sebep olup gençlerimizle birlikte umutlarımızı, yarınlarımızı da robotlaştırıp yok etmeye çalışmaktadır.

Farklı toplumsal çevrelerden, farklı çocuklar üzerinde yapılan bilimsel araştırmalar; ekonomik açıdan üstün ve sağlıklı koşullarda büyüyen çocukların, ekonomik açıdan düşük düzeydeki çocuklara oranla daha gelişmiş oldukları ortaya çıkmıştır.

Çocuklarının ekonomik açıdan ihtiyaçlarını karşılamakta zorlanan ailelerimiz bu açığı sevgi, ilgi, şefkat ve paylaşım ile kapatmalıdır.

Konu her ne olursa olsun birşey paylaşıldığı sürece varlığını ve sürekliliğini korur.

Bu anlamda bu güne dek geçen süreç içinde yaşadıklarımızla, acılarımız, hüznlerimiz, hiçbir zaman silinmeyecek olan yürek yaralarımızın yarınlarda tekrar yaşanmaması için, özgürlük aşkımızı, barış tutkumuzu sevgi ateşimizi paylaşabilmeliyiz yarınlarımızla...

Karanlığa karşı ışık olmanın, umudun coşkusunu ta yüreklerimizin en derininde, varlığımızı, kim olduğumuzu, ne olduğumuzu, ne olmak gerektiğimizi tam olarak anlayabiliyor, anlatabiliyor ve bunu çocuklarımızla paylaşabiliyor muyuz acaba?

Halk olarak farklı ülkeler tarafından asimilasyona uğratıldığımız, uğratılmak istendiğimiz bu süreçte, anne-babaların en dikkatli olmak zorunda oldukları süreç belki de.

Bir yandan ülkelerinde kendi ulusal benliklerinden, dilinden, kültüründen uzaklaştırılmak istenen insanımız, diğer taraftan; baskılardan, ekonomik zorluklardan başka ülkelere göç etmek zorunda bırakılan, sürgüne gönderilen insanlarımızın göç ettikleri yerlerde uğradıkları asimilasyon hareketleri...

Kendi ülkelerinde kendi dillerini öğrenemeyen, sadece sözlü iletişim aracı olarak (aile içinde) dillerini kullanan, başka bir dille okuma-yazma öğrenmek eğitim almak zorunda bırakılan insanımız, göç ettiği yabancı ülkede geçmişindeki zorluğu tekrarlayıp yine yabancı bir kültürle, yabancı bir dille okutulmak zorunda bırakılmıştır. Bunun yarattığı korkunç tablo ise, ayrı kültürlerin arasında sık sık kalmış, neredeyse kendini kaybetme safhasında olan, hiç bir kültürü ifade edemeyen, sadece kaldığı ülkede savrulup duran pırıl pırıl çocuklarımız... Pırıl pırıl diyorum çünkü; ne olduklarını bilselerdi, ne olması gerektiğini bilselerdi daha farklı yerlerde parlayacaklarından eminim....

◆ Bilinmelidir ki; çocuklarımızı bilinçli bir şekilde eğiterek kurtarmak yine biz analara ve babalara düşüyor.

Dış ülkelerde yaşayan ailelerimiz çocuklarıyla olan paylaşım yetersizliğinden dolayı çocuklarını suçlamaktadır. Kaç kişi bu konuda öz eleştiride bulunmuştur bilemiyorum.

Günün yarısını okulda yine kültür çatışması yaşayarak geçiren çocuk eve döndüğünde fizyolojik ihtiyaçları anne tarafından karşılandıktan sonra odasına kapanmaktadır.

Günün diğer yarısını bilgisayar oyunları ve bulunduğu ülkenin TV programlarıyla geçiren çocuğun her şeyi o oda olmuştur.

Zamanla o oda çocuğa dar gelmeye başlamaktadır ve dışarıya açılmak istemektedir.

Bunların farkında olamayan anne-baba, bu oluşmaları farkettiler an herşey için çok geç olduğunda farkediler. Çünkü artık konuşma dilini de kaybeden çocukla anlaşmak mümkün değildir.

Bebekken türkülerimizle uyuttuğumuz, hayallerimizle büyüttüğümüz, bir tek dokunuşumuzla güldürdüğümüz çocuklarımıza, sevgimizi göstererek, konuşarak ve paylaşarak, onları olumsuzluklardan kurtarabiliriz. Birçok pedagoğ; çocuğun zihinsel, sosyal ve ahlaki güzel bir davranışı karşısında

ödüllendirilmesi gerektiği, sık sık eleştiriden kaçınılarak çocukları sıkı mamaya çalışılması çelişkide bırakılması konusunda aynı görüşler.

(Örneğin TV seyreden bir çocuğa yatma vaktinin geldiğini söyleyen anneye karşılık, babanın çocuğun biraz daha TV seyretmesini söylemesi gibi.)

Sık sık eleştirilen çocuklarda yalnız bırakılma, dışlanma, aşağılık kompleksine girme, özgüven yitirme, içe kapanma gibi problemlerin görüldüğü belirtilmektedir.

İyice bakılıp araştırıldığında çocu-

Dış ülkelerde yaşayan ailelerimiz çocuklarıyla olan paylaşım yetersizliğinden dolayı çocuklarını suçlamaktadır. Kaç kişi bu konuda öz eleştiride bulunmuştur bilemiyorum.

ğün hoş olmayan davranışlarının altında giderilmemiş bir ihtiyaç olduğu ortaya çıkar. Bunun sebebinin düşünülerek, güzel bir çözümle çocuğa yardımcı olmak hem sorunu çözer, hem de anne-baba ve çocuk ilişkisini zedelemekten daha sağlıklı bir ilişki sunar.

Kabul edilemez davranışlar karşısında anne-baba –konuşarak– duygularını belirtmelidir. Etkilerini göstermek pişmanlık duyurulduğunda çocukta vicdan olgusunu geliştirmeye de yardımcı olunur.

Çocukların sordukları sorulara doğru, açıklayıcı ve anlayabileceği tarzda cevaplar verilmelidir.

Susmak, konuyu değiştirmek veya azarlamak var olan bir sorunu içinden çıkılmaz bir hale getirmekten başka bir işe yaramayacaktır.

Çocuk aldığı cevapla merakını giderebilmeli, tatmin olabilmelidir.

Ayrıca çocuğa kendisini özgürce ifade etme olanağı verilmesi, böylelikle iç dünyasındaki duygu ve tutumları açıklayabilmelerine olanak verilmelidir.

Anne-babanın çocuklara karşı olan beklentilerini dile getirmeden önce, aradıkları davranışların kendilerinde olması gerektiği bilinmelidir. Örnek olma en güzel öğretim şeklidir.

İlk duyduğumda çok etkilendiğim bir hikayeyi sizinle paylaşmaktan mutluyum. Tek başına sevgi pek fazla bir şey ifade etmemektedir. Unutulmalıdır ki sevgi emek ister.

Adam eve döndüğünde 5 yaşındaki oğlunu kapının önünde beklerken bulur. Çocuk babasına sorar:

-Hoş geldin babacığım. Sen bir saat-

te ne kadar para kazanıyorsun?

Yorgun gelen adam sertçe cevap verir:

-Bu senin işin değil!

-Babacığım lütfen...

-Ne olacak? 20 Dolar...

-Peki bana 10 Dolar borç verir misin? Adam iyice sinirlenip bağırır:

-Benim, senin saçma oyuncaklarına veya başka şeylerine verecek param yok! Hadi derhal odana git!...

Çocuk mahzun mahzun odasına girip kapasını kapatır.

Adam sinirli sinirli, "Bu çocuk nasıl böyle şeylere cesaret eder?" diye düşünür.

Aradan bir müddet geçtikten sonra biraz daha sakinleşir.

Çocuğa, paranın belki de gerçekten lazım olduğunu düşünür.

Odasına gidip henüz uyumamış olan çocuğa der ki:

-Al bakalım istediğin 10 Dolar! Sana az önce sert davrandığım için üzgünüm, ama yorucu bir gün geçirmişt看.

Çocuk sevinçle babasını kucaklar ve Teşekkürler babacığım! diye sevinir.

Yastığının altından diğer buruşuk paraları çıkararak, babasının yüzüne bakar ve yavaşça paraları sayar. Bunu gören adam iyice sinirlenerek yine sertçe sorar:

-Paran olduğu halde neden benden para istiyorsun?

-Babacığım, yeterince yoktu.

Bu sırada elindeki paraları babasına uzatarak son sözünü söyler:

-İşte 20 Dolar babacığım. Bir saatini bana ayırır mısın?...

Kabul edilemez davranışlar karşısında anne-baba duygularını –konuşarak– belirtmelidir. Etkilerini göstermek pişmanlık duyurulduğunda çocukta vicdan olgusunu geliştirmeye de yardımcı olunur.

İÇ ANADOLU'LU ŞAMPİYON Ömer Yüce

MURAT ALPAVUT

e-mail: alpavut@t-online.de

Avrupa'da sürgünde yaşayan Kürt gençleri artık yaşamın her alanında yaptıkları aktiviteler ve başarılarla adlarından söz ettiriyorlar.

Özellikle Kürt ulusal demokratik hareketinin son on yıllık süreçte getirdiği bilinç uyanması ve aydınlanmanın etkisi ile giderek ulusal bir potada buldukları ülke ve alanlarda kendi kimlikleri ile isimlerinden söz ettiren Kürt gençleri yarınlar içinde değişim ve dönüşüm içindeki topluma ümit vaad ediyorlar.

Avusturya'nın Salzburg kentinde yaşayan ve son yıllarda boks sporunda kazandığı şampiyonluklarla adından söz ettiren Ömer Yüce de bu Kürt gençlerinden birisi.

25 Yaşında olan Ömer Yüce Orta Anadolu bozkırında Aksaray ili Kaleköy nüfusuna kayıtlı bir sürgün Kürt genci.

1989 yılında Avusturya'ya gelen Ömer Yüce burada boks sporuna ilgi duyar. Yaklaşık 12 yıldır boks yapan ve halen BC Eichstat takımında 57 kiloda dövüşen Yüce aynı zamanda Avustur-

Kürdistanlı boksör Ömer Yüce Graz Emniyet Müdürü Gottfried Mayr'dan başarı belgesi alırken...

ya boks milli takımında da yer alıyor.

Boksa başladığı ilk yıllarda 1990-92 yıllarında Salzburg bölgesinde gençler birincisi olan Yüce 1994 yılında tüm Avusturya çapında gençler şampiyonluğunu kazanır.

1994-95 yıllarında Avusturya adına bir çok başarıya imza atan Ömer Yüce'den yerel ve genel Avusturya basını da büyük övgülerle söz ediyor.

1997 yılında Avusturya profesyonel boks şampiyonluğu ünvanını kazanan ve ilerleyen yıllarda bunu tekrarlayan Ömer Yüce halen Avusturya boks şampiyonluğunu elinde tutuyor.

Avusturya basınının yanı sıra ulusal Kürt basınında da oldukça geniş yer bulan Ömer Yüce önümüzdeki süreçte Avrupa'da gerçekleştirilecek etkinliklerde yer almak istediğini söylüyor.

Bugüne kadar hep başkaları adına boks yaptığını belirten ve artık kendi ülkesi adına yarışmak istediğini söyleyen Ömer Yüce "Ben bir Kürt genci olarak üzerime düşen görevimi az da olsa yerine getirmeye çalıştım. Belki çok eksiklerim var. Bu da doğal ama şuna inanıyorum ki kendimi azimle yetiştireceğim. Halkıma yararlı olmaya çalışacağım" diyor.

Avrupa'da spor yapan Kürt gençlerinin düzenlenen organizasyon ve yarışmalara katılarak Kürtlerde var olan potansiyelin açığa çıkarılması gerektiğini söyleyen Ömer Yüce bunun ilerde Kürt milli takımının oluşturulmasında çok önemli olduğunu ve kendisinin de en büyük hedefinin 2004 yılında Atina olimpiyatlarında ülkesi adına katılmak olduğunu belirtti.

UNÎTE 2

ÇETO ÖZEL

2-A) TU ÇI KARÎ DIKÎ?

1 — *Cihên vala tijî bikin.*

Karker
Mamoste
Nivîskar
Bijîşk
Dadmend
Parêzer
Bêkar

2— *Tu çi karî dik? Bersivê bide.*

Mînak: “Ez mamoste me” .

“Ez karker im”

“Ez bijîşk im”

“Ez parêzer im.”

3— *Pirs bike û bersivê bide.*

“Tu çi karî dikî?”

“Ez

5— *Guhdarî bikin u bixebitin.*

— Tu çi karî dikî?

— Ez xwendekar im.—

— Tu dadmend î?

— Belê ez dadmend im.

— Tu mamoste yî?

— Na, ez ne mamoste me, ez karker im.

4— *Xwendekarên di sinifê de çi karî dikin? Ji wan bipirse.*

Mînak: “ Ehmed karker e.”

“Beybûn bijîşk e.”

“Elîf mamoste ye.”

“Baran xwendekar e.”

6- Pirsan ji xwendekaran bike

“Tu bijîşk î?”
 “Belê ez bijîşk im.”
 “Na, ez ne endezyar im, ez karker im.”
 “Na, ew ne parêzer e. Ew karker e.”

7-Di heqê xwendekaran de biaxifin

“Ma, Elî mamoste ye?”
 “Belê, ew mamoste ye.”
 “Ma, Belqîsa parêzer e?”

2-B) TU ÇAWA YÎ?

1 — *Beyanî, êvar û şev.*

2 — *Guhdari diyalogên jêrîn bike.*

Baran : Beyanî baş Xemgîn. Tu çawa yî?
Xemgîn : Beyanî baş Baran. Ez zor baş im. Zor Spas. Tu çawa yî?
Baran : Ez jî baş im. Zor spas.

3 — *Guhdarî bike û cihe vala tijî bike.*

Zelal : baş Bahoz.
Bahoz : Evar baş Zelal. Tu çawa yî?
Zelal : Ez Zor spas. Tu çawa yî?
Bahoz : Ez jî baş im. Belê keça min nexweş e.
Zelal : Waa! Divê te ew bibira

4 — *Li ser her du diyalogan bixebitin.*

5 — *Rabin ser piya û pirsan ji xwendekaran bikin.*

“Beyanî baş.” “Şev baş.” “Tu çawa yî?”
 “Roj baş” “Ez baş im, zor spas.”
 “Evar baş.” “E. tu çawa yî?”

2-C) TU ÇEND SALÎ YÎ?

1 – Guhdarî bikin û bixebitin.

1 Yek
2 Du
3 Sê
4 Çar
5 Pênc
6 Ses
7 Heft
8 Hest
9 Neh
10 Deh
11 Yanzdeh
12 Donzdeh
13 Sêzdeh
14 Çardeh
15 Panzden
16 Sanzdeh
17 Heftdeh, hevdeh
18 Hestdeh, hejdeh
19 Nozdeh
20 Bîst

21 Bîst û yek
22 Bîst û du
23 Bîst û sê
24 Bîst û çar
25 Bîst û pênc
26 Bîst û ses
28 Bîst û neh
27 Bîst û heft
29 Bîst û neh
30 Sîh, sî
40 Çil
42 Çil û dû
44 Çil û çar
50 Pênci
53 Pêncî û sê
60 Sêst
64 Sêst û çar
70 Heftê 80 Hestê
88 Hestê û hest
90 Nod
99 Nod û neh
100 Sed
101 Sed û yek

2– Guhdarî bike û hejmarên ku tu dibihizî binivîse.

Minak: “Sanzdeh” — 16
“Bîst û çar” — 24

3– Bihejmêre

- Yek yek bihejmêre 1, 2, 3,
- Didu didu bihejmêre
- Sê sê bihejmêre 3, 6, 9,

4– Tu çend salî yî?

Minak: “Ez bîst û pênce salî me.”
“Ez sih û ses salî me.”

Niha ji hevala xwe bipirse, “Tu çend salî yî?”

5- *Ew mirovên jêrin çend salî ne*

Ez bêjim Dilxwaz salî ye.
 Ez bêjim Dilvan salî ye.
 Ez bêjim Sorgul salî ye.
 Ez bêjim Birûsk salî ye.

2-D) XWENDIN

1- *Teksta debarê Avşînê d guhdarî bike û bixwîne.*

Roj baş. Navê min Avşin e. Ez bêrîvan im. Ez donzdeh salî me. Ez diçim dibistana seretayî. Ez ji Wanê me. Min du bira û xwîşkek hene. Navên birayên min Piling û Rimdar in. Piling bîst salî ye û Rimdar bîst û heşt salî ye. Navê xwîşka min Şevbin e. Ew nozdeh salî ye. Piling mamoste ye. Rimdar karker e.

2- *Bersiva pirsên jêrin bide û binivîse.*

1— Navê wê çi ye?
.....	8- Piling çend salî ye?
.....
2— Ew çi karî dike?
.....	9- Rimdar çend salî ye?
.....
3— Ew çend salî ye?
.....	10- Xwîşka Avşînê çend salî ye?
.....
4-Ew ji ku derê ye?
.....	11- Piling çi karî dike?
.....
5-Wê çend xwîşk û bira hene?
.....	12- Rimdar çi karî dike?
.....
6-Navên birayên wê çi ne?
.....	13- Şevbin çi karî dike?
.....
7-Navê xwîşka wê çi ye?
.....	

3— Di derbarê Sîdarî da bixwîne û cihên vala tijî bike.

Navê min Sîdar e.mamosta Ez sîh
 pênc me. Ez
 Şemzînan im. Şemzînanbajarekî biçûk e, belê
 Gelek ciwan e. Min du zarok, yek keç û yek kur
 Navê keça Berçem e û ew deh
 Ye. Navê kurê Zerdeşt e û ew
 panzdeh salî

4 — Bersiva pirsên jêrîn bide u binivîse.

1. Navê wî kari ye?
.....	6- Navê keça wî çi ye?
.....
2. Ew çi karî dike?
.....	7- Navê kurê wî çi ye?
.....
3. Ew çend salî ye?
.....	8- Kî deh salî ye?
.....
4. Ew ji ku derê ye?
.....	9- Kî panzdeh salî ye?
.....
5. Wî çend zarok hene?
.....	

5— Pirsên jêrîn ji xwendekarekê bike u bersîvên wê/wî binivîse.

1- Navê te çi ye?
.....	4- Tu çi karî dikî ?
.....
2- Bernavê te çi ye?
.....	5- Tu ji ku derê yî?
.....
3- Tu çend sal yî?
.....	6- Navnîşana te çi ye?
.....

6— *Niha bersîvên xwe ji bo xwendekaran bixwîne.*

Mînak: Navê wî Zerdeşt e. /Navê wê Hevjîn e.

Bernavê wî Zîlan e.

.....

.....

.....

.....

.....

7— *Niha besekî di heqê xwe de binivîse.*

Wha dest pê bike:

Navê min

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8— *Lê binêrin u cihên vala teji bikin.*

Erênî

Kirin

Neyînî

Ez		dikim.	Ez		nakim.
Tu		dikî.	Tu		nakî.
Ew		dike.	Ew		nake.
Ew	kar	dike.	Ew	kar	nake.
Em		dikin.	Em		nakin.
Hun		dikin.	Hun		nakin.
Ew		dikin.	Ew		nakin.

9- Dema niha bi kar bînin u rêzikan bi lêkera KIRINê kuta bikin.

Ez li televîzyonê temaşe **dikim**.

Tu	“	“
Ew	“	“
Ew	“	“
Ew	“	“
Em	“	“
Hun	“	“
Ew	“	“

10- Rêzîkên jorî bikin neyînê u binivîsin.

Mînak: Ez li televîzyonê temaşe **nakim**.

Bêjeyên girîng ji bo bîranînê.

Kar	dadmend	beyanî	sal
Karker	dadgeh	êvar	birra
Mamosta	parêzer	şev	dibistan
Nivîskar	bijîjk	çend	pênus

Bi peyvên jorîn pênc rêzikan çêkin.

- 1)
- 2)
- 3)
- 4)

AZMUN 2

1. Pirsîyarên bersivên jêrî binivîse

1— A:

B: Ez endezyar im

2— A:

B: Ne. Ez ne parêzerim. Ez bijîşk im.

3— A:

B: Belê, Serdar seyda ye.

4— A:?

B: Ez bîst û pênc salî me.

5— A:?

B: Navê babê min Zerdeşt e.

2. Bi tîpên jêrî bêjeyan çêbike.

Minak:

raêbk

bêkar

eêzarpr

ndmdae

îavrnks

kekrar

aosmmat.

şbkiji.

3. Bi bêjeyên jêrî rêzikan çêbike.

1) Şermîn / ye / û / pênc / bîst / salî.

.....?

2) e / Hişyar / parêzer

.....?

3) min / navê / e / Şîpel / xwîşka

.....?

4) tu / bijîşk / î / ma

.....?

5) dikî / çi / kar / tu.

.....?

4. Rêzikên jêrî bi -im, -e, -î û -in biqetîne

- 1) Em dixebit _____.
- 2) Ez dixebit. _____
- 3) Ew dixebit. _____
- 4) Hûn dixebit. _____
- 5) Ew (piranî) dixebit. _____
- 6) Tu dixebit. _____

5. Rêzikên jêrî bikin neyînî.

Mînak : Ez dixebitim. Ez naxebitim.
Ez endezyar im. Ez ne endezyarim.

- 1) Ez xwendekarim
.....
- 2) Ez guhdarî radyoyê dikim.
.....
- 3) Piling nivîskar e.
.....
- 4) Ez niha dinivim.
.....
- 5) Tu endezyar î.
.....
- 6) Em niha nan dixwin.
.....
- 7) Tu dîn î
.....
- 8) Navê wê Pelîn e.
.....
- 9) Rimdar sîh salî ye.
.....
- 10) Ez seyda me.
.....

6. Rezikên jêrî bi me, yî, ye û ne biqetînim.

Tu seyda _____
Ew (piranî) seyda _____
Em seyda _____
Ez seydama _____
Hûn seyda _____?
Ew seyda _____.

7. Rêzikên jêrî bi im, î, e û in biqetînin.

Ez xwendekar _____.
Tu xwendekar _____.
Ew xwendekar _____.
Em xwendekar _____.
Hûn xwendekar _____.
Ew (piranî) xwendekar _____.

8. XWENDIN

Şîpel Kurd e. Ew ji Sileymanîyê ye. Ew li zanîngeha Sileymanîyê da seyda yê. Şîpel bist û çar salî ye. Ew li zanîngeha Sileymanîyê da seydayek nû ye. Zanîngeha wê biçûk e belê pir xweşik e. Xwendekarên Şîpelê gelek zîrek in. Ew gelek hez ji Şîpelê dikin ji ber ku Şîpel seydayek pir baş e.

Bersiva pirsên jêrî bide.

1) Ma Şîpel Faris e ?

.....

2) Ew ji kuderê ye ?

.....

3) Ew çi kar dike ?

.....

4) Zanîngeha Şîpelê biçûk e anjî mezin e?

.....

5) Şîpel çend salî ye ?

.....

6) Şîpel seydayek nû ye anjî kevn e ?

.....

7) Xwendekarên wê çawan in ?

.....

8) Xwendekar hez ji kî dikin ?

.....

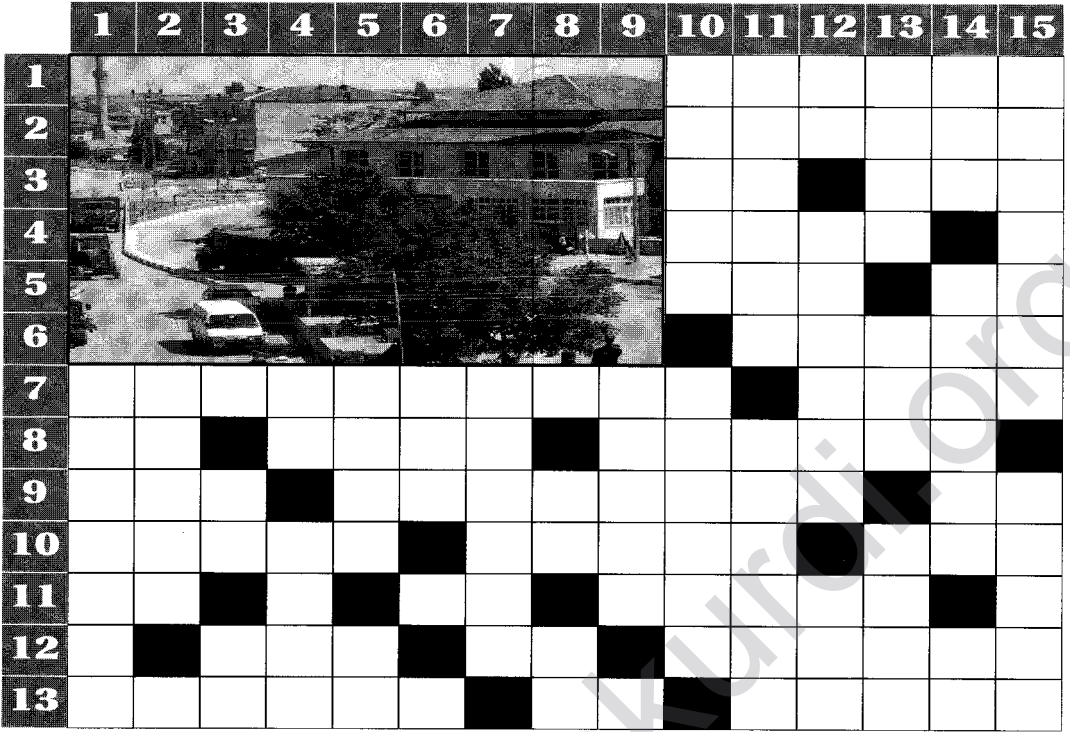
9) Şîpel seydayek çawan e ?

.....

Reqemên jêrî binivîsin

Mînak: 11 Yanzdeh

1—	7
2—	8
3—	9
4—	3
5—	2
6—	10
7—	1
8—	4
9—	5
10—	6
11—	12

Bulmacamızı doğru olarak çözüp adresimize gönderen beş okurumuza Kürtçe kitaplardan oluşan kitap seti hediye ediyoruz.
Adres: M. Alpavut · Friedhof Str. 3 · 47877 Willich / Deutschland

Soldan Sağa: 1) Orta Anadolu'da bir Kürt köyü 2) İzlenim; 3) Kürtçede kadına hitap – Zehir, ağı; 4) (..... Saltık) Ozan 5) Güreşte bir oyun – Yetersiz 6) Özen 7) Orta Anadolu'da bir Kürt köyü – Ortadoğu'da bir ülke 8) Aktinyumun simgesi – Fotoğrafta görülen Konya'ya bağlı kasaba – Ulama yapılan, eklenen 9) Kumaş – Maya ile karıştırma – Kamer 10) Bağ kütüğü – Sarıklı din bilginleri – Baston 11) Boru sesi – Namus – Sevgi ile anma 12) Kürtlerin mensup olduğu ırk – Akıl – İçinde nota bulunan 13) Omuz kesimi olmayan bol ve geniş kesimli kadın giysisi – Hayat arkadaşı – Zarif.

Yukarıdan Aşağıya: 1) Bir ülkenin iskele ve limanları arasında gemi işletme işi 2) Amatör 3) Güney Afrika'nın plakası – Bir haber ajansı 4) Beyaz – Hasılat 5) Haftanın günlerinden – Kürtçede cuma 6) Kürtçede bayrak 7) İlan 8) Kırmızı – Kürtçede üç 9) Bir kumar oyunu 10) Bir meyve – Sıkıntı anlatan bir deyim 11) Değer verilen – Tarihte kadın savaşçı 12) Platinin simgesi – Gözde bir tabaka – Verme, ödeme 13) Bir öğretim kurumu – İrlanda Kurtuluş Ordusu (kısaca) – Paylama 14) Büyükanne – Bir sıcak iklim meyvesi – Lityumun simgesi 15) Müslümanların kutsal ayı – Uzak olmayan.

İkinci sayımızdaki ödüllü bulmacayı çözerek dergimize gönderen okurlarımız arasında yaptığımız çekilişte ödül kazananlar:

- 1) **Evin Çelik** – Norveç; 2) **Filiz Uyguner** – İngiltere; 3- **Kemal Kabalık** – Türkiye;
- 4) **Salih Görkemli** – Fransa 5) **Şenol İncier** – Almanya

Veger

Kovara Kurdên Anatoliya Navîn

Friedhof str. 3 · 47877 Willich/Deutschland · Tel.&Fax: 0049(2154)814598 · e-mail: alpavut@t-online.de

VEGER ABONE FORMU

Name

Vorname

Adresse

Kreditinstitut

Konto Nr.:

BLZ

Telefon

Fax

E-Mail

Abone sürem bitmeden 15 gün önce haber vermediğimde abonelik süresinin otomatikman uzatılmasını ve ücretini ödemeyi taahhüt ediyorum.

Abonnementspreis:

1 Jahr 20,- EURO

2 Jahre 40,- EURO

Hiermit ermächtige(n) ich /wir Sie widerruflich, die von mir/uns zu entrichteten Zahlungen bei Fälligkeit zu Lasten meines /unseres Kontos mittels Lastschrift einzuziehen . Wenn mein/unser Konto die erforderliche Deckung nicht aufweist, besteht seitens des kontoführenden Kreditinstituts keine Verpflichtungen zur Einlösung. Teileinlösungen werden im Lastschriftverfahren nicht vorgenommen.

Ort, Datum

Unterschrift

*Halklarımızın kutsal
ramazan bayramını kutluyoruz.*

Veger

Veger şimdi internette!

Orta Anadolu Kürtlerinin sesi olan Veger'i artık internet üzerinden de izleyebilirsiniz. Kürtçe ve Türkçe yazılar, çeşitli haberler ve gelen mesajlar artık Veger internet sayfalarında...

Okurlarımız ellerindeki bilgi, öykü, şiir, fotoğraf ve çeşitli materyalleri dergimize gönderebilir, görüşlerini ve önerilerini sayfalarımızda dile getirebilirler.

www.vegerdergisi.com
E-Mail: M@ilvegerdergisi

DEMA LÎ BA TE (*)

Dilşad Nûdem

Straneka bêdawî bû
Ji zar û zimanê min re heval
Birînek bû li nav dil
Dergûşa kul û xeman kû xwîn
jê der tê
Hêvîyeka di asoyên dûr de veşartî
Ken û şabûnêka nexuyayî
Silavek bû li ser baskên qulingan
Ji dildar û evîndaran re bi rê ketî
Pelikên gulên bûn li ber
lingên te rêxistî
Neqşên li ser desmaleka herîr bû
Min di paşila xwe de veşartî
Kenekî jîndar bû ji ser lêvên zarokan
veqetî

Bayê sibê bû nazdar û nazenîn
Bi hunikîya xwe rûyê te
yê narîn diramîsîya
Şevêk bû ji şevên buharan
Stêrk dibarandin bi ser te de
Çemek bû ji dil diherikîya
bi coş û geş
Lez dikir berbi deryayên hezkirinê

Mirineka bê zeman û navnîşan bû
Li ser piştê çiyayên berz
Hewarek bû ji nav pêta şewata
gundên sêwî
Janek bû ji coxrafyeka birîndar
Bêhna barûdê bû
Ji lûlê tivinga destên egîtan
Hestirek bû ji çavên dayîkek
bendewar de daketî
Awezek bû ji bilûra şivanekî
Zaraveyekî kû dil û cergên min
dişewitand
Ger kû kin were gotin
Dema bi te re, hebûn bi xwe bû
Lê niha bê te girtî mame di
tenêbûna xwe de

(*) Ev helbest, li hawirkana Helbesta Kurdî ku jî aliyê YXK (Yekitiya Xwendewanên Kurdistan) re ji bo biranîna Huseyîn Çelebi tê li darxistin, de xelata yekemin wergirtiye.

Li Xorasan gundê Mirîşkan · Jinekê Qeylûnê dikşine